Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

15 päivänä heinäkuuta 2015*

Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Jänneteräksen eurooppalaiset markkinat — Hintojen vahvistaminen, markkinoiden jakaminen ja arkaluonteisten kaupallisten tietojen vaihtaminen — Päätös, jossa todetaan SEUT 101 artiklan rikkominen — Yhtenä kokonaisuutena pidettävä, monitahoinen ja jatkettu rikkominen — Vanhentuminen — Sakkojen määrän laskennasta annetut vuoden 2006 suuntaviivat — Se, että emoyhtiön katsotaan olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta — Oikeasuhteisuus — Rangaistusten ja seuraamusten yksilöllisyyden periaate — Täysi harkintavalta

Asioissa T-389/10 ja T-419/10,

Siderurgica Latina Martin SpA (SLM), kotipaikka Ceprano (Italia), edustajinaan asianajajat G. Belotti ja F. Covone,

kantajana asiassa T-389/10, ja

Ori Martin SA, kotipaikka Luxemburg (Luxemburg), edustajanaan asianajaja P. Ziotti,

kantajana asiassa T-419/10,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään asiassa T-389/10 aluksi B. Gencarelli, V. Bottka ja P. Rossi, sittemmin Bottka, Rossi ja G. Conte, ja asiassa T-419/10 asiamiehinään aluksi Gencarelli, Bottka ja Rossi, sittemmin Bottka, Rossi ja Conte,

vastaajana,

jossa vaaditaan kumottavaksi SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan soveltamismenettelystä (asia COMP/38.344 – Jänneteräs) 30.6.2010 annettu komission päätös K(2010) 4387 lopullinen, sellaisena kuin se on muutettuna 30.9.2010 annetulla komission päätöksellä K(2010) 6676 lopullinen ja 4.4.2011 annetulla komission päätöksellä K(2011) 2269 lopullinen,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja S. Frimodt Nielsen (esittelevä tuomari) sekä tuomarit F. Dehousse ja A. M. Collins,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 30.6.2014 pidetyissä istunnoissa esitetyn,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

on antanut seuraavan

tuomion [1] [– –]

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

44 SLM nosti kanteen asiassa T-389/10 unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 13.9.2010 toimittamallaan kannekirjelmällä.

45 Ori Martin nosti kanteen asiassa T-419/10 unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 14.9.2010 toimittamallaan kannekirjelmällä.

46 Unionin yleinen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) ilmoitti 29.10.2010 tekemällään päätöksellä kantajille niiden mahdollisuudesta mukauttaa kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan ottaakseen huomioon ensimmäisellä muutospäätöksellä tehdyt muutokset. SLM ja Ori Martin eivät käyttäneet hyväkseen tätä mahdollisuutta.

47 Unionin yleinen tuomioistuin pyysi 6.6.2011 tekemällään päätöksellä komissiota toimittamaan sille toisen muutospäätöksen.

48 Komissio toimitti 22.6.2011 toisen muutospäätöksen.

49 Unionin yleinen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) ilmoitti 30.6.2011 tekemällään päätöksellä kantajille niiden mahdollisuudesta mukauttaa kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan ottaakseen huomioon toisella muutospäätöksellä tehdyt muutokset.

50 SLM ja Ori Martin esittivät huomautuksensa niille osoitetusta toisesta muutospäätöksestä 13.4.2011 jättämissään vastauskirjelmissä.

51 Komissio toimitti 20.10.2011 alkuperäisen vastauksensa oikeudenkäyntikielellä sekä huomautuksensa SLM:n ja Ori Martinin toisesta muutospäätöksestä esittämistä huomautuksista, mikä päätti kirjallisen käsittelyn.

52 Koska unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpanoa muutettiin 23.9.2013 lukien, esittelevä tuomari määrättiin kuudenteen jaostoon, jonka käsiteltäväksi esillä olevat asiat tämän vuoksi siirrettiin.

53 Unionin yleisen tuomioistuimen 2.5.1991 annetun työjärjestyksen 52 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut alustavat kertomukset toimitettiin kuudennelle jaostolle 8.11.2013.

54 Unionin yleinen tuomioistuin pyysi asianosaisia 17.12.2013 tekemällään päätöksellä vastaamaan asiassa T-389/10 useisiin prosessinjohtotoimiin.

55 SLM ja komissio vastasivat kyseisiin toimiin 28.1. ja 28.2.2014 päivätyillä kirjeillä. Komissio kuitenkin totesi vastauksessaan, ettei se voinut täysin noudattaa tiettyjä asiakirjojen toimittamista koskevia pyyntöjä, koska pyydetyt asiakirjat oli toimitettu sille sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevien hakemusten käsittelyn yhteydessä. SLM esitti huomautuksensa kyseisestä komission huomautuksesta.

1 — Tästä tuomiosta esitetään vain kohdat, joiden julkaisemista unionin yleinen tuomioistuin pitää aiheellisena.

56 Unionin yleinen tuomioistuin määräsi 2.5.1991 annetun työjärjestyksensä 65 artiklan mukaisina prosessinjohtotoimina 16.5.2014 komissiota esittämään asiakirjat, joita se ei ollut toimittanut vastauksena 17.12.2013 määrättyihin prosessinjohtotoimiin.

57 Samana päivänä unionin yleinen tuomioistuin pyysi prosessinjohtotoimena komissiota toimittamaan tiettyjä asiakirjoja, jotka koskevat rikkomisen tutkintaa tai rikkomista koskevaa menettelyä hallinnollisessa menettelyssä.

58 Komissio toimitti pyydetyt asiakirjat 27.5. ja 6.6.2014.

59 Unionin yleinen tuomioistuin pyysi asianosaisia 17.12.2013 tekemällään päätöksellä vastaamaan asiassa T-419/10 useisiin prosessinjohtotoimiin.

60 Ori Martin ja komissio vastasivat kyseisiin toimiin 28.1. ja 30.1.2014 päivätyillä kirjeillä.

61 Asianosaisten suulliset lausumat ja niiden unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin antamat vastaukset kuultiin 30.6.2014 pidetyssä istunnossa. Lisäksi asianosaisia kehotettiin esittämään huomautuksensa asioiden T-389/10 ja T-419/10 mahdollisesta yhdistämisestä lopullista tuomiota varten 2.5.1991 annetun työjärjestyksen 50 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

62 Asiassa T-389/10 SLM vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— määrittää uudelleen toisen muutospäätöksen perusteella sille Ori Martinin kanssa yhteisvastuullisesti määrätyn sakon määrän

— selvittämistoimina määrää 2.5.1991 annetun työjärjestyksen 65 artiklan c alakohdan ja 68 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen mukaisesti Redaellin ja ITC:n edustajien kuulustelun tai todistajien kuulemisen seuraavasta kysymyksestä: ”Pitääkö paikkansa, ettei SLM osallistunut kyseessä olevaa kartellia koskeviin kokouksiin ennen vuoden 1999 loppua?” ja pyytää komissiota toimittamaan luettelon, josta ilmenee niiden virkamiesten, mukaan lukien johtajien ja yksikönpäällikköjen, määrä, jotka ovat käsitelleet tätä asiaa vuoden 2002 ja kesäkuun 2010 välisenä aikana

— määrää komission maksamaan jo maksetusta summasta erääntyneet korot

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

63 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— hylkää kanteen ja asian selvittämistoimia koskevat pyynnöt

— velvoittaa SLM:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

64 Asiassa T-419/10 Ori Martin vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin siinä katsotaan sen olevan vastuussa käyttäytymisestä, josta on määrätty seuraamus

— kumoaa sille määrätyn sakon tai alentaa sen määrää

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

65 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa Ori Martinin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

66 Kuultuaan asianosaisia tältä osin (edellä 61 kohta) unionin yleinen tuomioistuin päätti 2.5.1991 annetun työjärjestyksensä 50 artiklan mukaisesti yhdistää käsiteltävät asiat lopullista tuomiota varten.

67 SLM esittää kanteensa tueksi useita kanneperusteita.

68 Kahdessa ensimmäisessä kanneperusteessa vaaditaan kumoamaan riidanalainen päätös siltä osin kuin se koskee SLM:ää, ja ne koskevat yhtäältä kohtuullisen käsittelyajan periaatteen ja toisaalta hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista.

69 Muissa kanneperusteissa vaaditaan alentamaan riidanalaisen sakon määrää. Kyseiset perusteet koskevat ensinnäkin vuoden 2006 suuntaviivojen virheellistä soveltamista asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa sovellettavien suuntaviivojen (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä vuoden 1998 suuntaviivat) sijaan, toiseksi 10 prosentin lakisääteisen rajan rikkomista ja sitä koskevan perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä, kolmanneksi perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä vakavuuden määrittämisen ja ehkäisevässä tarkoituksessa tapahtuvan sakon korottamisen yhteydessä, neljänneksi suhteellisuusperiaatteen loukkaamista, viidenneksi SLM:n kartelliin osallistumisen keston virheellistä arviointia, kuudenneksi SLM:ää koskevien lieventävien seikkojen jättämistä huomioon ottamatta, seitsemänneksi SLM:n lausumien jättämistä huomioon ottamatta, kahdeksanneksi SLM:n maksukyvyttömyyden jättämistä huomioon ottamatta ja yhdeksänneksi rikkomisen vanhentumista.

70 Toisen muutospäätöksen johdosta SLM mukautti kanneperusteitaan vedotakseen käsiteltävässä asiassa uuteen seikkaan, joka koskee laskentavirheitä, joita komissio on SLM:n mukaan tehnyt määrittäessään sakko-osuuden, josta SLM oli yksinomaisesti vastuussa, ja osuuden, josta SLM ja Ori Martin olivat yhteisvastuussa.

71 SLM:n vastauksesta prosessinjohtotoimiin ilmenee, ettei alkuperäisistä kanneperusteista ole enää tarpeen lausua siltä osin kuin ne koskevat yhtäältä 10 prosentin lakisääteisen rajan rikkomista ja sitä koskevan perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä – ellei tarkoituksena ole määrittää seuraukset, joita tältä osin esitetyillä väitteillä voi olla oikeudenkäyntikulujen määräämiseen SLM:n hyväksi – ja toisaalta SLM:n maksukyvyttömyyden jättämistä huomioon ottamatta. Tämä merkittiin istunnon pöytäkirjaan.

72 Ori Martin puolestaan vetoaa kanteensa tueksi kolmeen kanneperusteeseen. Ensimmäinen kanneperuste koskee rikkomisen vanhentumista. Toinen kanneperuste koskee useiden sellaisten sääntöjen rikkomista, joita sovelletaan Ori Martinin saattamiseen vastuuseen rikkomisesta SLM:n lähes yksinomaisena omistajana. Kolmannessa kanneperusteessa moititaan tiettyjä sakon määrän laskentaan liittyviä seikkoja ja epäillään mahdollisuutta soveltaa vuoden 2006 suuntaviivoja vuoden 1998 suuntaviivojen sijaan.

73 SLM:n ja Ori Martinin perustelut ovat yhtenevät siltä osin kuin ne koskevat vanhentumista, mahdollisuutta soveltaa vuoden 2006 suuntaviivoja vuoden 1998 suuntaviivojen sijaan ja tiettyjä sakon määrän laskentaan liittyviä seikkoja. Näitä perusteluja tarkastellaan jäljempänä yhdessä.

A *Rikkomisen vanhentuminen*

1. *Asianosaisten lausumat*

74 SLM ja Ori Martin väittävät, että komission toimivalta määrätä sakkoja on vanhentunut käsiteltävässä asiassa. Niiden mukaan vanhentumisaika alkoi kulua 19.9.2002 eli rikkomisen päättymispäivänä ja päättyi 19.9.2007. Mitkään komission kyseisen päivämäärän jälkeen ja ennen väitetiedoksiantoa toteuttamat toimet eli sen yritysten liikevaihtoon liittyvät vaatimukset, sen sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskeviin hakemuksiin liittyvät kannanotot ja erään tilintarkastajan tiloissa 7. ja 8.6.2006 suoritettu tarkastus eivät olleet välttämättömiä käsiteltävän asian tutkinnan tai rikkomista koskevan menettelyn aloittamisen kannalta. Väitetiedoksianto lähetettiin 30.9.2008, siis sen viiden vuoden määräajan päätyttyä, joka alkaa kulua siitä päivästä, jona rikkominen lakkaa, kuten asetuksen N:o 1/2003 25 artiklassa säädetään.

75 Komissio kiistää tämän väitteen.

2. *Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta*

76 Asetuksen N:o 1/2003 25 artiklasta seuraa, että komission toimivalta määrätä sakkoja vanhentuu viidessä vuodessa, kun kyse on SEUT 101 artiklan määräysten rikkomisista. Kyseinen vanhentumisaika alkaa kulua siitä päivästä, jona rikkominen lakkaa.

77 Kaikki komission suorittamat toimet rikkomisen tutkinnan tai rikkomista koskevan menettelyn aloittamiseksi keskeyttävät kuitenkin tämän vanhentumisajan. Komission kirjalliset pyynnöt saada tietoja ja kirjallinen valtuutus, jonka komissio antaa virkamiehille tarkastuksen suorittamista varten, mainitaan esimerkkeinä vanhentumisajan keskeyttävistä toimista.

78 Tältä osin asetuksen N:o 1/2003 25 artiklassa todetaan selvästi, että vanhentumisaika keskeytyy päivänä, jona toimi annetaan tiedoksi vähintään yhdelle rikkomiseen osalliselle yritykselle tai yritysten yhteenliittymälle, ja että vanhentumisaika keskeytyy suhteessa kaikkiin rikkomiseen osallisiin yrityksiin tai yritysten yhteenliittymiin.

79 Käsiteltävässä asiassa on todettava, että rikkomisen päättymispäivänä 19.9.2002 alkaneen viiden vuoden määräajan kuluessa komissio antoi rikkomiseen osallisille eri yrityksille tiedoksi useita pyyntöjä saada tietoja rikkomisen tutkinnan tai rikkomista koskevan menettelyn aloittamiseksi.

80 Komission vastauksessaan unionin yleisen tuomioistuimen asiaa koskeviin kysymyksiin mainitsemina esimerkkeinä asiakirja-aineistosta ilmenee, että se osoitti 19.4.2006 ITC:lle pyynnön saada tietoja erityisesti erään italialaisen tilintarkastajan roolista kartellissa. Ei myöskään ole kiistetty, että komissio suoritti 7. ja 8.6.2006 tarkastuksen, jonka yhteydessä se takavarikoi useita riidanalaisen päätöksen liitteessä 5 lueteltuja asiakirjoja, jotka vahvistivat tärkeitä Club Italiaan liittyviä seikkoja.

81 Näin menetellessään komissio keskeytti pätevästi vanhentumisajan kaikkien rikkomiseen ennen 19.9.2007 osallistuneiden yritysten osalta. Näin ollen komission toimivalta määrätä sakkoja ei ollut vanhentunut, kun se antoi väitetiedoksiannon 30.9.2008 tai teki alkuperäisen päätöksen 30.6.2010.

82 Vanhentumista koskevat kanneperusteet on siten hylättävä perusteettomina.

B *Vuoden 2006 suuntaviivojen soveltaminen vuoden 1998 suuntaviivojen sijaan*

1. *Asianosaisten lausumat*

83 SLM ja Ori Martin moittivat komissiota siitä, että se on soveltanut vuoden 2006 suuntaviivoja seuraamusten määräämiseksi ennen niiden julkaisemispäivää tapahtuneista teoista. SLM väittää erityisesti, että soveltamalla taannehtivasti ankarampaa rikoslakia loukataan rangaistuksia koskevaa laillisuusperiaatetta ja rikoslain taannehtivaa soveltamista koskevan kiellon periaatetta. Komissio ei voi etenkään vedota kolmansia vastaan vuoden 2006 suuntaviivojen 38 kohdassa määriteltyyn ajallista soveltamista koskevaan sääntöön, koska näitä uusia soveltamisohjeita ei ole annettu muiden toimielinten tai jäsenvaltioiden avustuksella. Vuoden 2006 suuntaviivojen soveltaminen SLM:n tilanteeseen on myös erilaista kohtelua, koska useimmille yrityksille, joille määrättiin seuraamuksia vastaavanlaisista teoista kuin ne, joista SLM:ää syytetään soveltamalla vuoden 2006 suuntaviivoja, määrättiin pienempiä sakkoja, joiden määrä oli 1–5 prosenttia niiden liikevaihdosta. Unionin yleisen tuomioistuimen olisi tarkastettava sakon määrä ottamalla huomioon vuoden 1998 suuntaviivat, jotka olivat voimassa tosiseikkojen tapahtuma-aikaan ja hallinnollisen menettelyn aloittamishetkellä.

84 Komissio hylkää tämän väitteen.

2. *Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta*

85 Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 7 artiklan, jonka otsikkona on ”Ei rangaistusta ilman lakia”, 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Ketään ei ole pidettävä syypäänä rikokseen sellaisen teon tai laiminlyönnin perusteella, joka ei ollut tekohetkellä kansallisen lainsäädännön tai kansainvälisen oikeuden mukaan rikos. Rikoksen tekohetkellä sovellettavissa ollutta rangaistusta ankarampaa rangaistusta ei saa määrätä.”

86 Samanlainen määräys sisältyy Euroopan unionin perusoikeuskirjaan, jonka 49 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen sellaisen teon tai laiminlyönnin perusteella, joka ei ollut tekohetkellä rikos kansallisen lainsäädännön tai kansainvälisen oikeuden mukaan. Rikoksesta ei saa määrätä sen tekohetkellä sovellettavissa ollutta rangaistusta ankarampaa rangaistusta. Jos rikoksen teon jälkeen laissa säädetään lievemmästä rangaistuksesta, sitä on sovellettava.”

87 Tältä osin perusoikeuskirjan 53 artiklassa täsmennetään, että edellä esitettyä määräystä ei saa tulkita siten, että se rajoittaisi tai loukkaisi ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, jotka tunnustetaan erityisesti niissä kansainvälisissä yleissopimuksissa, joiden osapuolina unioni tai kaikki jäsenvaltiot ovat, sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa.

88 Tässä yhteydessä on todettava, että 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 17, [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus, (EYVL 13, s. 204) 15 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, joka on vähintään 1 000 ja enintään 1 000 000 [euroa] taikka tätä suurempi mutta enintään 10 prosenttia kunkin rikkomukseen osallisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat [SEUT 101] artiklan 1 kohtaa tai [SEUT 102] artiklaa – –

Sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon rikkomuksen vakavuuden lisäksi sen kesto.”

89 Kyseinen säännös kumottiin 1.5.2004 alkaen soveltamalla asetuksen N:o 1/2003 43 artiklaa ja korvattiin mainitun asetuksen 23 artiklan 2 ja 3 kohdalla, joissa säädetään seuraavaa:

”2. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat [SEUT 101] artiklan tai [SEUT 102] artiklan määräyksiä – –

– –

Kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen tai yritysten yhteenliittymän osalta sakko on enintään kymmenen prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta.

– –

3. Sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon sekä rikkomisen vakavuus että sen kesto.”

90 Komissio julkaisi 1.9.2006 vuoden 2006 suuntaviivat Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Kyseisessä asiakirjassa esitetään menetelmä, jota komissio aikoo noudattaa määrittäessään EY 81 artiklan (josta on tullut SEUT 101 artikla) määräyksiä rikkoneille yrityksille määrättävän sakon määrän. Vuoden 2006 suuntaviivojen 38 kohdassa todetaan seuraavaa:

”[Vuoden 2006] suuntaviivoja sovelletaan kaikkiin asioihin, joista on annettu väitetiedoksianto niiden virallisessa lehdessä julkaisemispäivän jälkeen, riippumatta siitä, määrätäänkö sakko asetuksen – – N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan vai asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti.”

91 Vuoden 2006 suuntaviivat siis korvaavat vuoden 1998 suuntaviivat.

92 Tältä osin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että vaikka hallinnon sisäisiä käytännesääntöjä, joilla on tarkoitus luoda oikeudellisia vaikutuksia kolmansiin, kuten taloudellisiin toimijoihin, jotka saattavat syyllistyä SEUT 101 artiklan rikkomisiin, ei ominaisluonteensa vuoksi voida luokitella pakottaviksi oikeussäännöiksi, niissä vahvistetaan kuitenkin käytännesääntöjä, joista hallinto voi poiketa erityistapauksissa vain sellaisin perustein, jotka ovat sopusoinnussa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa (tuomio 28.6.2005, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Kok., EU:C:2005:408, 209 ja 210 kohta).

93 Tästä seuraa, että vuoden 2006 suuntaviivat, jotka ovat tällaisia käytännesääntöjä, sisältyvät ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 7 artiklan 1 kappaleessa ja perusoikeuskirjan 49 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun lainsäädännön ja oikeuden käsitteeseen (ks. vastaavasti ja analogisesti edellä 92 kohdassa mainittu tuomio Dansk Rørindustri ym. v. komissio, EU:C:2005:408, 216 kohta ja tuomio 18.5.2006, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, C-397/03 P, Kok., EU:C:2006:328, 20 kohta).

94 Vaikka näitä määräyksiä ei voida tulkita siten, että niissä kiellettäisiin rikosoikeudellista vastuuta koskevien säännösten asteittainen selkeyttäminen, niiden vastaista voi olla se, että sellaisen säännöksen, jossa teko säädetään rikokseksi, uutta tulkintaa sovelletaan taannehtivasti (ks. vastaavasti ja analogisesti edellä 92 kohdassa mainittu tuomio Dansk Rørindustri ym. v. komissio, EU:C:2005:408, 217 kohta ja kyseisen tuomion 215 kohdassa mainittu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö).

95 Toisin kuin komissio väittää, ainoastaan se, että vuoden 2006 suuntaviivoissa noudatetaan asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa, jota voidaan soveltaa käsiteltävän asian tosiseikkoihin, säädettyä enimmäisrajaa, joka on 10 prosenttia rikkomukseen osallisten yritysten liikevaihdosta, ei näin ollen riitä osoittamaan, ettei kyseisiä vuoden 2006 suuntaviivoja soveltamalla loukata rikoslain taannehtivaa soveltamista koskevan kiellon periaatetta.

96 Kyseistä periaatetta voitaisiin nimittäin loukata sovellettaessa tulkintaa, joka ei olisi ollut kohtuullisesti ennakoitavissa rikkomisen, josta on määrätty seuraamus, tapahtumishetkellä (edellä 92 kohdassa mainittu tuomio Dansk Rørindustri ym. v. komissio, EU:C:2005:408, 218 kohta).

97 Edellä esitetystä seuraa, että suuntaviivoja voidaan pitää komission esittämänä tulkintana, joka koskee menettelyä, jonka komissio sitoutuu toteuttamaan aikoessaan määrätä sakkoja, ja oikeuskäytännöstä ilmenee, että komission tällaisiin tulkintoihin tekemissä muutoksissa noudatetaan rikoslain taannehtivaa soveltamista koskevan kiellon periaatetta ja oikeusvarmuuden periaatetta siltä osin kuin kyseisten muutosten voidaan katsoa olevan kohtuullisesti ennakoitavissa.

98 Oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että ennakoitavuuden käsitteen sisältö riippuu suuresti kyseessä olevan tekstin sisällöstä, sen kattamasta alasta ja sen adressaattien lukumäärästä ja laadusta. Lain ennakoitavuuden vastaista ei ole se, että kyseessä olevan henkilön on käytettävä valistuneita neuvonantajia arvioidakseen asian mukaisesti tietyn teon mahdollisia seurauksia asian olosuhteissa. Tämä koskee erityisesti ammattilaisia, jotka ovat tottuneet harjoittamaan ammattiaan huolellisesti, ja heidän voidaan edellyttää arvioivan rikkomistensa riskejä huolellisesti (ks. vastaavasti edellä 92 kohdassa mainittu tuomio Dansk Rørindustri ym. v. komissio, EU:C:2005:408, 219 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

99 Kilpailusääntöjen tehokas soveltaminen edellyttää kuitenkin sitä, että komissio voi milloin tahansa mukauttaa sakkojen tasoa tämän politiikan tarpeita vastaavaksi. Tästä seuraa, että sellaiseen hallinnolliseen menettelyyn osallistuvat yritykset, jonka päätteeksi voidaan määrätä sakkoja, eivät voi saavuttaa perusteltua luottamusta siihen, ettei komissio ylitä aiemmin käytettyä sakkojen tasoa, eikä sakkojen laskentatapaan (ks. edellä 93 kohdassa mainittu tuomio Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, EU:C:2006:328, 21 ja 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

100 Tämän vuoksi käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien yritysten on otettava huomioon se mahdollisuus, että komissio päättää minä hetkenä hyvänsä korottaa sakkojen tasoa aiempaan käytäntöönsä nähden. Tämä ei päde ainoastaan silloin, kun komissio korottaa sakkojen määrää yksittäistapauksissa, vaan myös silloin, kun tämä korotus toteutetaan soveltamalla yksittäistapauksiin suuntaviivojen kaltaisia yleisesti sovellettavia käytännesääntöjä (ks. edellä 93 kohdassa mainittu tuomio Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, EU:C:2006:328, 23 ja 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

101 Tällaiset toimet eivät siis ole perusteltuja, koska annettuaan vuoden 1998 suuntaviivat komissio ei voinut missään tapauksessa soveltaa uusia soveltamisohjeita vireillä olleisiin menettelyihin loukkaamatta yritysten perusteltua luottamusta. On kuitenkin varmistettava, täyttävätkö vuoden 2006 suuntaviivojen soveltamisedellytykset käsiteltävässä asiassa oikeuskäytännössä asetetut oikeusvarmuuden ja ennakoitavuuden vaatimukset.

102 Tältä osin on huomautettava, että vuoden 2006 suuntaviivoja sovelletaan niiden 38 kohdan nojalla kaikkiin asioihin, joista on annettu väitetiedoksianto niiden virallisessa lehdessä julkaisemispäivän jälkeen. Koska suuntaviivat julkaistiin 1.9.2006 ja väitetiedoksianto annettiin käsiteltävässä asiassa tiedoksi aikaisintaan 30.9.2008, määrätyn sakon määrä laskettiin siten vuoden 2006 suuntaviivoissa esitetyn menettelyn mukaisesti.

103 Ensimmäiseksi on hylättävä SLM:n väite, jonka mukaan komissio ei ollut toimivaltainen antamaan vuoden 2006 suuntaviivojen 38 kohdassa määriteltyä ajallista soveltamista koskevaa sääntöä eikä vetoamaan siihen kolmansia vastaan. Mahdollisuus vedota kyseiseen sääntöön, joka edistää oikeusvarmuuden periaatteen noudattamista, koska siinä määritellään selkeästi ja objektiivisesti vuoden 2006 suuntaviivojen ajallisen soveltamisen edellytykset, johtuu nimittäin komissiolle oikeuskäytännössä tunnustetusta oikeudesta rajoittaa itseään määritellessään edellytykset, joiden täyttyessä se käyttää sille asetuksessa N:o 1/2003 myönnettyä harkintavaltaa, mikä on riidanalaisen päätöksen oikeudellinen perusta (ks. vastaavasti edellä 92 kohdassa mainittu tuomio Dansk Rørindustri ym. v. komissio, EU:C:2005:408, 211 ja 213 kohta ja tuomio 2.2.2012, Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals v. komissio, T-83/08, Kok., EU:T:2012:48, 108 kohta).

104 Toiseksi on siis tutkittava, oliko vuoden 2006 suuntaviivojen antaminen riittävän hyvin ennakoitavissa edellä 96–100 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti.

105 Kuten vuoden 2006 suuntaviivojen 5–7 kohdasta ilmenee, niiden pääasiallinen uudistus oli tältä osin se, että sakon määrän laskentaperusteena käytetään perusmäärää, joka määritetään rikkomiseen liittyvien tavaroiden tai palveluiden myyntiarvon sekä rikkomisen keston ja vakavuuden perusteella ja johon sisällytetään myös tietty määrä sen estämiseksi, että yritykset päättävät aloittaa laittoman toiminnan. Näin ollen on todettava, että vuoden 2006 suuntaviivat perustuvat asetuksessa N:o 17 määriteltyihin ja asetuksessa N:o 1/2003 toistettuihin vakavuuteen ja kestoon liittyviin arviointiperusteisiin, jotka oli otettu huomioon jo vuoden 1998 suuntaviivoissa (ks. vastaavasti edellä 103 kohdassa mainittu tuomio Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals v. komissio, EU:T:2012:48, 114 kohta).

106 Se, ettei asiantunteva toimija välttämättä pysty etukäteen määrittämään täsmällisesti komission kussakin yksittäistapauksessa määräämien sakkojen tasoa, ei myöskään sellaisenaan ole rikoslain taannehtivaa soveltamista koskevan kiellon periaatteeseen erottamattomasti kuuluvan ennakoitavuutta koskevan vaatimuksen vastaista. Kilpailupolitiikan repressiivisillä ja preventiivisillä tavoitteilla voidaan näet perustella sen välttäminen, että yritykset pystyvät arvioimaan täsmällisesti rikkomiseen osallistumisestaan aiheutuvat hyödyt ja haitat. Riittää, että yritykset tarvittaessa oikeudellisiin neuvonantajiin turvautuen pystyvät arvioimaan riittävän täsmällisesti saamiensa sakkojen perusteet ja suuruuden. Kuten edellä todettiin, vuoden 2006 suuntaviivoissa huomioon otetut perusteet perustuvat asetuksessa N:o 17 mainittuihin perusteisiin, jotka oli otettu huomioon jo vuoden 1998 suuntaviivoissa (ks. vastaavasti tuomio 22.5.2008, Evonik Degussa v. komissio, C-266/06 P, Kok., EU:C:2008:295, 55 kohta ja edellä 103 kohdassa mainittu tuomio Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals v. komissio, EU:T:2012:48, 118 kohta).

107 Tästä on pääteltävä, että vuoden 2006 suuntaviivat ja niiden sisältämä uusi laskentatapa – jos oletetaan, että se vaikutti raskauttavasti määrättyjen sakkojen tasoon – olivat SLM:n kaltaisten yritysten kohtuudella ennakoitavissa asianomaisen rikkomisen tapahtuma-aikana. Komissio ei näin ollen loukannut taannehtivuuskiellon periaatetta soveltaessaan riidanalaisessa päätöksessä vuoden 2006 suuntaviivoja ennen niiden antamista tapahtuneen rikkomisen vuoksi määrättävän sakon määrän laskemiseen (ks. vastaavasti edellä 103 kohdassa mainittu tuomio Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals v. komissio, EU:T:2012:48, 117 ja 124 kohta).

108 Tästä seuraa, että kanneperuste, joka koskee vuoden 2006 suuntaviivojen soveltamista vuoden 1998 suuntaviivojen sijaan, on hylättävä, eikä ole tarpeen lausua siitä, voiko SLM perustellusti väittää, että tällainen soveltaminen johti suurempaan sakkoon kuin sille olisi määrätty, jos se olisi laskettu soveltamalla vuoden 1998 suuntaviivoja.

109 Kuten edellä 99 ja 100 kohdassa todettiin, periaatteet, joihin SLM vetoaa, eivät nimittäin estä sellaisten suuntaviivojen soveltamista, joilla oletetaan olevan raskauttava vaikutus rikkomisista määrättyjen sakkojen tasoon, edellyttäen että politiikka, joka niillä pannaan täytäntöön, on kohtuudella ennakoitavissa, silloin kun asianomaisiin rikkomisiin syyllistytään (ks. tuomio 12.12.2007, BASF ja UCB

v. komissio, T-101/05 ja T-111/05, Kok., EU:T:2007:380, 233 ja 234 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja edellä 103 kohdassa mainittu tuomio Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals v. komissio, EU:T:2012:48, 126 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

110 Joka tapauksessa on huomattava, että koska SLM ainoastaan esittää yhteenvedon komission riidanalaisessa päätöksessä käyttämistä laskentatekijöistä, se ei ole osoittanut, että sakon määrä, joka sille olisi voitu määrätä vuoden 1998 suuntaviivoissa määritellyn menettelyn mukaan, olisi väistämättä ollut pienempi. SLM tuo käsiteltävässä asiassa nimittäin esiin ainoastaan tiettyjä vuoden 2006 ja vuoden 1998 suuntaviivojen välisiä eroja (lisäsumma, rikkomisen keston huomioon ottamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt, lieventävien seikkojen sisältö) toteamatta, mihin tulokseen komissio olisi voinut päätyä soveltamalla vuoden 1998 suuntaviivoja, joissa käytetään eri laskentaperustetta kuin vuoden 2006 suuntaviivoissa.

111 Vastaukseksi SLM:lle, joka riitauttaa vuoden 2006 suuntaviivojen soveltamisen, pitää niiden soveltamista sen tapauksessa epäoikeudenmukaisena ja väittää, että niitä soveltamalla loukataan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, on riittävää todeta, ettei tällainen kysymys liity siihen, onko vuoden 2006 suuntaviivojen soveltaminen taannehtivuuskiellon periaatteen mukaista. SLM:n tältä osin esittämiä väitteitä tutkitaan jäljempänä sen niistä seikoista esittämien identtisten väitteiden yhteydessä, jotka komissio otti huomioon määrittäessään riidanalaisen sakon määrän kyseisten suuntaviivojen perusteella.

112 Kanneperuste, joka koskee vuoden 2006 suuntaviivojen virheellistä soveltamista vuoden 1998 suuntaviivojen sijaan, on näin ollen hylättävä perusteettomana.

C Sakon määrän laskennassa huomioon otetut seikat ja komissiolle esitettyjen todisteiden arviointi

113 Useat SLM:n esittämät kanneperusteet koskevat seikkoja, jotka komissio otti huomioon määrittäessään sakon määrän. Kyseiset kanneperusteet koskevat ”perustelujen puuttumista seuraamuksen määrittämisessä”, SLM:n eurooppalaisen liikevaihdon käyttöä vuoden 2000 jälkeen sakon perusmäärän vahvistamisessa, ”perustelujen puuttumista yritysten rikkomisen yhteisen vakavuuden määrittämisessä sakon määrän vahvistamiseksi”, ”perustelujen puuttumista suuntaviivojen 25 kohdassa tarkoitetun lisäsumman määrittämisessä”, ne bis in idem -periaatteen loukkaamista tässä yhteydessä, suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteiden loukkaamista sillä perusteella, ettei seuraamuksessa otettu riittävällä tavalla huomioon ”rikkomisen väitettyä vakavuutta”, ”sen vaikutuksia”, ”alan taloudellista asiayhteyttä”, komission aikaisempaa käytäntöä tai ”tosiseikkoja, joista SLM:ää ja muita kyseessä olevia yrityksiä moititaan”, SLM:n rikkomiseen osallistumisen keston virheellistä arviointia, SLM:n markkinaosuuksien vähäisyyteen, komission kanssa tehtyyn yhteistyöhön ja SLM:llä rikkomisessa olleeseen ”vähäiseen asemaan” liittyvien lieventävien seikkojen jättämistä huomioon ottamatta sekä sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevan hakemuksen yhteydessä esitettyjen lausumien jättämistä huomioon ottamatta.

114 Näiden kanneperusteiden tutkinnan helpottamiseksi unionin yleinen tuomioistuin ehdotti niiden yhdistämistä, minkä SLM hyväksyi, ottaen huomioon komission sakon määrää määrittäessään toteuttamat eri vaiheet eli yhtäältä perusmäärän määrittämisessä huomioon otetut seikat (myynnin arvo, vakavuus, kesto, lisäsumma) sekä toisaalta kyseisen määrän mukauttamisessa mahdollisesti huomioon otettavat seikat (lieventävät seikat ja yhteistyötiedonanto, maksukyky). Huomioon otetaan myös SLM:n poikittaisesti esittämät väitteet siltä osin kuin ne koskevat perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä tai suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista.

115 Hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista koskevan kanneperusteen turvin SLM tuo esiin myös neljä asiakirja-aineistoon sisältyvää seikkaa, joista sen mukaan ilmenee, että komissio hylkäsi puolueellisesti ja epäoikeudenmukaisesti SLM:n esittämät todisteet korostaakseen muita käytettävissään olleita tietoja. Kyseiset seikat koskevat SLM:n toimittamien laskujen kohtelua hallinnollisessa menettelyssä, Club

Italian kokouksille, joihin SLM:n ei ole raportoitu osallistuneen, annettua merkitystä, jänneteräksen unionin eri jäsenvaltioissa kaupan pitämiseksi välttämättömien teknisten hyväksyntien saantipäivän mahdollista vaikutusta ja päivää, jona Club Italian jäsenten tehtävään osoittaman henkilön tarkastukset alkoivat.

116 Tältä osin on huomautettava, että edellä mainitut SLM:n esiin tuomat neljä seikkaa on esitetty myös eri kanneperusteissa, jotka liittyvät sakon määrän laskennassa huomioon otettuihin seikkoihin, minkä vuoksi niitä tutkitaan jäljempänä yhdessä.

117 Yhdessä tarkasteltuna kyseisillä väitteillä lähinnä moititaan komission päätöstä, jossa SLM:n todetaan osallistuneen useisiin sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin jänneteräksen alalla 10.2.1997 ja 19.9.2002 välisenä aikana ottamatta huomioon SLM:n esittämää tai tunnustamaa osallistumisen sisältöä ja kestoa, sillä SLM väittää yhtäältä, ettei se osallistunut rikkomiseen ennen vuoden 1999 loppua, ja toisaalta, että sen osallistuminen rajoittui silloin Italiaan ja ulottui vasta myöhemmin muihin alueisiin.

118 Tiettyjä sakon määrän laskentaan liittyviä seikkoja koskevassa kanneperusteessaan Ori Martin puolestaan väittää, että komissio on tehnyt useita arviointivirheitä soveltaessaan vuoden 2006 suuntaviivoja, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklaa on rikottu, että suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteita, rangaistusten henkilökohtaisuutta koskevaa periaatetta ja laillisuusperiaatetta on loukattu ja että perusteluvelvollisuutta on laiminlyöty. Ori Martin esittää kyseisessä kanneperusteessa lähinnä kolme väitettä. Ensimmäinen niistä koskee rikkomisen, johon SLM:n katsotaan syyllistyneen, vakavuuden virheellistä arviointia, toinen vuoden 2006 suuntaviivojen 25 kohdassa tarkoitetun lisäsumman laitonta soveltamista ja kolmas tiettyjen lieventävien seikkojen jättämistä huomioon ottamatta.

119 Näitä väitteitä tutkitaan jäljempänä yhdessä SLM:n samoista kysymyksistä esittämien väitteiden kanssa.

120 Tässä yhteydessä on lähinnä todettava, että arvostelemalla komission tekemien arviointien tulosta ottaen huomioon vuoden 2006 suuntaviivoissa määritellyn sakon määrän määrittämistä koskevan menettelyn kantajat väittävät, ettei SLM:n rikkomiseen osallistumisen erityispiirteitä otettu asianmukaisesti huomioon, sillä osallistuminen tapahtui myöhäisessä vaiheessa ja oli vähäistä.

1. *Alustavat huomautukset*

a) Riidanalaisen päätöksen sisältö

121 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklasta ilmenee, että SLM ja Ori Martin rikkoivat SEUT 101 artiklaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa, koska SLM osallistui 10.2.1997–19.9.2002 ja Ori Martin 1.1.1999–19.9.2002 ”sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen jänneteräksen alalla sisämarkkinoilla ja 1.1.1994 lähtien ETA:lla” (jäljempänä kartelli tai yhtenä kokonaisuutena pidettävä rikkominen; tällainen rikkominen on tavallisesti käytettävän terminologian mukaan myös monitahoinen ja jatkettu).

Kartellin osatekijät ja luonnehdinta yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi rikkomiseksi

122 Riidanalaisen päätöksen 122 perustelukappaleessa kartellia kuvaillaan ”yleiseurooppalaiseksi järjestelyksi, joka koostuu niin kutsutusta Zurich-vaiheesta ja niin kutsutusta eurooppalaisesta vaiheesta ja/tai tapauksen mukaan kansallisista/alueellisista järjestelyistä”. Päätöksen 123–135 perustelukappaleessa esitellään lyhyesti nämä eri sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat, joita tarkastellaan tämän jälkeen yksityiskohtaisesti ja arvioidaan SEUT 101 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan perusteella.

123 Tiivistetysti esitettynä kartelli koostuu seuraavista järjestelyistä:

— Club Zurich eli yleiseurooppalaisen sopimuksen ensimmäinen vaihe. Tämä sopimus oli voimassa 1.1.1984-9.1.1996 ja koski kiintiöiden vahvistamista maittain (Benelux, Espanja, Italia, Itävalta, Ranska ja Saksa), asiakkaiden jakamista, hintoja ja arkaluonteisten kaupallisten tietojen vaihtoa. Sen jäseniä olivat Tréfileurope, Nedri, WDI, DWK ja Redaelli, joka edusti useita italialaisia yrityksiä ainakin vuosista 1993 ja 1995 lähtien, ja Emesa liittyi niihin vuonna 1992 ja Tycsa vuonna 1993.

— Club Italia eli kansallinen järjestely, joka oli voimassa 5.12.1995–19.9.2002. Tässä sopimuksessa vahvistettiin kiintiöt Italiassa ja vientikiintiöt Italiasta muuhun Eurooppaan. Sen jäseniä olivat italialaiset yritykset Redaelli, ITC, CB ja Itas, joihin liittyivät tämän jälkeen Tréfileurope ja Tréfileurope Italia (3.4.1995), SLM (10.2.1997), Trame (4.3.1997), Tycsa (17.12.1996), DWK(24.2.1997) ja Austria Draht (15.4.1997).

— Etelän sopimus eli alueellinen järjestely, josta Redaelli, ITC, CB ja Itas sekä Tycsa ja Tréfileurope neuvottelivat ja sopivat määrittääkseen kunkin osallistujan markkinaosuuden eteläisissä valtioissa (Belgia, Espanja, Italia, Luxemburg ja Ranska) ja sitoutuakseen neuvottelemaan yhdessä kiintiöt Pohjois-Euroopan muiden tuottajien kanssa.

— Club Europe eli yleiseurooppalaisen sopimuksen toinen vaihe. Tämän sopimuksen tekivät toukokuussa 1997 Tréfileurope, Nedri, WDI, DWK, Tycsa ja Emesa (jäljempänä pysyvät jäsenet tai kuusi tuottajaa), ja se päättyi syyskuussa 2002. Sopimuksella oli tarkoitus päästä yli Club Zurichin kriisistä, jakaa uudet kiintiöt (jotka oli laskettu vuoden 1995 viimeisen neljänneksen ja vuoden 1997 ensimmäisen neljänneksen välisen ajanjakson perusteella), jakaa asiakkaat ja vahvistaa hinnat. Kuusi tuottajaa sopi koordinointisäännöistä, joihin kuului sellaisten koordinaattorien nimeäminen, jotka olivat vastuussa järjestelyjen täytäntöönpanosta yksittäisissä maissa sekä niiden koordinoimisesta muiden sellaisten asianomaisten yritysten kanssa, jotka toimivat samoissa maissa tai joiden toiminta kohdistui samoihin asiakkaisiin. Lisäksi niiden edustajat kokoontuivat säännöllisesti eri tasoilla valvoakseen järjestelyjen täytäntöönpanoa. He vaihtoivat arkaluonteisia kaupallisia tietoja. Tilanteessa, jossa sovitusta kaupallisesta toiminnasta poikettiin, sovellettiin korvausjärjestelmää.

— Addtek-nimistä asiakasta koskeva koordinointi. Tämän yleiseurooppalaisen järjestelyn puitteissa kuusi tuottajaa, joihin italialaiset tuottajat ja Fundia ajoittain liittyivät, jatkoivat myös kahdenvälistä (tai monenvälistä) yhteydenpitoa ja osallistuivat hintojen vahvistamiseen ja asiakkaiden jakamiseen tapauskohtaisesti, jos niillä oli tähän intressi. Esimerkiksi Tréfileurope, Nedri, WDI, Tycsa, Emesa, CB ja Fundia koordinoivat yhdessä hintoja ja määriä Addtekin osalta. Nämä hankkeet koskivat pääasiassa Suomea, Ruotsia ja Norjaa, mutta myös Alankomaita, Saksaa, Baltian maita ja Keski- ja Itä-Eurooppaa. Addtekia koskeva koordinointi toteutettiin jo yleiseurooppalaisen järjestelyn Club Zurich -vaiheessa, ja se jatkui vähintään vuoden 2001 loppuun.

— Club Europen ja Club Italian väliset keskustelut. Ajanjaksolla, joka ulottui ainakin syyskuusta 2000 syyskuuhun 2002, kuusi tuottajaa, ITC, CB, Redaelli, Itas ja SLM kokoontuivat säännöllisesti tarkoituksenaan liittää italialaiset yritykset Club Europen pysyviksi jäseniksi. Italialaiset yritykset halusivat kasvattaa italialaista kiintiötä Euroopassa, kun taas Club Europe kannatti tilanteen pitämistä ennallaan. Tältä osin Club Italian puitteissa järjestettiin kokouksia yhtenäisen kannan määrittämiseksi, Club Europen puitteissa järjestettiin kokouksia tämän kannan tarkastelemiseksi ja oman kannan määrittämiseksi sekä Club Europen jäsenten ja italialaisten edustajien välillä järjestettiin kokouksia sopimuksen tekemiseksi italialaisen kiintiön jakamisesta tietyillä markkinoilla. Osallistujayritykset vaihtoivat arkaluonteisia kaupallisia tietoja. Eurooppalaisen kiintiön jakamiseksi uudelleen italialaisten tuottajien mukaan ottamiseksi nämä yritykset sopivat uuden viiteajanjakson (30.6.2000–30.6.2001) käyttämisestä. Ne sopivat myös italialaisten yritysten

Euroopan viennin kokonaismäärästä, jonka nämä yritykset jakoivat maittain. Samanaikaisesti ne keskustelivat hinnoista, ja Club Europen jäsenet pyrkivät ottamaan Euroopan tasolla käyttöön italialaisten tuottajien Club Italiassa käyttämän hintojen vahvistamismenetelmän.

— Club España. Samanaikaisesti yleiseurooppalaisen järjestelyn ja Club Italian kanssa viisi espanjalaista yritystä (Trefilerías Quijano, Tycsa, Emesa, Galycas ja Proderac – viimeksi mainittu vuoden 1994 toukokuusta lähtien) ja kaksi portugalilaista yritystä (Socitrel vuoden 1994 huhtikuusta ja Fapricela vuoden 1998 joulukuusta lähtien) sopivat Espanjan ja Portugalin osalta pysyttävänsä markkinaosuutensa vakaana ja vahvistavansa kiintiöitä, jakavansa asiakkaita – julkiset rakennusurakat mukaan lukien – sekä vahvistavansa hinnat ja maksuehdot. Ne vaihtoivat lisäksi arkaluonteisia kaupallisia tietoja.

124 Komission mukaan edellä kuvattujen järjestelyjen kokonaisuus vastaa ominaisuuksiltaan yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkomista (riidanalaisen päätöksen 135 tai 609 perustelukappale tai 12.2.2 jakso).

125 Komissio arvioi erityisesti, että edellä kuvatut järjestelyt olivat osa kokonaissuunnitelmaa, jossa vahvistettiin kartellin jäsenten toimintalinjat kaikilla maantieteellisillä alueilla. Se totesi, että ”nämä yritykset rajoittivat yksilöllistä kaupallista käyttäytymistään saavuttaakseen yhden ainoan kilpailunvastaisen tavoitteen ja yhden ainoan kilpailunvastaisen kaupallisen päämäärän eli jänneteräksen ETA:n markkinoiden normaalien kilpailuolosuhteiden vääristämisen tai poistamisen ja kokonaistasapainon luomisen erityisesti vahvistamalla hintoja ja kiintiöitä, jakamalla asiakkaita ja vaihtamalla arkaluonteisia kaupallisia tietoja” (riidanalaisen päätöksen 610 perustelukappale, ks. myös 9.3 jakso).

126 Komissio totesi tältä osin seuraavaa:

”Suunnitelmaa, johon DWK, WDI, Tréfileurope, Tycsa, Emesa, Fundia, Austria Draht, Redaelli, CB, ITC, Itas, SLM, Trame, Proderac, Fapricela, Socitrel, Galycas ja Trefilerías Quijano ovat liittyneet (kaikki eivät samanaikaisesti), on kehitelty ja pantu täytäntöön ainakin kahdeksantoista vuoden ajanjaksolla kollusiivisten järjestelyjen, nimenomaisten sopimusten ja/tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuden avulla. Sen yhtenä ainoana yhteisenä tavoitteena oli osallistujien välisen kilpailun rajoittaminen käyttämällä samankaltaisia mekanismeja kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi (ks. 9.3.1 jakso). Jopa silloin, kun jokin järjestely aiheutti ongelmia, muut toimivat normaalisti.” (riidanalaisen päätöksen 612 perustelukappale).

SLM:n osalta huomioon otetut seikat

127 Komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että SLM oli osallistunut suoraan kartelliin ja erityisesti Club Italiaan ja italialaisten tuottajien integraatioon Club Europessa 10.2.1997–19.9.2002 (riidanalaisen päätöksen 862 perustelukappale).

128 Komissio viittasi tässä yhteydessä seuraaviin seikkoihin, jotka esitetään riidanalaisen päätöksen 474–478 perustelukappaleessa osassa, joka koskee SLM:n yksilöllistä osallistumista Club Italiaan:

”(474) SLM:n kohdalla monet tekijät osoittavat, että se oli selvillä italialaisesta sopimuksesta 18.12.1995 lähtien, kun SLM:lle päätettiin ilmoittaa muun muassa vuonna 1996 sovellettavat uudet hinnat – –. Lisäksi 17.12.1996 pidetyn kokouksen aikana – – jaettiin taulukko, jossa mainitaan tonnimäärien jakaminen asiasta kohti ja pääasiallisten toimittajien nimeäminen joillekin asiakkaille Italian markkinoilla vuonna 1997. Vaikka SLM:ää koskeviin sarakkeisiin ei merkitty tietoja, kyseisen yrityksen huomioon ottaminen taulukossa on osoitus siitä, että osanottajien välisiä keskusteluja käytiin tai ainakin suunniteltiin. Sen tapauksesta keskusteltiin uudelleen 17.1.1997 ja 27.1.1997 pidettyjen kokousten aikana. SLM:lle jaettiin ensimmäisen

kerran todistetusti kiintiöitä 10.2.1997 pidetyn kokouksen aikana, ja komissio katsoo SLM:n osallistumisen italialaiseen järjestelyyn alkaneen näin ollen kyseisenä päivänä. ITC:n kyseisen kokouksen aikana tekemiin käsin kirjoitettuihin muistiinpanoihin – – sisältyy nimittäin luettelo tietyille asiakkaille toimitetuista (toimitettavista) määristä, jotka on jaettu SLM:n sekä Redaellin, CB:n, Tycsan ja ITC:n – – kesken. ITC:n muistiinpanoissa todetaan nimenomaisesti, että CB ja ITC olivat saaneet SLM:ää koskevat myyntitiedot [SLM:n edustajalta]. SLM:n tapauksesta keskusteltiin myös 7.4.1997. Lisäksi on olemassa täsmällisiä todisteita SLM:n osallistumisesta yli sataan Italian markkinoita koskevaan kokoukseen 15.4.1997 ja syyskuun 2002 välisenä aikana. Kun SLM ei ollut paikalla, muut Club Italian jäsenet keskustelivat sen tapauksesta, mikä on osoituksena sen jatkuneesta myötävaikutuksesta ja osallistumisesta Club Italiaan.

(475) SLM vahvistaa itse osallistuneensa Club Italiaan vuoden 1999 lopusta vuoteen 2002 [kahden edustajansa] välityksellä ja myöntää, että yrityksen johto osallistui vuonna 2001 myös joihinkin hotelli Villa Malpensassa pidettyihin eurooppalaisten tuottajien välisiin kokouksiin. SLM toteaa lisäksi, että vuoden 1998 lopussa tai vuoden 1999 alussa Redaellin toimipaikassa pidetyssä kokouksessa sitä pyydettiin osallistumaan säännöllisiin kokouksiin tai keskustelemaan tuotannon rajoituksista. Se toteaa ensin kieltäytyneensä mutta päättäneensä myöhemmin osallistua niihin.

(476) SLM kiistää kuitenkin komission päätelmät, jotka koskevat kartelliin osallistumisen alkamispäivää, ja väittää osallistuneensa Club Italiaan vasta vuoden 1999 lopusta alkaen. Ensinnäkin SLM väittää, ettei se ollut läsnä 10.2.1997 pidetyssä kokouksessa. Komissio kuitenkin huomauttaa, että sen käytettävissä olevat 10.2.1997 pidettyä kokousta koskevat asiakirjatodisteet (ITC:n käsin kirjoitetut muistiinpanot) osoittavat tiettyjä asiakkaita koskevien kiintiöiden yksityiskohtaisen jakamisen muun muassa SLM:lle. Kuten edellä todettiin, – – SLM:n edustaja – – oli itse toimittanut tiedot, mikä osoittaa, että SLM oli jakanut tietojaan ennen kokousta. SLM:n väitettä, jonka mukaan se ei ollut läsnä kyseisessä kokouksessa, ei näin ollen voida hyväksyä.

(477) Vaikka SLM ilmaisi 4.3.1997 epäilyjä tulevasta asemastaan kartellissa, se jatkoi kartellin kokouksiin osallistumista seuraavasta kuukaudesta eli 15.4.1997 pidetystä kokouksesta alkaen, jonka aikana vahvistettiin raaka-aineiden hinnat ja Ranskan, Espanjan ja Saksan myyntihinnat sekä keskusteltiin Redaellin toteutuneesta myynnistä joillekin asiakkaille ja SLM:n ja CB:n asiakkaille tekemistä tarjouksista. SLM todellakin osallistui edelleen säännöllisesti Club Italian kokouksiin ja kävi kartellin muiden osanottajien kanssa keskusteluja siihen päivään saakka, jona komissio suoritti tarkastuksensa. Toisin kuin SLM väittää, sen ”epäilyjä” ei missään tapauksessa voida tulkita siten, että se olisi keskeyttänyt kartelliin osallistumisensa.

(478) Vaikka SLM ei Redaellin mukaan alusta alkaen liittynyt Italian markkinoiden jakamista koskevaan sopimukseen, ITC, Tréfileurope ja CB vahvistavat SLM:n osallistumisen Club Italian kokouksiin. Komissio oli alusta alkaen tietoinen italialaisesta sopimuksesta (jäsenten päätös antaa SLM:lle tietoja), mutta se katsoo asiakirjatodisteiden – – perusteella, että SLM:n jatkettu osallistuminen alkoi 10.2.1997 ja päättyi 19.9.2002.”

129 Riidanalaisen päätöksen osaan, joka koskee yhtenä kokonaisuutena pidettävää, monitahoista ja jatkettua rikkomista, sisältyvissä 649 ja 650 perustelukappaleessa komissio painottaa seuraavaa:

”(649) Sen lisäksi, että SLM osallistui Club Italiaan 10.2.1997 alkaen – –, se osallistui myös Club Europen laajentumisesta käytyihin keskusteluihin 11.9.2000 alkaen – –. SLM ei kiistä läsnäoloaan 11.9.2000 pidetyssä kokouksessa. SLM kuitenkin tiesi tai sen olisi pitänyt tietää jo ennen kyseistä päivää, että Club Italia, johon se osallistui, oli olennainen osa myös eurooppalaisen tason sisältävää laajempaa järjestelmää. Ensinnäkin komissiolla on näyttöä siitä, että SLM tapasi Club Italiaan osallistumisensa varhaisessa vaiheessa muihin klubeihin osallistuneita yrityksiä, kuten DWK:n, Tréfileuropen (yleiseurooppalaisen järjestelyn jäsen) ja Tycsan (yleiseurooppalaisen järjestelyn ja Club Españan jäsen) ja että se kävi niiden kanssa

keskusteluja Euroopan markkinoilla sovellettavista ehdoista. Esimerkiksi 15.4.1997 pitämässään kokouksessa ne käsittelivät useiden Euroopan maiden hintoja (Ranska, Espanja ja Saksa) sekä tuontia ja vientiä – –. Seuraavaksi SLM piti Redaellin, Austria Drahtin, Tréfileuropen, Tycsan ja DWK:n kanssa 29.11.1999 – – kokouksen, jonka aikana keskusteltiin paitsi kahden Club Españaan osallistuneen yrityksen eli Emesan ja Fapricelan Espanjassa ja Portugalissa soveltamista hinnoista myös Addtekista, pohjoismaisten markkinoiden suurimmasta asiakkaasta, jonka ympärille muodostui 'Club Skandinavia'– –. SLM osallistui myös 18.1.2000 (Redaellin, ITC:n, Itasin, AFT:n / Tréfileurope Italian, CB:n, Nedrin, Tycsan ja Tréfileuropen kanssa käytyyn) keskusteluun Euroopan markkinoiden tilanteesta ja ongelmista. SLM tapasi 21.2.2000 Redaellin, ITC:n, Itasin, Tréfileurope Italian, CB:n, Tréfileuropen, DWK:n ja Tycsan (viimeksi mainitun puhelimitse) ja keskusteli niiden kanssa erityisesti määrästä Espanjassa ja hinnankorotuksesta Saksassa – –. SLM:n, Redaellin, ITC:n, Itasin, CB:n, Tréfileurope Italian, DWK:n, Tycsan ja Tramen välillä 13.3.2000 pidetyssä kokouksessa käsiteltiin Alankomaiden ja Sveitsin tilannetta. Tréfileurope ilmoitti 15.5.2000 SLM:n, ITC:n, Itasin, Tréfileurope Italian, CB:n, SLM:n, Tramen ja DWK:n läsnä ollessa, että Club Europe ja Club Italia olivat molemmat kriisissä. Lopuksi SLM osallistui 12.6.2000 Redaellin, ITC:n, Itasin, Tréfileurope Italian, CB:n, Tramen, Tycsan ja DWK:n kanssa pidettyyn kokoukseen, jossa todettiin, että Club Europe valittaa Tycsasta – –

(650) Näin ollen on näytetty toteen riittävällä tavalla, että SLM tiesi tai sen olisi täytynyt tietää viimeistään 29.11.1999, että osallistuessaan Club Italiaan se osallistui samalla eri tasoja sisältävään laajempaan järjestelmään, jonka tavoitteena oli jänneteräksen markkinoiden vakauttaminen hintojen alenemisen välttämiseksi."

130 Vastatessaan SLM:n huomautuksiin, jotka koskevat sen osallistumista Club Italiaan ennen vuoden 1999 loppua, komissio totesi lisäksi seuraavaa:

"(863)
SLM kiistää osallistumisensa kartelliin ja erityisesti Club Italiaan vuoden 1999 loppuun asti. Sen osallistuminen Club Italiaan 10.2.1997 lähtien on kuitenkin selvää asiakirjatodisteiden sekä ITC:n, Tréfileuropen ja CB:n sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevassa hakemuksessa antamien useiden lausumien perusteella – –. SLM väittää lisäksi, että vaikka se osallistui tiettyihin Club Italian kokouksiin, se toteutti aggressiivista liiketoimintapolitiikkaa, ettei se ollut hyväksynyt laitonta sopimusta ja että tiedot, jotka se jakoi kilpailijoidensa kanssa, olivat luotettavia mutta eivät koskaan todellisia. Tältä osin on riittävää toistaa, että kiellettyä on kaikki sellainen kilpailijoiden välinen suora tai epäsuora yhteydenpito, jolla pyritään joko vaikuttamaan tai vaikutetaan tosiasiallisen tai mahdollisen kilpailijan markkinakäyttäytymiseen tai pyritään paljastamaan tai paljastetaan tällaiselle kilpailijalle käyttäytyminen, jota ne ovat päättäneet toteuttaa tai aikovat toteuttaa markkinoilla – –. Selvä kilpailunvastaisiin kokouksiin osallistuminen riittää näin ollen vastuun syntymiseen. Sillä, ettei SLM noudattanut kartellin järjestelyjä, ei ole suurta merkitystä. Huijaaminen on nimittäin olennainen osa koko kartellia – –. SLM lisäksi itse myöntää osallistuneensa kokouksiin, jotta se saisi lisää asiakkaita ja pystyisi ainakin säilyttämään nykyiset asiakkaansa."

131 Vastatessaan Club Europea koskeviin SLM:n huomautuksiin komissio totesi seuraavaa:

"(864)
SLM kiistää myös osallistuneensa italialaisten tuottajien integraatioon Club Europessa 11.9.2000–19.9.2002. SLM väittää tältä osin osallistuneensa ainoastaan viiteen kaikkiaan 51:stä Club Europen kokouksesta erittäin myöhäisessä vaiheessa ja yksinomaan muiden italialaisten tuottajien vaatimuksesta. SLM väittää lisäksi, ettei sillä ollut mitään intressiä osallistua Club Europeen, koska sillä ei ollut useimpiin osanottajavaltioihin vaadittuja sertifiointeja. SLM:n mukaan sen osallistuminen Club Europen kokouksiin oli tuottamuksellista.

(865)
Komissio toteaa, että ainoastaan kahden vuoden aikana (11.9.2000–19.9.2002) SLM osallistui säännöllisesti yhdeksään Club Europen kokoukseen – –. On huomattava, että SLM:n odotettiin osallistuvan myös kahteen ylimääräiseen kokoukseen (23.7.2001 ja 25.7.2001). Näin ollen on selvää, että SLM osallistui säännöllisesti Club Europeen sen laajentumisvaiheesta lähtien. Näissä olosuhteissa ei ole mitään merkitystä syillä tai intresseillä, joiden vuoksi SLM osallistui kartellin kokouksiin, tai sillä, ettei sillä ollut tiettyihin tai jopa useimpiin valtioihin vaadittavaa sertifiointia. Vaikka SLM:llä ei ollut kaikkiin kartellin kattamiin valtioihin vaadittavaa sertifikaattia, sen osallistuminen kokouksiin on voinut vaikuttaa sen käyttäytymiseen, erityisesti sen päätöksiin hakea sertifikaattia – –. Club Europe kattoi joka tapauksessa Italian ja useita muita valtioita, joissa SLM harjoitti myyntitoimintaa, joten SLM:llä oli varmasti oma intressinsä keskusteluissa. Komissio toistaa, ettei yritys voi oletetun tuottamuksellisuuden vuoksi välttyä kartelliin osallistumista koskevasta vastuusta. Komissio toteaa näin ollen, että SLM:n on katsottava olevan vastuussa osallistumisestaan Club Europeen 11.9.2000–19.9.2002.

(866)
Joka tapauksessa on myös osoitettu, että SLM osallistui Club Italiaan 10.2.1997 alkaen – –. SLM:n katsotaan näin ollen olevan vastuussa osallistumisestaan kartelliin 10.2.1997–19.9.2002.”

Ori Martinin tilanne

132 Todettuaan riidanalaisen päätöksen 866 perustelukappaleessa, että SLM:n katsotaan olevan vastuussa osallistumisestaan kartelliin 10.2.1997–19.9.2002, komissio totesi Ori Martinin tilanteesta seuraavaa:

”(867) SLM oli 1.1.1999 alkaen sataprosenttisesti Ori Martin SA:n (joka myi 2 prosenttia osakepääomastaan Ori Martin Lux SA:lle 31.10.2001) määräysvallassa.

(868) Koska Ori Martin omisti (lähes) 100 prosenttia SLM:stä 1.1.1999–19.9.2002, komissio katsoo, että Ori Martinilla oli ratkaiseva vaikutusvalta SLM:ään.

(869) Väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa Ori Martin ei kiistä komission tekemää tosiseikkojen arviointia mutta väittää, ettei sen voida katsoa olevan SLM:n kanssa yhdessä ja yhteisvastuullisesti vastuussa. Se väittää erityisesti, ettei komissio ole osoittanut riittävällä tavalla, että sillä oli ratkaiseva vaikutusvalta SLM:ään. Ori Martin pitää tällaista olettamaa yksilöllisen vastuun periaatteen vastaisena ja väittää, ettei komissio ole näyttänyt toteen Ori Martinin suoraa tai epäsuoraa osallistumista rikkomiseen.

(870) Vakiintuneen oikeuskäytännön – – mukaan komissio voi olettaa, että emoyhtiöillä on ratkaiseva vaikutusvalta kokonaan omistuksessaan olevaan tytäryhtiöön. Tällaisen olettaman tapauksessa emoyhtiön on osoitettava se vääräksi esittämällä todisteita, jotka osoittavat, että sen tytäryhtiö on päättänyt itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään. Emoyhtiön kykenemättömyys esittää riittäviä todisteita vahvistaa olettaman ja on riittävä peruste vastuuseen asettamiselle.

(871) Vaatimus siitä, ettei emoyhtiö ole osallistunut suoraan kilpailunvastaiseen käyttäytymiseen, ja sen oletettu tiedon puute eivät ole merkityksellisiä. Tämän väitteen vastaisesti emoyhtiön saattaminen vastuuseen sen tytäryhtiön tekemästä rikkomisesta johtuu siitä, että kyseiset kaksi yksikköä muodostavat yhteisön kilpailusääntöjen mukaan yhden ainoan yrityksen, eikä emoyhtiön osallistumisen toteen näyttämisestä tai siitä, että se on tiennyt rikkomisesta.

(872) Komissio toteaa yksilöllisen vastuun periaatteen yhteydessä, että [SEUT] 101 artikla on osoitettu ’yrityksille’, jotka voivat käsittää useita oikeushenkilöitä. Tässä yhteydessä yksilöllisen vastuun periaatetta ei loukata, jos eri oikeushenkilöiden katsotaan olevan vastuussa sellaisten olosuhteiden perusteella, jotka liittyvät niiden omaan rooliin ja käyttäytymiseen samassa

yrityksessä. Emoyhtiöiden tapauksessa vastuu määritetään niiden tytäryhtiöidensä, joita tosiseikat aineellisesti koskevat, liiketoimintapolitiikkaan tosiasiallisesti käyttämän määräysvallan perusteella (ks. 13 jakso).

(873) Ori Martin väittää lisäksi, ettei se ole käyttänyt ratkaisevaa määräysvaltaa SLM:ssä, joka on aina toiminut itsenäisesti jänneteräksen alalla. Tämän todistaa Ori Martinin mukaan se, ettei SLM:llä ole mitään velvoitetta raportoida Ori Martinille, joka on lisäksi rahoitusholdingyhtiö eikä siten päätä liiketoimintapolitiikkaansa.

(874) Komissio huomauttaa, ettei pelkästään se, että yritys on rahoitusholdingyhtiö, estä sitä käyttämästä ratkaisevaa määräysvaltaa tytäryhtiöihinsä. Ori Martinilla oli osakkeenomistajana myös intressi ja rooli tytäryhtiössään SLM:ssä omaisuuteen liittyvän taloudellisen etunsa suojelemiseksi. Ori Martin väittää, ettei se ollut aktiivinen kartellin kattamalla alalla, mutta komission mukaan sen tytäryhtiö Ori Martin SpA oli aktiivinen teräsalalla ja SLM:n kaupallinen toiminta oli siis yhteydessä ryhmän toimintaan. Näissä olosuhteissa Ori Martinia ei voida pitää pelkkänä holdingyhtiönä, eikä se missään tapauksessa voi välttyä vastuulta.

(875) Tämä päätös on näin ollen osoitettu SLM:lle ja Ori Martinille. SLM:n katsotaan olevan vastuussa 10.2.1997 ja 19.9.2002 välisestä ajanjaksosta. Ori Martinin katsotaan olevan yhdessä ja yhteisvastuullisesti vastuussa SLM:n kilpailusääntöjen vastaisesta käyttäytymisestä 1.1.1999 ja 19.9.2002 välisellä ajanjaksolla.”

SLM:lle ja Ori Martinille määrätyn sakon määrän laskenta

133 Komissio laski SLM:lle ja Ori Martinille määrättävän sakon määrän vuoden 2006 suuntaviivoihin sisältyvän menettelyn mukaisesti (riidanalaisen päätöksen 920–926 perustelukappale).

134 Komissio käytti seuraavia laskentatekijöitä:

— Myynnin arvoksi vahvistettiin 15,86 miljoonaa euroa (ensimmäisen muutospäätöksen viides perustelukappale).

— Perusmäärän laskennassa huomioon otettu prosenttiosuus SLM:n myynnin arvosta on 19 prosenttia (riidanalaisen päätöksen 953 perustelukappale).

— Kartelliin osallistumisen keston – 5 vuotta ja 7 kuukautta SLM:n kohdalla ja 3 vuotta ja 8 kuukautta Ori Martinin kohdalla – perusteella SLM:n kertoimeksi tulee 5,58 ja Ori Martinin 3,66 (ensimmäisen muutospäätöksen seitsemäs perustelukappale).

— Komissio käytti 19 prosentin kerrointa lisäsummaa määrittäessään (riidanalaisen päätöksen 962 perustelukappale).

— Perusmääräksi vahvistettiin 19,8 miljoonaa euroa (ensimmäisen muutospäätöksen yhdeksäs perustelukappale).

— Mitään raskauttavia tai lieventäviä seikkoja ei todettu.

— Sakon määräksi vahvistettiin 19,8 miljoonaa euroa ennen kuin sovellettiin enimmäismäärää, joka oli 10 prosenttia liikevaihdosta (ensimmäisen muutospäätöksen kymmenes perustelukappale).

— SLM:n vaatimus määrän alentamisesta yhteistyötiedonannon perusteella hylättiin (riidanalaisen päätöksen 1126–1129 perustelukappale).

— 10 prosentin enimmäismäärän huomioon ottamisen jälkeen vahvistettua sakon määrää alennettiin 15,956 miljoonaan euroon, jotta sakossa, josta SLM on yksinomaisesti vastuussa, noudatetaan rajaa, joka on 10 prosenttia yhtiön liikevaihdosta (toisen muutospäätöksen 17 ja 19 perustelukappale).

— SLM:n esittämä vaatimus määrän alentamisesta sen maksukyvyn huomioon ottamiseksi oli hylätty riidanalaisessa päätöksessä alun perin vahvistetun määrän perusteella (riidanalaisen päätöksen 1169–1172 perustelukappale).

— SLM:lle määrätyn sakon lopullinen määrä on 15,956 miljoonaa euroa sillä perusteella, että se osallistui kartelliin 1.1.1999–19.9.2002, ja Ori Martinille määrätään sakkoa yhteisvastuullisesti 14 miljoonaa euroa (riidanalaisen päätöksen 1 ja 2 artikla sekä toisen muutospäätöksen 21 perustelukappale ja 1 artiklan 2 kohta); SLM on yksinomaisesti vastuussa 1,956 miljoonan euron maksamisesta sillä perusteella, että se osallistui kartelliin 10.2.1997–31.12.1998 (riidanalaisen päätöksen 1 ja 2 artikla sekä toisen muutospäätöksen 1 artiklan 2 kohta).

b) Periaatteiden mieleen palauttaminen

135 Perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohdasta ilmenee, että rangaistus ei saa olla epäsuhteessa rikoksen vakavuuteen.

136 Tältä osin SEUT 101 artiklan 1 kohdassa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdassa todetaan nimenomaisesti sisämarkkinoille soveltumattomiksi sellaiset sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat, joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja tai joilla rajoitetaan tai valvotaan tuotantoa tai markkinoita. Tämäntyyppisiä rikkomisia on etenkin silloin, kun kysymys on horisontaalisista kartelleista, pidetty oikeuskäytännössä erittäin vakavina, koska ne vaikuttavat suoraan kyseisillä markkinoilla vallitsevan kilpailun olennaisiin parametreihin (tuomio 11.3.1999, Thyssen Stahl v. komissio, T-141/94, Kok., EU:T:1999:48, 675 kohta).

137 Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädetään, että komissio voi määrätä sakkoa yrityksille, jotka osallistuvat tällaiseen rikkomiseen, kunhan kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen osalta sakon määrä on enintään 10 prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta. Kyseisen asetuksen 23 artiklan 3 kohdassa säädetään myös, että sakon suuruutta määritettäessä on otettava huomioon sekä rikkomisen vakavuus että sen kesto.

138 Tältä osin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että sakkojen suuruutta määritettäessä on otettava huomioon kaikki tekijät, jotka voivat vaikuttaa edellä mainittujen kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuuden arviointiin, kuten kunkin rikkomisen osapuolen käyttäytyminen ja se vaara, joka tällaisista kilpailusääntöjen rikkomisista aiheutuu unionin tavoitteiden toteuttamiselle. Jos useampi yritys on rikkonut kilpailusääntöjä, on tutkittava kunkin yrityksen osallistumiseen liittyvä rikkomisen suhteellinen vakavuus (ks. tuomio 8.7.1999, Hercules Chemicals v. komissio, C-51/92 P, Kok., EU:C:1999:357, 110 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

139 Arvioitaessa kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta ja tarvittaessa sakon määrittämistä on otettava huomioon se, ettei yritys ole osallistunut kaikkiin kartellin muodostaviin seikkoihin, tai sen vähäinen osuus niillä osa-alueilla, joihin se on osallistunut (tuomio 8.7.1999, komissio v. Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Kok., EU:C:1999:356, 90 kohta ja tuomio 7.1.2004, Aalborg Portland ym. v. komissio, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Kok., EU:C:2004:6, 86 kohta).

140 Erityisesti kun kyse on yhtenä kokonaisuutena pidettävästä rikkomisesta sellaisen monitahoisen rikkomisen merkityksessä, johon on koottu yhteen useita sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja eri markkinoilla, joilla kilpailusääntöjen rikkojat eivät ole kaikki läsnä tai voivat olla

vain osittain tietoisia kokonaissuunnitelmasta, seuraamukset on vahvistettava tapauskohtaisesti kyseessä olevien yritysten menettelyn ja ominaispiirteiden perusteella (ks. analogisesti tuomio 7.6.2007, Britannia Alloys & Chemicals v. komissio, C-76/06 P, Kok., EU:C:2007:326, 44 kohta).

141 Tässä yhteydessä suhteellisuusperiaate edellyttää, että sakko vahvistetaan oikeassa suhteessa seikkoihin, jotka on otettava huomioon sekä rikkomisen objektiivisen vakavuuden arvioimiseksi sellaisenaan että sakotetun yrityksen rikkomiseen osallistumisen suhteellisen vakavuuden arvioimiseksi (ks. vastaavasti ja ottaen huomioon myöhemmän erottelun vuoden 2006 suuntaviivojen 22 ja 23 kohdassa tarkoitetun rikkomisen objektiivisen vakavuuden ja sakotetun yrityksen rikkomiseen osallistumisen suhteellisen vakavuuden välillä, jota arvioidaan näiden suuntaviivojen 27 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa tarkoitettujen yritykselle ominaisten seikkojen valossa, tuomio 27.9.2006, Jungbunzlauer v. komissio, T-43/02, Kok., EU:T:2006:270, 226–228 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

142 Kun kyse on seuraamuksen määräämisestä kartelleihin liittyvän kilpailuoikeuden rikkomisen vuoksi, komission on varmistettava sakkojen yksilöllisyys rikkomiseen nähden ottaen huomioon kunkin rikkojan erityistilanne (ks. vastaavasti tuomio 15.9.2011, Lucite International ja Lucite International UK v. komissio, T-216/06, EU:T:2011:475, 87 ja 88 kohta ja tuomio 14.5.2014, Donau Chemie v. komissio, T-406/09, Kok., EU:T:2014:254, 92 kohta). Kilpailusääntöjen rikkojalla, jonka ei katsota olevan vastuussa yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen tietyistä osista, ei näin ollen ole voinut olla roolia näiden osien toimeen panemisessa. Koska sen osalta todettu rikkominen on laajuudeltaan rajoitettu, kilpailusääntöjen rikkominen on väistämättä vähemmän vakava kuin rikkominen, joka on luettu rikkomisen kaikkiin osiin osallistuneiden rikkojien syyksi.

143 Käytännössä seuraamuksen yksilöllistäminen rikkomiseen nähden voidaan toteuttaa sakon suuruuden määrittämisen eri vaiheissa, kuten riidanalaisessa päätöksessä.

144 Ensinnäkin komissio voi tunnustaa yrityksen rikkomiseen osallistumisen erityisyyden arvioidessaan yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen objektiivista vakavuutta. Nyt käsiteltävässä asiassa se otti tässä vaiheessa huomioon yhtäältä yhtenä kokonaisuutena pidettävään rikkomiseen osallistumisen aineellisen rajauksen (ainoastaan Addtekia koskevaan koordinointiin osallistuneen Fundian tilanne) tai maantieteellisen rajauksen (ainoastaan Club Españaan, joka koski vain Espanjaa ja Portugalia, osallistuneiden Socitrelin, Fapricelan ja Proderacin tilanne) ja toisaalta myöhäisen tietoisuuden saamisen sen yleiseurooppalaisesta ulottuvuudesta (toukokuu 2001 edellä mainittujen yritysten osalta).

145 Toiseksi komissio voi tunnustaa yrityksen rikkomiseen osallistumisen erityisyyden arvioidessaan vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdassa mainittuja lieventäviä seikkoja kaikki merkitykselliset seikat huomioon ottavan kokonaisarvioinnin perusteella (vuoden 2006 suuntaviivojen 27 kohta). Vaikkei mikään yritys ole kyennyt esittämään todisteita siitä, että rikkomiseen oli syyllistytty tuottamuksellisesti, komissio myönsi, että Proderacin ja Tramen (Emme) rooli oli selvästi rajoitetumpi kuin muiden kartellin jäsenten rooli ja että niille oli siis myönnettävä sakon määrän alennus (tässä 5 prosenttia).

146 Kolmanneksi komissio voi tunnustaa yrityksen rikkomiseen osallistumisen erityisyyden sen vaiheen, jossa arvioidaan rikkomisen objektiivista vakavuutta tai kyseessä olevien yritysten mainitsemia lieventäviä seikkoja, jälkeisessä vaiheessa. Vuoden 2006 suuntaviivojen 36 kohdassa todetaan, että komissio voi tietyissä tapauksissa määrätä symbolisen sakon ja että se voi myös, kuten näiden suuntaviivojen 37 kohdassa todetaan, tiettyyn tilanteeseen liittyvien erityispiirteiden vuoksi poiketa esitetyistä yleisistä sakon määrän laskentamenetelmistä.

147 Nyt käsiteltävässä asiassa komissio ei alustavassa vaiheessa, jossa rikkomisen vakavuutta arvioidaan sellaisenaan, eikä myöhemmässä vaiheessa, jossa keskustellaan lieventävistä seikoista, eikä missään muussa vaiheessa ottanut huomioon väitettyä kantajien erityistilannetta sakon suuruutta määrittäessään.

148 Koska lieventäviä seikkoja tai erityisiä olosuhteita ei ollut, komissio sovelsi kantajiin tämän vuoksi samaa laskentakaavaa kuin sitä, jota käytetään sakkojen määräämiseen yrityksille, jotka osallistuivat kaikkiin kokonaiskartellin muodostaviin osatekijöihin eivätkä pelkästään joihinkin niistä. Tämä kaava on seuraavanlainen: 19 prosenttia kyseessä olevan yrityksen jänneteräksen myynnistä ETA:lla (rikkomisen vakavuuden perusteella sellaisenaan) kerrottuna rikkomiseen osallistumisvuosien ja -kuukausien lukumäärällä (SLM:n yksilökohtaisen rikkomiseen osallistumisen kesto tai ajanjakso, jona Ori Martinin voidaan olettaa käyttäneen ratkaisevaa vaikutusvaltaa SLM:ään), johon lisätään 19 prosenttia kyseessä olevan yrityksen jänneteräksen myynnistä ETA:lla lisäsumman perusteella (lisäsumma).

149 Kantajien tapauksessa tämän kaavan tulosta eli 19,8 miljoonan euron suuruista sakkoa alennettiin 15,956 miljoonaan euroon, jotta sakossa, josta SLM on yksinomaisesti vastuussa, noudatetaan rajaa, joka on 10 prosenttia yhtiön liikevaihdosta.

150 SLM:n ja Ori Martinin väitteitä, joiden mukaan komissio ei sakon määrää määrittäessään ottanut SLM:n rikkomiseen osallistumisen erityispiirteitä asianmukaisesti huomioon, on tarkasteltava edellä esitettyjen huomautusten valossa.

2. *Perustelujen yleinen puuttuminen ja puolueellisuutta koskeva yleinen väite*

151 Aluksi SLM huomauttaa, ettei se ymmärrä, miten komissio määritti sakon määrän ja jakoi sen SLM:n ja Ori Martinin kesken. Tällaisen perusteluvelvollisuuden laiminlyönnin pitäisi johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen ja muuttamiseen.

152 Käy kuitenkin ilmi, että komission riidanalaisessa päätöksessä esittämien ja edellä 133 ja 134 kohdassa mainittujen tietojen perusteella SLM voi ymmärtää sakon määrää määritettäessä huomioon otetut eri tekijät. Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee lisäksi, että komissio esittää syyt, joiden perusteella se voi katsoa SLM:n ja Ori Martinin olevan yhteisvastuussa sakon sen osan maksamisesta, joka on seuraamus SLM:n osallistumisesta rikkomiseen 1.1.1999–19.9.2002 (riidanalaisen päätöksen 867–875 perustelukappale ja edellä 132 kohta).

153 SLM moittii komissiota myös siitä, että se tekee aina sille epäsuotuisia päätöksiä, kun sen käytettävissä olevat tiedot eivät ole johdonmukaisia sen esittämien syytteiden kanssa.

154 Ottaen huomioon riidanalaisessa päätöksessä ja erityisesti sen liitteissä 2 ja 3 mainitut tiedot, joissa esitetään komission kokoamien Club Zurichia/Europea ja Club Italiaa koskevien eri todisteiden sisältö, ei voi olla riittävää, että komission väitetään menetelleen puolueellisesti tai epäoikeudenmukaisesti pelkästään siksi, että se suosi muuta kuin SLM:n ehdottamaa selitystä. Puolueettomuutta ei voida päätellä pelkästään siitä, että hallinnollinen menettely päättyi SLM:lle epäsuotuisaan tulokseen.

155 SLM:n esittämät kanneperusteet, jotka liittyvät perustelujen yleiseen puuttumiseen ja puolueellisuutta koskevaan yleiseen väitteeseen, on näin ollen hylättävä perusteettomina.

3. *Sakon perusmäärän määrittämisessä huomioon otetut seikat (myynnin arvo, vakavuus, kesto ja lisäsumma)*

156 Sakon perusmäärän määrittämisessä huomioon otettujen seikkojen yhteydessä on tarkasteltava seuraavia väitteitä: SLM:n neljännessä kanneperusteessaan esittämä väite siltä osin kuin se koskee rikkomiseen liittyvän myynnin arvoa, SLM:n esittämä viides kanneperuste sekä Ori Martinin esittämät ensimmäinen ja toinen väite, jotka koskevat rikkomisen vakavuuden arviointia ja lisäsumman määrittämistä, SLM:n esittämä kuudes kanneperuste, joka koskee samoin rikkomisen vakavuuden arviointia ja jossa vedotaan suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteiden loukkaamiseen, ja SLM:n esittämä seitsemäs kanneperuste, joka koskee rikkomisen keston arviointia.

a) Myynnin arvo suhteessa rikkomiseen

Asianosaisten lausumat

157 SLM:n mukaan riidanalaisen päätöksen 865 perustelukappaleesta ilmenee, että se osallistui Club Europeen vasta syyskuusta 2000 alkaen. Sitä edeltävän ajanjakson osalta Italian ulkopuolella toteutuneita myyntejä ei näin ollen olisi pitänyt ottaa huomioon sakon määrää määritettäessä. Riidanalaista päätöstä olisi muutettava, jotta siinä otetaan huomioon Italian ulkopuolella toteutuneen myynnin arvo ainoastaan sinä ajanjaksona, jona SLM osallistui Club Europeen.

158 Komissio toteaa, että SLM osallistui vähintään vuodesta 1995 alkaen syyskuuhun 2002 asti samanaikaisesti yleiseurooppalaisten järjestelyjen kanssa kilpailunvastaisiin kokouksiin, jotka koskivat sekä Italiaa että tuontia Italiasta muuhun Eurooppaan. Olisi siis objektiivisesti perusteltua ottaa SLM:n Euroopan myynnin arvo huomioon perusmäärää määritettäessä.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

159 Vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdassa todetaan, että ”määrittääkseen sakon perusmäärän komissio käyttää sellaisten rikkomiseen suoraan tai epäsuorasti liittyvien tavaroiden tai palveluiden myyntiarvoa, jotka yritys on myynyt Euroopan talousalueen (ETA) alueella sijaitsevalla asian kannalta merkityksellisellä maantieteellisellä alueella”. Samassa kohdassa komissio täsmentää, että se ”käyttää yleensä lähtökohtana yrityksen myyntiä sen ajanjakson viimeisenä täytenä vuotena, jona yritys osallistui rikkomiseen”. Vuoden 2006 suuntaviivojen 37 kohdassa näet todetaan, että ”vaikka näissä suuntaviivoissa esitellään yleiset sakon laskentamenetelmät, erityistapauksissa voi olla kuhunkin asiaan liittyvien erityispiirteiden vuoksi – – perusteltua, että komissio poikkeaa näistä menetelmistä”.

160 Käsiteltävässä asiassa on ensinnäkin huomautettava, että määritellessään merkityksellistä maantieteellistä aluetta myynnin arvon määrittämiseksi komissio viittasi lähinnä Club Zurichin ja myöhemmin Club Europen kattamaan maantieteelliseen alueeseen.

161 Riidanalaisen päätöksen 932 perustelukappaleessa komissio siis toteaa, että ”[kyseinen alue] kattoi vuosina 1984–1995 (Club Zurich -vaihe) Saksan, Ranskan, Italian, Alankomaat, Belgian, Luxemburgin, Espanjan ja Itävallan”, että ”vuodesta 1992 alkaen (club Españan järjestelyjen puitteissa) siihen kuului myös Portugali” ja että ”vuosina 1996–2002 (Club Zurichin kriisikausi, jonka aikana laadittiin Club Europen kiintiöjärjestely, Club Europe -vaihe ja laajentumisvaihe) maantieteellinen alue kattoi samat valtiot kuin Club Zurichin kaudella eli myös Portugalin sekä Tanskan, Ruotsin, Suomen ja Norjan”.

162 Jotta voidaan ottaa huomioon kyseisellä maantieteellisellä alueella tapahtunut kehitys, komissio kuitenkin täsmensi, että se jätti huomioon otetun myyntiarvon ulkopuolelle Portugalissa ennen 15.12.1992 toteutuneen myynnin sekä Tanskassa, Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa ennen 9.1.1996 toteutuneen myynnin. Jotta voidaan ottaa huomioon myös unioniin liittyminen tai ETA-sopimuksen voimaantulo, komissio täsmensi lisäksi, ettei se ota huomioon Espanjassa ennen 1.1.1986 toteutunutta myyntiä eikä Itävallassa, Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa ennen 1.1.1994 toteutunutta myyntiä. Fundiasta, jonka osallistuminen kartelliin rajoittui Addtekiin liittyvään koordinointiin, komissio totesi, että se ottaa huomioon ainoastaan Fundian kyseiselle asiakkaalle toteuttaman myynnin (riidanalaisen päätöksen 932, 933 ja 935 perustelukappale).

163 Komissio otti riidanalaisessa päätöksessä siis huomioon tiettyjä seikkoja, jotka liittyivät kartellin kehitykseen, sovellettavien sääntöjen soveltamisalan muuttamiseen tai yrityksen rikkomiseen osallistumisen yksityiskohtiin, jotta voidaan erottaa toisistaan kaksi tilannetta tai useampi tilanne, jolloin on määritettävä huomioon otettava myynnin arvo. Tämä osoittautuu erityisen tarpeelliseksi riidanalaisessa päätöksessä rangaistun kaltaisen yhtenä kokonaisuutena pidettävän ja tosiasiassa

monitahoisen rikkomisen tapauksessa, jossa on kyse ”sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuudesta jänneteräksen alalla sisämarkkinoilla ja 1.1.1994 lähtien ETA:lla” 1.1.1984 ja 19.9.2002 välisenä ajanjaksona.

164 Toiseksi asiakirja-aineistosta ilmenee, että komissiolla sakon määrää määrittäessään lähtökohtana ollut myynnin arvo eli 15,863 miljoonaa euroa vastaa SLM:n vuonna 2001 toteuttaman jänneteräksen myynnin arvoa eri valtioissa, joista siltä pyydettiin tietoja (Saksa, Ranska, Italia, Belgia, Alankomaat, Luxemburg, Espanja, Portugali, Tanska, Itävalta, Ruotsi, Suomi ja Norja).

165 Maantieteellisesti tarkasteltuna lähes kaikki SLM:n myynti toteutettiin Italiassa (noin 96,5 prosenttia kokonaismäärästä), ja loput toteutettiin Itävallassa, Saksassa tai Ranskassa (noin 3,5 prosenttia kokonaismäärästä).

166 Asiakirja-aineistosta ilmenee lisäksi, että SLM sai tekniset hyväksynnät, joita jänneteräksen kaupan pitäminen Italian ulkopuolisessa Euroopassa edellyttää, vasta elokuusta 2000 alkaen Saksaa ja Ranskaa varten, heinäkuusta 2001 alkaen Itävaltaa varten ja tammikuusta 2002 alkaen Alankomaita varten. Vasta rikkomisen päätyttyä SLM sai edellytettävät tekniset hyväksynnät Espanjaa varten (heinäkuussa 2006) ja Belgiaa varten (huhtikuussa 2007).

167 Komission tietojensaantipyyntöön 9.9.2009 antamassaan vastauksessa SLM täsmensi lisäksi, että Itävallassa ennen sen tuotteiden hyväksymistä heinäkuussa 2001 toteutettu myynti oli kohdistettu ”itävaltalaisille kauppiasasiakkaille, jotka jälleenmyivät kyseiset tuotteet Itävallan ulkopuolisissa valtioissa”. Komissiolle toimitetuista tiedoista käy todellakin ilmi, että SLM toteutti joitakin myyntejä Itävallassa vuosina 1999 ja 2000.

168 Kolmanneksi kuten SLM väittää, on huomautettava, että komissio katsoi käsiteltävässä asiassa, että vaikka SLM osallistui Club Italiaan 10.2.1997–19.9.2002 ja tiesi tai sen olisi pitänyt tietää 29.11.1999 alkaen, että osallistuessaan Club Italiaan se osallistui samalla laajempaan järjestelmään, sen katsottiin osallistuneen Club Europeen vasta 11.9.2000 alkaen (riidanalaisen päätöksen 650, 865 ja 866 perustelukappale).

169 SLM:n rikkomiseen osallistumisen yksityiskohtien huomioon ottamiseksi on siis erotettava toisistaan seuraavat kaksi ajanjaksoa: ensimmäinen ajanjakso 10.2.1997–10.9.2000, jolloin SLM osallistui yksinomaan Club Italiaan, ja toinen ajanjakso 11.9.2000–19.9.2002, jolloin SLM osallistui sekä Club Italiaan että Club Europeen.

170 Toisesta ajanjaksosta voidaan todeta, että kun otetaan huomioon maantieteellinen alue, jota SLM:n osallistuminen Club Italiaan ja Club Europeen koskee, SLM:n Euroopan myynnin arvo on objektiivisesti perusteltua ottaa huomioon sakon määrää määritettäessä. Käy siis ilmi, että kyseisenä ajanjaksona SLM toteutti tosiasiassa myyntejä Italiassa, mutta myös Itävallassa, Saksassa ja Ranskassa.

171 Ensimmäisen ajanjakson osalta on kuitenkin selvitettävä, voidaanko sen maantieteellisen alueen perusteella, jota SLM:n osallistuminen Club Italiaan koskee, katsoa, että SLM:n Euroopan myynnin arvo on objektiivisesti perusteltua ottaa huomioon sakon määrää määritettäessä.

172 Tämä kysymys ei tule esiin tarkasteltaessa Italiassa toteutettua myyntiä, jonka osuus on 96,5 prosenttia sakon määrää määritettäessä huomioon otetusta SLM:n myynnin arvosta, koska kyseinen myynti oli selvästi Club Italian kohteena ensimmäisenä ajanjaksona.

173 Itävallan osalta, jonka osuus on noin 2 prosenttia sakon määrää määritettäessä huomioon otetusta SLM:n myynnin arvosta, on huomautettava, ettei mikään käsiteltävässä asiassa esiin tuotu seikka osoita, että kyseinen valtio oli SLM:n läsnä ollessa 10.2.1997–10.9.2000 Club Italian puitteissa käytyjen keskustelujen kohteena. Istunnossa unionin yleinen tuomioistuin pyysi komissiota yksilöimään todisteet, joilla voidaan osoittaa, että vientikiintiöitä Italiasta Itävaltaan tai jänneteräksen myyntiä

Itävallassa koskevia arkaluonteisia kaupallisia tietoja esitettiin SLM:n rikkomiseen osallistumisen yhteydessä SLM:n edustajien läsnä ollessa, mihin komissio vastasi, ettei se pysty esittämään tällaisia todisteita.

174 Kun määritetään sakon määrä ottaen huomioon SLM:n rikkomisen vakavuus ja kesto, sellaisessa valtiossa toteutuneen myynnin arvoa, joka ei ollut Club Italian puitteissa SLM:n läsnä ollessa käytyjen keskustelujen kohteena, ei voida tässä yhteydessä ottaa huomioon SLM:n kartelliin osallistumisen koko keston ajalta. SLM:n Itävallassa toteuttaman myynnin arvo voidaan näin ollen ottaa huomioon ainoastaan sitä ajanjaksoa vastaavalta ajalta, jona SLM osallistui Club Europeen.

175 Saksasta ja Ranskasta, joiden osuus on noin 1,5 prosenttia sakon määrää määritettäessä huomioon otetusta SLM:n myynnin arvosta, komissio huomauttaa perustellusti, että Club Italialla oli kotimaan ulottuvuuden lisäksi myös ulkoinen ulottuvuus, sillä SLM:n edustajan läsnä tai poissa ollessa käytiin useaan otteeseen keskusteluja Italiasta vientiä koskevien kiintiöiden vahvistamiseksi taikka Saksan, Ranskan tai muiden valtioiden tilannetta koskevien arkaluonteisten kaupallisten tietojen vaihtamiseksi.

176 Sen perusteella, mitä riidanalaisen päätöksen liitteessä 3 todetaan Club Italian kokouksista, 10.2.1997 ja 10.9.2000 välisen ajanjakson osalta käy ilmi, että 15.4.1997 SLM:n edustajan läsnä ollessa käytyjen keskustelujen tavoitteena oli erityisesti ”vahvist[aa] raaka-aineiden hinnat ja Ranskan, Espanjan ja Saksan myyntihinnat (Saksan osalta syyskuusta 1997 tammikuuhun 1998)”. Lisäksi tällä kertaa SLM:n edustajan poissa ollessa 22.10.1997 pidetyn kokouksen osanottajat ”vaiht[oivat] tietoja Saksassa, Belgiassa ja Alankomaissa sovellettavista hinnoista”, ja 29.11.1999 pidetyn kokouksen osanottajat ”keskust[elivat] tarpeistaan[,] Espanjan markkinoista [ja] Espanjassa ja Portugalissa sovellettavista hinnoista”. Lisäksi 21.2.2000 pidetyssä kokouksessa, jossa SLM:n edustaja oli läsnä, keskusteltiin ”40 prosentin hinnankorotuksesta Saksassa”.

177 Vaikka 10.2.1997 ja 10.9.2000 välisenä ajanjaksona käsiteltiin satunnaisesti Saksan ja Ranskan tilannetta, käy kuitenkin ilmi, että SLM pystyi toteuttamaan myyntejä kyseisissä valtioissa vasta elokuusta 2000 lähtien ja että SLM:n tietojensaantipyyntöön 9.9.2009 antamassa vastauksessa komissiolle tältä osin toimittamien tietojen perusteella tällaiset myynnit toteutettiin vasta vuonna 2000 Saksassa ja vuonna 2001 Ranskassa.

178 Kun määritetään sakon määrä ottaen huomioon SLM:n rikkomisen vakavuus ja kesto, sellaisissa valtioissa toteutuneen myynnin arvoa, joissa SLM ei ollut alun perin edustettuna erityisesti siksi, ettei sillä ollut lupaa pitää niissä tuotteitaan kaupan, ei voida tässä yhteydessä ottaa huomioon SLM:n kartelliin osallistumisen koko keston ajalta. SLM:n Saksassa ja Ranskassa toteuttaman myynnin arvo voidaan näin ollen ottaa huomioon vasta kyseisten myyntien alkamispäivästä lähtien eli vuonna 2000 Saksassa ja joka tapauksessa vuonna 2001 Ranskassa.

179 Kun lopuksi otetaan huomioon kyseessä olevan useista eri osatekijöistä, muun muassa Club Italiasta ja Club Europesta, koostuvan rikkomisen monitahoisuus ja jotta voidaan ottaa huomioon SLM:n sen syyksi luettuun rikkomiseen osallistumisen yksityiskohdat, ei ole objektiivisesti perusteltua ottaa SLM:n kaikkia Euroopassa toteuttamia myyntejä lähtökohdaksi määritettäessä sakon määrää ottaen huomioon SLM:n rikkomisen vakavuus ja kesto.

180 Edellä esitetyn seurauksia sakon määrän määrittämiseen arvioidaan jäljempänä unionin yleisen tuomioistuimen käyttäessä täyttä harkintavaltaansa.

b) Rikkomisen vakavuuden perusteella määritellyn myynnin arvon osuus

Asianosaisten lausumat

181 SLM ja Ori Martin väittävät, että komission päätöstä vahvistaa rikkomisen vakavuuden arvioinnissa huomioon otetun myynnin arvon osuudeksi 19 prosenttia ei ole perusteltu riittävästi ja että siinä loukataan suhteellisuusperiaatetta, yhdenvertaisuusperiaatetta ja rangaistusten henkilökohtaisuutta koskevaa periaatetta. Ensinnäkin prosenttiosuudessa olisi pitänyt ottaa huomioon se, ettei SLM osallistunut kartellin eurooppalaiseen ulottuvuuteen ainakaan syyskuuhun 2000 asti. SLM ei osallistunut Club Zurichiin, Club Españaan, Etelän sopimukseen, pohjoisen sopimukseen pohjoismaisilla markkinoilla eikä Addtekin tarjouskilpailumenettelyihin. Se ei ollut myöskään Club Europen pysyvä jäsen, eikä sillä ollut koskaan mitään roolia kartellin koordinoinnissa. SLM:n ja Ori Martinin mukaan 19 prosentin osuus olisi pitänyt vahvistaa ainoastaan yrityksille, jotka olivat kartellin aloitteen tekijöinä ja osallistuivat intensiivisesti sen täytäntöönpanoon. Toiseksi komission olisi pitänyt ottaa huomioon myös rikkomisen konkreettiset vaikutukset arvioidessaan sen vakavuutta. Kolmanneksi sen lisäksi, että rikkomisesta määrätyt sakot ovat huomattavasti suuremmat kuin aiemmin kartelleista määrätyt sakot ja että kyseinen sakon määrä oli suurempi kuin alan liikevaihto vuonna 2001, SLM:lle määrättiin 3,5 kertaa suuremmat seuraamukset kuin Redaellille, joka on osallistunut kartellin eurooppalaiseen ja italialaiseen tasoon vuodesta 1984 alkaen, kuusi kertaa suuremmat seuraamukset kuin Emmelle, jonka kartelliin osallistumisella on sama sisältö ja kesto kuin SLM:llä, seitsemän kertaa suuremmat seuraamukset kuin CB:lle ja neljä kertaa suuremmat seuraamukset kuin ITC:lle, ja nämä yritykset osallistuivat kartelliin enemmän kuin SLM. Unionin yleisen tuomioistuimen olisi näin ollen alennettava sakon määrää huomattavasti, jotta otetaan huomioon SLM:n tosiasiallinen asema rikkomisessa ja se, ettei sen kartelliin osallistumisella ollut konkreettisia vaikutuksia markkinoihin, ja jotta voidaan varmistaa, että SLM:ää ja muita yrityksiä, joille määrättiin seuraamuksia, kohdellaan yhdenmukaisesti.

182 Komissio kiistää tämän väitteen.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

183 Edellä esitetyissä eri väitteissä arvostellaan rikkomisen vakavuutta koskevan komission arvioinnin tulosta, kun otetaan huomioon vuoden 2006 suuntaviivoissa esitetty yleinen menettely.

184 Tältä osin vuoden 2006 suuntaviivojen 19–23 kohdassa todetaan seuraavaa:

”19. Sakon perusmäärä lasketaan osuutena myyntiarvosta, joka määritetään rikkomisen vakavuuden perusteella ja kerrotaan niiden vuosien lukumäärällä, joina rikkominen tapahtui.

20. Kunkin rikkomistyypin vakavuus arvioidaan tapauskohtaisesti kaikkien tapauksessa merkityksellisten seikkojen perusteella.

21. Sakon perusmäärässä huomioon otettava osuus myyntiarvosta on yleensä enintään 30 prosenttia.

22. Päättäessään, olisiko tietyssä tapauksessa otettava huomioon asteikon ala- vai yläpäähän sijoittuva osuus myyntiarvosta, komissio ottaa huomioon tiettyjä tekijöitä, kuten rikkomisen luonne, kaikkien osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus, rikkomisen maantieteellinen ulottuvuus ja se, onko rikkominen toteutunut käytännössä.

23. Hinnoista sopimisesta, markkinoiden jakamisesta ja tuotantorajoituksista tehdyt horisontaaliset sopimukset, jotka ovat yleensä salaisia, kuuluvat luonteeltaan vakavimpiin kilpailunrajoituksiin. Tällaisista sopimuksista on määrättävä kilpailupolitiikan mukaan ankaria seuraamuksia. Kyseisten rikkomisten tapauksessa huomioon otettava osuus myynnistä sijoittuu sen vuoksi yleensä asteikon yläpäähän."

185 Riidanalaisen päätöksen 953 perustelukappaleessa komissio totesi, että asteikon ollessa yleensä enintään 30 prosenttia rikkomisen vakavuuden arvioinnissa huomioon otettava osuus SLM:n myynnin arvosta oli 19 prosenttia.

186 Riidanalaisen päätöksen mukaan kyseistä osuutta määritettäessä otettiin huomioon vuoden 2006 suuntaviivojen 22 kohdassa esimerkkeinä mainitut neljä tekijää.

187 Ensinnäkin komissio totesi rikkomisen luonteesta, että "kaikki yritykset Fundiaa lukuun ottamatta osallistuivat markkinoiden jakamiseen (kiintiöiden vahvistamiseen), asiakaskunnan jakamiseen ja hintojen horisontaaliseen vahvistamiseen" ja että "kyseiset järjestelyt kuuluvat haitallisimpiin kilpailunrajoituksiin, jotka häiritsevät tärkeimpiä kilpailutekijöitä" (riidanalaisen päätöksen 939 perustelukappale).

188 Toiseksi komissio totesi, että yritysten, joiden rikkominen on voitu osoittaa, yhteenlasketun markkinaosuuden voidaan "arvioida olevan noin 80 prosenttia" (riidanalaisen päätöksen 946 perustelukappale).

189 Kolmanneksi komissio korosti rikkomisen maantieteellisestä laajuudesta, että se "on muuttunut ajan kuluessa", että "se käsitti vuosina 1984–1995 Saksan, Ranskan, Italian, Alankomaat, Belgian, Luxemburgin, Espanjan ja Itävallan" ja että "vuosina 1996–2002 rikkominen kattoi samat valtiot ja lisäksi Portugalin, Tanskan, Ruotsin, Suomen ja Norjan" (riidanalaisen päätöksen 947 perustelukappale).

190 Neljänneksi komissio huomautti rikkomisen täytäntöönpanosta, että "vaikka se ei aina ollut täysin onnistunutta, järjestelyt on kuitenkin pantu täytäntöön" (riidanalaisen päätöksen 950 perustelukappale).

191 Kantajien väitteitä on tarkasteltava edellä esitettyjen toteamusten perusteella.

192 Ensiksi SLM ja Ori Martin väittävät, että määrittäessään myynnin arvon osuutta komission olisi pitänyt ottaa huomioon SLM:n pienempi vastuu rikkomisesta verrattuna muihin yrityksiin, jotka olivat osallistuneet rikkomiseen huomattavasti enemmän ja kauemmin. Kantajien mielestä komissio ei ole riittävästi yksilöinyt päättelyään SLM:n rikkomiseen osallistumisen yksityiskohtien huomioon ottamiseksi.

193 Vuoden 2006 suuntaviivoissa esitetyn yleisen menettelyn yhteydessä käy kuitenkin ilmi, ettei komissio yksilöi yleisesti seuraamusta perusmäärän määrittämisen alkuvaiheessa vaan myöhemmässä kyseisen määrän mukautusvaiheessa eli vielä myöhemmässä vaiheessa, jos se osoittautuu tarpeelliseksi.

194 Perusmäärän määrittämisvaiheesta on todettava, ettei komissio ole kohdellut yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen eri osatekijöitä johtaneita tai koordinoineita yrityksiä eri tavoin kuin niihin ainoastaan yhteydessä olleita yrityksiä. Komissio ei myöskään katsonut tarpeelliseksi erottaa toisistaan ensimmäisessä vaiheessa yksinomaan Club Italiaan osallistuneita yrityksiä niistä, jotka osallistuivat samanaikaisesti Club Italiaan ja Club Zurichiin tai Club Europeen, koska komission mukaan "Club Italian ja yleiseurooppalaisten sopimusten maantieteelliset laajuudet ovat laajalti päällekkäisiä" (riidanalaisen päätöksen 949 perustelukappale).

195 Käsiteltävässä asiassa kantajat eivät ole kyseenalaistaneet sellaisenaan mitään niistä neljästä toteamuksesta, joilla komissio perusteli päätöstään vahvistaa rikkomisen vakavuuden arvioinnissa huomioon otettavaksi SLM:n myynnin arvon osuudeksi 19 prosenttia. Kaikki nämä toteamukset on näytetty objektiivisesti toteen riidanalaisessa päätöksessä tässä yhteydessä esitettyjen asiakirja-aineiston tietojen perusteella, ja ne pätevät rikkomiseen yleisesti eivätkä erityisesti SLM:ään.

196 Tarkasteltaessa rikkomisen vakavuuden arvioinnissa huomioon otetun myynnin arvon osuuden vahvistamista ei voida myöskään väittää, ettei komissio ottanut huomioon sitä, ettei SLM osallistunut Club Zurichiin tai muihin rikkomisen osatekijöihin, koska kyseistä osuutta käytettiin ainoastaan siitä hetkestä alkaen, jona SLM osallistui rikkomiseen, ja sitä sovelletaan ainoastaan rikkomiseen liittyvään SLM:n myyntiin (ks. tältä osin edellä 159–180 kohta).

197 Ensimmäinen väite on näin ollen hylättävä perusteettomana.

198 Toiseksi sen väitteen, jonka mukaan kartellilla ei ollut odotettuja vaikutuksia markkinoihin, mahdollisesta vaikutuksesta on todettava, että komissio huomautti käsiteltävässä asiassa, että olemassa olevien sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen, joilla pyritään rajoittamaan kilpailua, vuoksi niiden konkreettisia vaikutuksia markkinoihin ei ole tarpeen ottaa huomioon. Komissio on kuitenkin todennut käsiteltävässä asiassa, että tällaiset vaikutukset olivat mahdollisia, koska edellä mainitut järjestelyt oli todistetusti pantu ainakin osittain täytäntöön (riidanalaisen päätöksen 676–681 perustelukappale).

199 Määrittäessään rikkomisen vakavuuden arvioinnissa huomioon otettavaa myynnin arvon osuutta komissio ei joka tapauksessa tuonut esiin rikkomisen vaikutuksia markkinoihin vaan ainoastaan sen, että rikkominen oli pantu täytäntöön.

200 Lisäksi on todettava, että käsiteltävässä asiassa komission määrittämä myynnin arvon osuus sijoittuu asteikon (15–30 prosenttia) alapäähän, vaikka todettuaan vuoden 2006 suuntaviivoissa, että käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltainen kartelli kuuluu vakavimpiin kilpailunrajoituksiin ja siitä on määrättävä ankaria seuraamuksia, komissio täsmensi, että tällaisessa tapauksessa huomioon otettava myynnin osuus sijoittuu yleensä asteikon yläpäähän.

201 Tässä tilanteessa voidaan todeta, että jos komissio olisi tosiasiassa todennut konkreettisia vaikutuksia, se olisi vahvistanut osuudeksi yli 19 prosenttia.

202 Toinen väite on näin ollen hylättävä tehottomana, kun otetaan huomioon komission käsiteltävässä asiassa määrittämä rikkomisen vakavuuden taso ja sen perustelemiseksi esitetyt syyt.

203 Kolmanneksi on hylättävä suoralta kädeltä väite, joka koskee rikkomisesta määrättyjen sakkojen yleistä suhteettomuutta verrattuna komission aiempaan käytäntöön tai Euroopan jänneteräsalan arvoon. Tällainen kysymys, joka koskee komission harjoittamaa kilpailupolitiikkaa kartellien torjumiseksi, ei kuulu riidanalaisen päätöksen tuomioistuinvalvonnan piiriin. Käsiteltävässä asiassa ei ole tarpeen lausua komission ajan kuluessa määräämien sakkojen kokonaismäärästä tai tarkastella jänneteräsalan kartellista määrättyjen sakkojen kokonaismäärän absoluuttista arvoa.

204 Väitteestä, joka koskee SLM:n ja muiden yritysten, joille määrättiin seuraamuksia riidanalaisessa päätöksessä, välisiä väitettyjä eroja, on lisäksi todettava, että tuomioistuinvalvonta ulottuu tässä vaiheessa komission riidanalaisessa päätöksessä tekemään arviointiin sen vahvistaessa rikkomisen vakavuuden arvioinnissa huomioon otettavaksi myynnin arvon osuudeksi 19 prosenttia. Tässä arvioinnissa ei kuitenkaan ole otettu huomioon lopputulosta eli määrätyn sakon lopullista määrää, jota on mahdollisesti mukautettu tiettyjen seikkojen huomioon ottamiseksi, vaan arviointi on tehty aiemmassa vaiheessa eli määritettäessä sakon perusmäärää määritettäessä huomioon otettava myynnin osuus. Sakon lopullinen määrä riippuu siis kullekin yritykselle tyypillisistä tekijöistä, esimerkiksi yhteistyötiedonannon mukaisesta yhteistyöstä tai lakisääteisestä enimmäismäärästä, joka on

10 prosenttia liikevaihdosta. Käsiteltävässä asiassa tämä väite on hylättävä perusteettomana, koska ei ole esitetty väitteitä, joiden perusteella voitaisiin katsoa, että Redaellin, CB:n tai ITC:n tilanne vastaisi SLM:n tilannetta kaikkien niiden tekijöiden osalta, jotka komissio on ottanut huomioon arvioidessaan kyseisten yritysten tilannetta.

205 Lopuksi on huomautettava perustelujen puuttumista koskevasta väitteestä, että päätöksessä ilmaistaan oikeudellisesti riittävällä tavalla seikat, jotka otettiin huomioon määritettäessä rikkomisen vakavuuden arvioinnissa huomioon otetun SLM:n myynnin arvon osuutta (riidanalaisen päätöksen 936–953 perustelukappale).

206 SEUT 296 artiklaa ei myöskään voida tulkita siten, että siinä asetetaan komissiolle velvollisuus selittää päätöksissään ne syyt, joiden perusteella se ei sakon määrän laskemisen osalta ole omaksunut ratkaisuja, jotka olisivat vaihtoehtoisia siihen ratkaisuun nähden, johon kanteen kohteena olevassa päätöksessä on tosiasiallisesti päädytty (ks. vastaavasti tuomio 19.5.2010, IMI ym. v. komissio, T-18/05, Kok., EU:T:2010:202, 153 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

207 Edellä esitetystä seuraa, että kantajien väitteet on hylättävä siltä osin kuin ne koskevat sakon vakavuuden perusteella määritettyä myynnin arvon osuutta.

c) SLM:n kartelliin osallistumisen kesto

Asianosaisten lausumat

208 SLM vaatii, että riidanalainen päätös kumotaan siltä osin kuin siinä katsotaan sen olevan vastuussa Club Italiaan osallistumisesta jo helmikuusta 1997 eikä vasta vuoden 1999 lopusta alkaen. Se väittää erityisesti, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon useita olennaisia seikkoja, jotka ovat omiaan osoittamaan vääräksi päivämäärän, jolloin SLM alkoi osallistua Club Italiaan. Ensinnäkin 10.2.1997 pidetyssä kokouksessa ei ollut läsnä ketään SLM:n edustajaa. Toiseksi seuraavassa, 4.3.1997 pidetyssä kokouksessa raportoitiin, ettei SLM ollut vielä päättänyt liittyä Club Italiaan, ja Redaelli ilmoitti, ettei SLM ollut liittynyt Italian markkinoiden jakamista koskevaan sopimukseen. Kolmanneksi huhtikuussa 1998 pidetyssä kokouksessa todettiin, että SLM, joka oli jälleen poissa, harjoitti aggressiivista politiikkaa. Neljänneksi 20.3.2003 päivätystä Redaellin sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevasta hakemuksesta ilmenee, että SLM alkoi osallistua kokouksiin vasta vuoden 1999 lopussa, minkä Tréfileurope on vahvistanut. Viidenneksi ainoat löydetyt tarkastuksista vastaavalta henkilöltä saadut laskut koskivat SLM:n osalta maaliskuusta 2000 alkaen tehtyjä tarkastuksia eivätkä aikaisempaa ajanjaksoa.

209 Komissio kiistää tämän väitteen. Se palauttaa mieleen yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen käsitteen ja sisällön, joka oli ollut olemassa vuonna 1984 tapahtuneesta Club Zurichin perustamisesta lähtien ja johon SLM osallistui 10.2.1997 alkaen liittymällä jo täytäntöön pantuun suunnitelmaan. SLM osallistui suoraan kartelliin ensimmäisen kerran 10.2.1997 pidetyssä kokouksessa, kuten kiintiöiden jakamisesta ja SLM:n edustajan toimittamista tiedoista ilmenee.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

210 SLM ei kiistä osallistumistaan Club Italiaan vuoden 1999 lopusta alkaen. Se myönsi tämän pian komission syyskuussa 2002 suorittamien tarkastusten jälkeen. SLM ei myöskään kiistä unionin yleisessä tuomioistuimessa osallistuneensa syyskuussa 2000 alkaneeseen ja 19.9.2002 päättyneeseen Club Europen viimeiseen vaiheeseen, jossa se integroitui Club Italian kanssa.

211 SLM kiistää kuitenkin osallistuneensa Club Italiaan 10.2.1997 ja vuoden 1999 lopun välisenä ajanjaksona. Sen osallistumista kartelliin ei voida sen mielestä ottaa huomioon tältä ajanjaksolta.

212 Kuten edellä jo todettiin, asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan mukaan sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon sekä rikkomisen vakavuus että sen kesto.

213 Komissio totesi tältä osin vuoden 2006 suuntaviivojen 24 kohdassa, että ”jotta kunkin rikkomiseen osallistuneen yrityksen osallistumisen kesto otettaisiin kokonaisuudessaan huomioon, myyntiarvon perusteella määritetty määrä – – kerrotaan niiden vuosien lukumäärällä, joina yritys on osallistunut rikkomiseen”. Samassa kohdassa komissio täsmensi seuraavaa: ”Alle kuusi kuukautta kestävät jaksot lasketaan puolena vuotena. Yli kuusi kuukautta mutta alle yhden vuoden kestävät jaksot lasketaan täytenä vuotena.”

214 Kuten riidanalaisen päätöksen 956 perustelukappaleessa todetaan, komissio päätti ottaa käsiteltävässä asiassa kuitenkin huomioon rikkomiseen osallistumisen tosiasiallisen keston täysinä vuosina ja kuukausina pyöristäen kuukausiksi eikä pyöristää jaksoja suuntaviivoissa ehdotetulla tavalla.

215 Lisäksi oikeuskäytännöstä seuraa, että komission on kartellin olemassaolon lisäksi näytettävä toteen myös sen kesto. Erityisesti SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomisen todistelusta on todettava, että komission on esitettävä selvitys niistä kilpailusääntöjen rikkomisista, jotka se on katsonut tapahtuneeksi, ja oikeudellisesti riittävä näyttö kilpailusääntöjen rikkomisen muodostavista seikoista (ks. tuomio 17.5.2013, Trelleborg Industrie ja Trelleborg v. komissio, T-147/09 ja T-148/09, Kok., EU:T:2013:259, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

216 Jos tuomioistuimella on epäilyjä, niiden on hyödytettävä yritystä, jolle päätös, jossa rikkominen on todettu, on osoitettu. Erityisesti käsitellessään kannetta sellaisen päätöksen kumoamiseksi tai muuttamiseksi, jossa määrätään sakko, tuomioistuin ei siis saa katsoa, että komissio on näyttänyt kyseisen rikkomisen toteen oikeudellisesti riittävällä tavalla, jos sillä on tämän seikan osalta vielä epäilyjä. Viimeksi mainitussa tilanteessa on nimittäin otettava huomioon syyttömyysolettaman periaate, joka on yksi perusoikeuksista, joita unionin oikeusjärjestyksessä suojataan, ja joka on vahvistettu perusoikeuskirjan 48 artiklan 1 kohdassa. Kun otetaan huomioon kyseisten rikkomisten luonne sekä niihin liittyvien seuraamusten luonne ja ankaruus, syyttömyysolettaman periaatetta sovelletaan erityisesti yrityksiä koskevien kilpailusääntöjen rikkomista koskeviin menettelyihin, jotka voivat johtaa sakkojen tai uhkasakkojen määräämiseen. Komission on esitettävä täsmällisiä ja yhtäpitäviä todisteita, joiden perusteella voidaan vakuuttua siitä, että kilpailusääntöjä on väitetyllä tavalla rikottu (ks. edellä 215 kohdassa mainittu tuomio Trelleborg Industrie ja Trelleborg v. komissio, EU:T:2013:259, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

217 Kaikkien komission toimittamien todisteiden ei tarvitse kuitenkaan välttämättä täyttää näitä edellytyksiä kaikkien rikkomisen osatekijöiden osalta. Riittää, että komission esittämät välilliset todisteet kokonaisvaltaisesti tarkasteltuina täyttävät nämä edellytykset (ks. edellä 215 kohdassa mainittu tuomio Trelleborg Industrie ja Trelleborg v. komissio, EU:T:2013:259, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

218 Lisäksi on tavanomaista, että kilpailunvastaisiin sopimuksiin liittyvät toimenpiteet toteutetaan vaivihkaa, että kokoukset pidetään salassa ja että niihin liittyvien asiakirjojen määrä pidetään mahdollisimman vähäisenä. Tästä seuraa, että vaikka komissio löytää kokouspöytäkirjojen kaltaisia asiakirjoja, jotka osoittavat nimenomaisesti taloudellisten toimijoiden välisen lainvastaisen yhteydenpidon, nämä ovat normaalisti vain hajanaisia ja niitä on vähän, joten usein on välttämätöntä muodostaa kuva tietyistä yksityiskohdista päättelemällä. Useimmissa tapauksissa kilpailunvastaisen menettelyn tai sopimuksen olemassaolo on siis pääteltävä tietyistä yhteensattumista ja indisioista, jotka yhdessä tarkasteltuina voivat muun johdonmukaisen selityksen puuttuessa olla osoitus kilpailusääntöjen rikkomisesta (ks. edellä 215 kohdassa mainittu tuomio Trelleborg Industrie ja Trelleborg v. komissio, EU:T:2013:259, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

219 Lopuksi oikeuskäytännössä edellytetään, että jos ei ole olemassa näyttöä, jolla voidaan osoittaa suoraan rikkomisen kesto, komissio esittää ainakin näyttöä, joka liittyy ajallisesti riittävän lähellä toisiaan oleviin tosiseikkoihin, joiden perusteella voidaan kohtuudella päätellä, että rikkominen on jatkunut keskeytyksettä tietyn kahden ajankohdan välillä (ks. edellä 215 kohdassa mainittu tuomio Trelleborg Industrie ja Trelleborg v. komissio, EU:T:2013:259, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

220 Käsiteltävässä asiassa komissio katsoi, että SLM oli osallistunut rikkomiseen 10.2.1997–19.9.2002 (riidanalaisen päätöksen 1 artikla ja 862 ja 899 perustelukappale sekä edellä 127–131 kohta).

221 Komission mukaan SLM:n kartelliin osallistumisen yksityiskohdat olivat seuraavat:

— SLM osallistui Club Italiaan 10.2.1997–19.9.2002 (riidanalaisen päätöksen 866 perustelukappale sekä edellä 127, 128 ja 130 kohta).

— SLM tiesi tai sen olisi täytynyt tietää viimeistään 29.11.1999 alkaen, että osallistuessaan Club Italiaan se osallistui samalla eri tasoja käsittävään laajempaan järjestelmään, jonka tavoitteena oli jänneteräksen markkinoiden vakauttaminen yleiseurooppalaisella tasolla hintojen alenemisen välttämiseksi (riidanalaisen päätöksen 649 ja 650 perustelukappale sekä edellä 129 kohta), ja tämä tieto koski yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun rikkomisen eri osatekijöitä, muun muassa pohjoismaista osatekijää, josta keskusteltiin 29.11.1999 pidetyssä kokouksessa.

— SLM:n on katsottava olevan vastuussa osallistumisestaan Club Europeen 11.9.2000–19.9.2002 (riidanalaisen päätöksen 865 perustelukappale ja edellä 131 kohta).

– 10.2.1997 pidettyä kokousta edeltäneet seikat

222 Ennen 10.2.1997 pidettyyn kokoukseen viittaamista komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että sillä oli käytettävissään useita tietoja, joista se voi päätellä SLM:n tienneen Club Italian olemassaolosta (riidanalaisen päätöksen 474 perustelukappale ja edellä 128 kohta).

223 Käy kuitenkin ilmi, ettei mikään komission tässä yhteydessä esittämä seikka vakuuta yksinään eikä yhdessä muiden kanssa.

224 Komission riidanalaisen päätöksen 474 perustelukappaleessa mainitsemassa ensimmäisessä seikassa viitataan kahteen sellaiseen asiakirjaan sisältyvään tietoon, jossa esitetään ITC:n käsin kirjoitettuja muistiinpanoja 18.12.1995 pidetystä Club Italian kokouksesta, jossa Redaelli, CB, Itas ja ITC vahvistivat vuodesta 1996 alkaen kullakin vuosineljänneksellä sovellettavat hinnat. Kyseisen asiakirjan mukaan, sellaisena kuin komissio sitä tulkitsee, kyseiset uudet hinnat oli ilmoitettava kolmansille yrityksille. Kyse oli ”ulkomaalaisista tuottajista / Tramesta / SLM:stä” tai ”[Tréfileuropen, Tramen ja DWK:n edustajista] / SLM:stä” (riidanalaisen päätöksen 429 perustelukappale). Vaikka kyseisellä asiakirjalla voidaan osoittaa Club Italian neljän pääjäsenen (Redaelli, CB, Itas ja ITC) aikomus laajentaa sopimuksensa soveltamisalaa, tarvitaan muita todisteita sen osoittamiseksi, että tätä aiesopimusta noudatettiin tosiasiallisesti ja että siis ainakin SLM tiesi Redaellin, Itasin, CB:n ja ITC:n määrittämistä uusista hinnoista. Tällaisia todisteita ei ole esitetty käsiteltävässä asiassa.

225 Komission esittämässä toisessa seikassa viitataan 17.12.1996 pidetyn Club Italian kokouksen aikana jaettuihin taulukoihin, joista ilmenee tonnimäärien jakaminen asiakasta kohti ja joissa nimetään pääasialliset toimittajat Italian markkinoilla vuonna 1997. Komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 417 perustelukappaleessa, että ”myös Austria Draht, Trame, SLM ja DWK oli merkitty kyseisiin Excel-taulukoihin, mutta niiden asiakkaita ja sallittua myyntiä koskevat sarakkeet oli jätetty tyhjiksi”. Riidanalaisen päätöksen 474 perustelukappaleessa komissio toteaa lisäksi, että ”vaikka SLM:ää koskeviin sarakkeisiin ei merkitty tietoja, kyseisen yrityksen huomioon ottaminen taulukossa osoittaa,

että osanottajien välisiä keskusteluja käytiin tai ainakin suunniteltiin”. Koska ei ole todisteita, joilla voidaan osoittaa SLM:n tosiasiallisesti osallistuneen sitä koskeviin keskusteluihin, edellä mainittua asiakirjaa ei tässäkään tapauksessa voida tulkita siten, että näin todellakin tapahtui.

226 Komission riidanalaisen päätöksen 474 perustelukappaleessa mainitsemaan kolmanteen seikkaan sisältyvät viittaukset, jotka tehtiin SLM:n tapauksessa 17. (tosiasiassa 19.) ja 27.1.1997 pidettyjä Club Italian kokouksia koskevissa ITC:n käsin kirjoitetuissa muistiinpanoissa. Tällaiset viittaukset eivät ole riittävän todistusvoimaisia, jotta niillä voitaisiin osoittaa, että SLM tiesi Club Italiasta ennen kuin se alkoi osallistua siihen. Se, että kartellin jäsenet pelkästään mainitsevat kilpailevan yrityksen muistiinpanoja tehtäessä tai kokouksen aikana, ei nimittäin vielä tarkoita, että kyseinen yritys osallistuu kartelliin. Käsiteltävässä asiassa on lisäksi vaikea tietää, mihin SLM:ää koskevilla maininnoilla viitataan. Tarkasteltaessa 19.1.1997 pidettyä kokousta koskevia muistiinpanoja – joiden ITC myöntää olevan osittain vaikealukuisia – näyttää siltä, että maininnalla ”SLM/Trame” viitataan yritykseen yksilöidä asiakkaan toimittajat, mutta kyseisessä maininnassa on kysymysmerkki. SLM mainitaan useaan otteeseen 27.1.1997 pidettyä kokousta koskevissa muistiinpanoissa, mutta kaikki niistä eivät ole ymmärrettäviä. Kaikkein selkeimmältä näyttää se, että SLM ehdotti ”920:tä” eräälle asiakkaalle ja että Trame teki toisen tarjouksen. Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, että muita tammikuuta 1997 koskevia ITC:n käsin kirjoitettuja muistiinpanoja (joissa viitataan samoin edellä mainittuun lukuun 920) voidaan tulkita siten, että asiakas San Michele ilmoitti, että ”SLM teki sille kirjallisen tarjouksen 940:llä”. Tällä maininnalla voidaan havainnollistaa SLM:n vastineessaan esittämää väitettä, jonka mukaan sen kilpailijoilla oli mahdollisuus saada yhteisten asiakkaiden kautta useita tietoja SLM:n myymistä määristä ja soveltamista hinnoista. Lisäksi on huomautettava, että ehdotettu hinta vaikuttaa Club Italian jäsenten toivomaa hintaa alhaisemmalta (18.12.1995 pidetyn kokouksen aikana hinnoiksi suunniteltiin 1300–1400, ja 27.1.1997 päivättyjen ITC:n käsin kirjoitettujen muistiinpanojen mukaan Redaelli tarjosi 1090:tä).

227 Edellä esitetystä seuraa, ettei riidanalaisen päätöksen 474 perustelukappaleessa esitetyillä 10.2.1997 pidettyä kokousta edeltäneillä eri seikoilla voida näyttää toteen, että ”useat tiedot osoittavat, [että SLM] oli selvillä italialaisesta sopimuksesta 18.12.1995 lähtien”. Komissio ei joka tapauksessa katsonut SLM:n olevan vastuussa 10.2.1997 edeltäneeltä ajanjaksolta.

– 10.2.1997 pidettyä kokousta koskevat seikat

228 Näyttääkseen toteen SLM:n Club Italiaan osallistumisen alkamisajankohdan komissio katsoo, että ”kiintiöitä jaettiin todistetusti SLM:lle ensimmäisen kerran 10.2.1997 pidetyn kokouksen aikana” (riidanalaisen päätöksen 474 perustelukappale ja edellä 128 kohta).

229 Riidanalaisen päätöksen liitteessä 3 olevassa kyseistä kokousta koskevassa luvussa komissio totesi, että kokous pidettiin todennäköisesti Redaellin tiloissa Redaellin, CB:n, Itasin ja ITC:n edustajien läsnä ollessa. SLM:ää ei mainita kyseisen kokouksen osanottajien joukossa.

230 Komission edellä mainitussa luvussa esittämien todisteiden mukaan 10.2.1997 pidetty Club Italian kokous koski seuraavia seikkoja:

— ”ITC. [A:n] käsin kirjoittamat kokousmuistiinpanot, jotka koskevat tietojen vaihtamista tärkeimpien asiakkaiden ostoista ja sovelletuista hinnoista” (”tietojen vaihtamista koskevat maininnat”)

— ”Muistiinpanot tiettyjä (nimettyjä) asiakkaita koskevien kiintiöiden jakamisesta yhtäältä SLM:n ja toisaalta Redaellin, CB:n, Tycsan, ITC:n/[A.] välillä” sekä se, että ”kyseiset tiedot olivat toimittaneet CB ([C]) ja Itas ([Am]), jotka olivat saaneet SLM:ää koskevat tiedot SLM:n edustajalta [Ch:lta]” (”kiintiöiden jakamista koskevat maininnat”)

— ”Lisäksi viitataan [tarkastuksista vastaavaan henkilöön]: [Pr]: nro 1 Redaelli, nro 2 Tréfileurope, nro 3 Itas, nro 4 CB, nro 5 Italcables” (”tarkastuksista vastaavaa henkilöä koskeva maininta”)

— ”Lisäksi todetaan, että Trame – – myi 930 tonnia ulkomaille – –” (tämä tieto ei vaikuta käsiteltävään asiaan)

— ”[A (ITC)] merkitsi muistiin myös [K:n (Tréfileurope)], [T:n (DWK)], [Ch:n (SLM)], [C:n (CB)] ja [Pr:n] puhelinnumerot. Seuraava kokous pidetään 17.2.1997” (”SLM:n edustajan puhelinnumeroa koskeva maininta”).

231 Nämä tiedot ovat peräisin yhtäältä asiakirjasta, jossa esitetään käsiteltävässä asiassa kyseessä olevaa kokousta koskevat ITC:n käsin kirjoitetut muistiinpanot, ja toisaalta ITC:n 21.9.2002 esittämästä sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevasta hakemuksesta. Komissiolla on siis tältä osin ainoastaan yksi tietolähde, ITC, kuten se täsmensi vastatessaan unionin yleisen tuomioistuimen prosessinjohtotoimista esittämään kysymykseen.

232 Komission riidanalaisessa päätöksessä esittämä toteamus, jonka mukaan ”[SLM:n] osallistuminen Club Italiaan 10.2.1997 lähtien on kuitenkin selvää asiakirjatodisteiden sekä ITC:n, Tréfileuropen ja CB:n sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevassa hakemuksessa antamien useiden lausumien perusteella” (riidanalaisen päätöksen 863 perustelukappale ja edellä 130 kohta), voi näin ollen vaikuttaa harhaanjohtavalta, koska tämä ilmenee yksinomaan ITC:n esittämästä sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevasta hakemuksesta. Tréfileuropen ja CB:n sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevien hakemusten yhteydessä esittämät SLM:ää koskevat lausumat eivät näet koskeneet sen Club Italiaan osallistumisen alkamispäivää, vaan niissä ainoastaan todettiin SLM:n osallistuneen Club Italiaan. Redaellin ja Tréfileuropen esittämistä sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevista hakemuksista ilmenee lisäksi, että Club Italiassa oli kaksi jaksoa: ensimmäisessä kokoontui ainoastaan Redaellin, CB:n, Itasin, ITC:n ja Tréfileuropen muodostama ydin, ja toisessa näihin yrityksiin liittyi muita yrityksiä, muun muassa SLM.

233 Komission riidanalaisen päätöksen 474 perustelukappaleessa esittämä todisteiden tulkinta, johon se vetoaa 10.2.1997 pidetyn Club Italian kokouksen yhteydessä, ei myöskään poista tuomioistuimen epäilyjä.

234 Ensinnäkin kiintiöiden jakamista koskevien mainintojen sanamuodosta on todettava, että komission käyttämä ilmaisu ”kiintiöiden jakaminen” on epämääräinen, koska on vaikea tietää, viitataanko ITC:n käsin kirjoitetuissa muistiinpanoissa mainituissa SLM:ää ja muita toimittajia koskevissa määrissä jo toimitettuihin vai toimitettaviin määriin. ITC:n sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevassa hakemuksessa todetaan tältä osin, että kyse oli SLM:n toimittamista lähetyksistä.

235 Käsiteltävässä asiassa ei voida sulkea pois sitä, että 10.2.1997 pidetyn kokouksen aikana Redaellin, CB:n, Itasin ja ITC:n edustajien välillä käydyillä keskusteluilla ei pyritty takaamaan kokouksesta poissa olleen SLM:n myyntejä vaan pikemminkin yksilöimään SLM:n asiakkaat ja arvioimaan sen merkitystä kyseisten asiakkaiden toimittajana verrattuna Club Italian jäseniin. Tällainen olettama sitä paitsi selittää sen, miksi kiintiöiden jakamista koskevat maininnat jakautuvat kahteen sarakkeeseen, joista toinen koskee SLM:ää ja toinen Redaellia, CB:tä, Tycsaa ja ITC:tä.

236 Toiseksi kun tarkastellaan kiintiöiden jakamista koskevissa maininnoissa esitettyjen SLM:ään liittyvien tietojen alkuperää, riidanalaisen päätöksen 474 perustelukappaleesta ilmenee, että ”ITC:n muistiinpanoissa todetaan nimenomaisesti, että CB ja ITC olivat saaneet SLM:ää koskevat myyntitiedot [SLM:n edustajalta]”. Todennäköisesti tosiseikkojen tapahtuma-aikaan laadittujen ITC:n muistiinpanojen perusteella tällainen tieto ei kuitenkaan vaikuta yhtä selvältä. Voidaan ainoastaan todeta, että kyseisten muistiinpanojen alussa on ennen kiintiöiden jakamista koskevia tietoja maininta ”SLM”, jonka yhteyteen on kirjoitettu suuraakkosin erään sen edustajan nimi. ITC totesi sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevassa hakemuksessa, että SLM:ää koskevat tiedot olivat toimittaneet CB:n ja Itasin edustajat, jotka olivat ilmoittaneet saaneensa ne edellä mainitulta SLM:n edustajalta.

237 SLM:n syyttäminen on näin ollen välillistä, koska se tapahtuu sen perusteella, mitä CB:n ja Itasin edustajat olivat sanoneet ITC:n edustajalle. Osoittaakseen sen perustelluksi komissio olisi voinut pyrkiä varmistamaan CB:ltä ja Itasilta, vastasivatko ITC:n yli viiden vuoden kuluttua tosiseikkojen tapahtumisesta esittämät toteamukset kyseisen kokouksen sisältöä. Komissiolla käsiteltävässä asiassa olevat todisteet eivät ole riittäviä, jotta niillä voitaisiin kiistää kokonaan SLM:n väitteen uskottavuus; SLM kiistää sen, että tällaiset tiedot olivat peräisin siltä, ja väittää, että ne oli voitu saada helposti asiakkailta tai kilpailijoilta (kuten edellä 226 kohdassa todettiin toisen tapauksen yhteydessä).

238 Kolmanneksi muiden ITC:n käsin kirjoitetuissa muistiinpanoissa esitettyjen tietojen osalta ilmenee lisäksi, että voi vaikuttaa epäjohdonmukaiselta jakaa SLM:lle kiintiöitä varmistamatta samanaikaisesti, että tarkastuksista vastaava henkilö tarkistaa ne myöhemmin, kuten Redaellin, Tréfileuropen, CB:n, Itasin ja ITC:n tapauksissa kuitenkin tehtiin. SLM:n edustajan puhelinnumeroa koskeva maininta voi tarkoittaa, että häneen voitiin ottaa yhteyttä kokouksen jälkeen, mutta tämä ei todista sitä, vaan syynä voi olla myös Club Italian jäsenten mahdollinen toive ottaa SLM tulevaisuudessa mukaan, jolloin kyseiset jäsenet pystyisivät paremmin arvioimaan kyseisen toimittajan roolia Italian markkinoilla.

239 Lopuksi ja joka tapauksessa on myös todettava, että – kuten 10.2.1997 pidettyä kokousta edeltävien todisteiden kohdalla – komissio ei pysty esittämään sellaista näyttöä, jolla voitaisiin osoittaa oikeudellisesti riittävällä tavalla, että SLM oli tietoinen Club Italiaan osallistumisesta ottaen huomioon sen jäsenten SLM:n tilanteesta käymät keskustelut.

240 Edellä esitetystä seuraa, että koska ei ole tuotu esiin mitään sellaista seikkaa, jolla voitaisiin todistaa kokouksen sisältö, 10.2.1997 pidettyä kokousta koskevat todisteet eivät ole riittäviä, jotta SLM:n Club Italiaan osallistumisen voitaisiin katsoa alkaneen kyseisenä päivänä.

– 10.2.1997 pidetyn kokouksen jälkeiset seikat

241 Komissio on vedonnut myös 10.2.1997 pidetyn kokouksen jälkeisiin seikkoihin perustellakseen arviointiaan, joka koskee SLM:n Club Italiaan osallistumisen alkamisajankohtaa ja kestoa (riidanalaisen päätöksen 474 perustelukappale ja edellä 128 kohta).

242 Tästä on erityisesti todettava, että komissio hylkäsi riidanalaisessa päätöksessä useita SLM:n unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämiä väitteitä. Kyse on raportoidusta tiedosta, jonka mukaan SLM:llä on ITC:n sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevassa hakemuksessaan esittämiä epäilyjä 4.3.1997 pidettyä Club Italian kokousta koskevista käsinkirjoitetuista muistiinpanoista, tarkastuksista vastaavan henkilön ennen vuotta 2000 laatimien SLM:ää koskevien laskujen puuttumista koskevasta väitteestä sekä Redaellin sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevassa hakemuksessaan 20.3.2003 antaman lausuman sisällöstä (riidanalaisen päätöksen 477 ja 478 perustelukappale sekä edellä 128 kohta).

243 Club Italian 4.3.1997 pidetystä kokouksesta, jossa olivat läsnä Redaelli, CB, Itas, ITC, Tréfileurope ja tarkastuksista vastaavan henkilön palveluksessa ollut henkilö, esitetyistä ITC:n toteamuksista mainittakoon, että ITC:n mukaan ”tuottajille ilmoitettiin tapaamisen aikana, että – – Trame ja DWK haluavat osallistua ja että ne tulevat paikalle seuraavalla kerralla, mutta SLM:llä on edelleen epäilyjä” (Durante l’incontro i produttori vengono informati che – – Trame et DWK vogliono partecipare ed interverranno la prossima volta, mentre la SLM è ancora in dubbio). Komission mielestä SLM:n epäilyjä ei missään tapauksessa voida tulkita sen Club Italiaan osallistumisen keskeytymiseksi.

244 Tällainen tulkinta ei kuitenkaan tyydytä unionin yleistä tuomioistuinta, koska komissio ei voi tässä vaiheessa vielä osoittaa oikeudellisesti riittävällä tavalla, että SLM osallistui tuolloin Club Italiaan. Edellä esitetystä ITC:n toteamuksesta voidaan päinvastoin päätellä, ettei SLM ollut maaliskuussa 1997 vieläkään ilmaissut hyväksyvänsä Club Italiaan liittymistä.

245 SLM:n osallistuminen Club Italiaan ilmenee kuitenkin selvästi siitä, mitä on raportoitu 15.4.1997 pidetystä kokouksesta, johon SLM:n edustaja osallistui ja jossa käytiin ”keskustelu Redaellin toteutuneesta myynnistä joillekin asiakkaille sekä SLM:n ja CB:n asiakkaille tekemistä tarjouksista, asiakkaista ja myyntikiintiöistä”, esitettiin ”yksityiskohtainen katsaus – – SLM:n – – toteuttamasta myynnistä” ja käytiin ”keskustelu kiintiöiden jakamisesta (mainitsemalla konkreettinen prosenttimäärä) samojen yritysten kesken” (riidanalaisen päätöksen liite 3).

246 Club Italian 30.9.1997 pidettyä kokousta, jossa SLM:n edustaja oli läsnä, koskevista riidanalaisen päätöksen toteamuksista ilmenee lisäksi, että siellä ”määriteltiin myyntikiintiöt, vähimmäishinnat ja kyseisten kiintiöiden vahvistamisessa sovellettavat arviointiperusteet”. Kokouksessa, joka pidettiin 22.12.1997 ja jonka osalta SLM:n läsnäoloa ei ole täsmennetty, käsiteltiin samanlaisia SLM:ään liittyviä seikkoja, samoin kuin kokouksissa, jotka pidettiin 11.1.1998, 29.1.1998, 1.2.1998, 5.3.1998, 12.4.1998, 19.4.1998, 21.6.1998, 3.9.1998, 27.9.1998, 15.11.1998, 29.11.1998, 14.12.1998, 20.1.1999, 6.2.1999, 24.2.1999, 11.3.1999, 30.3.1999, 18.5.1999, 15.6.1999, 30.6.1999, 16.7.1999, 7.9.1999, 5.10.1999, 19.10.1999, 29.11.1999, 4.12.1999, 14.12.1999 ja 18.1.2000, tällä kertaa SLM:n läsnä ollessa.

247 SLM:n edustaja oli läsnä muissa myöhemmin pidetyissä kokouksissa aina 16.9.2002 Milanossa (Italia) pidettyyn kokoukseen saakka, ja näiden kokousten tarkoituksena oli keskustella erityisesti kiintiöistä tai hinnoista.

248 Tässä yhteydessä se, että tarkemmin määrittelemättömänä ajankohtana vuonna 1998 Tréfileuropen hallussa olleessa taulukossa esitettiin asiakaskunnan jakaminen vuonna 1998 ja mainittiin SLM mutta ei sitä koskevia tietoja, kuten riidanalaisen päätöksen liitteessä 3 asianmukaisesti raportoidaan, ei kyseenalaista sitä, mikä voidaan päätellä kaikista edellä esitetyistä seikoista, nimittäin sitä, että komissio osoitti unionin yleisen tuomioistuimen mielestä riittävän todistusvoimaisesti, että SLM osallistui 15.4.1997 alkaen Club Italian keskusteluihin, joilla oli selvästi kilpailunvastainen tavoite.

249 Edellä esitettyä päätelmää ei kyseenalaista myöskään se, ettei tarkastuksista vastaava henkilö ole esittänyt ennen vuotta 2000 laadittuja SLM:ää koskevia laskuja, kuten Redaelli totesi sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevassa hakemuksessaan, josta ilmenee, ettei SLM osallistunut Club Italiaan heti sen toiminnan alettua.

250 SLM:n väitteen mukaisesti on lisäksi sivumennen todettava, että komissio katsoi SLM:n osallistuneen Club Europeen ainoastaan 11.9.2000–19.9.2002 (riidanalaisen päätöksen 865 perustelukappale ja edellä 131 kohta) ja että komissio osoitti, että SLM tiesi tai sen olisi täytynyt tietää vasta 29.11.1999 alkaen, että osallistuessaan Club Italiaan se osallistui samalla eri tasoja käsittävään laajempaan järjestelmään, jonka tavoitteena oli jänneteräksen markkinoiden vakauttaminen yleiseurooppalaisella tasolla hintojen alenemisen välttämiseksi (riidanalaisen päätöksen 650 perustelukappale ja edellä 129 kohta). Kyse on nimittäin seikoista, joilla voidaan luonnehtia SLM:n rikkomiseen osallistumisen erityispiirteitä, sillä se eroaa niiden muiden yritysten, kuten Redaellin tai Tréfileuropen, osallistumisesta, jotka osallistuivat yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen eri osatekijöihin pitempään tai täysimääräisemmin.

– Päätelmä

251 Edellä esitetyn perusteella sen sijaan, että SLM:n osallistuminen Club Italiaan olisi alkanut 10.2.1997, sen voidaan osoittaa riittävin todistein alkaneen vasta 15.4.1997 ja jatkuneen syyskuuhun 2002 saakka.

252 Näin ollen riidanalainen päätös on kumottava tältä osin ja SLM:n syyksi luetun rikkomisen kestosta on vähennettävä kaksi kuukautta eli 10.2. ja 14.4.1997 välinen ajanjakso. Tämä ajanjakso ei vaikuta Ori Martinin syyksi luettuun ajanjaksoon, koska se on saatettu vastuuseen SLM:n tekemästä rikkomisesta vasta 1.1.1999 alkaen.

253 SLM:n osalta on todettava lisäksi seuraavaa:

— Komissio katsoo SLM:n osallistuneen Club Europeen ainoastaan 11.9.2000–19.9.2002 (riidanalaisen päätöksen 865 perustelukappale ja edellä 131 kohta).

— SLM tiesi tai sen olisi täytynyt tietää 29.11.1999 alkaen, että osallistuessaan Club Italiaan se osallistui samalla eri tasoja käsittävään laajempaan järjestelmään, jonka tavoitteena oli jänneteräksen markkinoiden vakauttaminen yleiseurooppalaisella tasolla hintojen alenemisen välttämiseksi (riidanalaisen päätöksen 650 perustelukappale ja edellä 129 kohta).

254 Nämä tosiseikat on otettava huomioon myös SLM:lle määrätyn sakon määrää laskettaessa, koska käy ilmi, ettei komissio ole tehnyt eroa SLM:n kartelliin osallistumisen seuraavien eri yksityiskohtien välillä: osallistuminen yksinomaan Club Italian puitteissa huhtikuusta 1997 marraskuun 1999 loppuun ja yleiseurooppalaisella tasolla joulukuusta 1999 syyskuuhun 2002.

255 Edellä esitetyn seurauksia sakon määrän määrittämiseen arvioidaan jäljempänä unionin yleisen tuomioistuimen käyttäessä täyttä harkintavaltaansa.

d) Lisäsummaksi määritetty myynnin arvon osuus

Asianosaisten lausumat

256 SLM ja Ori Martin esittävät vuoden 2006 suuntaviivojen 25 kohdassa tarkoitetun lisäsumman määrittämisestä samat väitteet kuin rikkomisen vakavuuden arvioinnin yhteydessä. SLM:n ja Ori Martinin mukaan ei ole mitään perustetta korottaa sakon määrää 19 prosentilla SLM:n myynnin arvosta. Tätä päätöstä on arvosteltava, etenkin kun otetaan huomioon SLM:n vähäinen rooli. Yleisesti ottaen pelkkään pelotevaikutukseen liittyvä raskauttava seikka on epäoikeudenmukainen, ja se voidaan rinnastaa samoista tosiseikoista määrättävään toiseen seuraamukseen. Lisäksi saman prosenttiosuuden vahvistaminen kaikille päätöksen adressaatteina oleville yrityksille, lukuun ottamatta Fundiaa, Socitrelia, Fapricelaa ja Proderacia, niiden osallistumisesta ja roolista riippumatta on yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaista.

257 Komissio kiistää tämän väitteen. Se toteaa käsiteltävässä asiassa ainoastaan mukauttaneensa sakon perusmäärää kartellin, jolle määrätään seuraamuksia, horisontaaliseen luonteeseen ja siten erityiseen vakavuuteen nähden riippumatta laittomasti saadun edun merkityksellisyydestä. Mitään kaksinkertaista seuraamusta ei ole sovellettu.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

258 Vuoden 2006 suuntaviivojen 25 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Riippumatta rikkomiseen osallistuneen yrityksen osallistumisen kestosta, komissio sisällyttää – – perusmäärään määrän, joka on 15–25 prosenttia – – myyntiarvosta, estääkseen yrityksiä osallistumasta hintojen vahvistamisesta, markkinaosuuksista ja tuotantorajoituksista tehtäviin horisontaalisiin sopimuksiin. Komissio voi lisätä perusmäärään kyseisen lisäsumman myös muunlaisten rikkomisten tapauksessa. Päättääkseen kussakin tapauksessa huomioon otettavan osuuden myyntiarvosta komissio ottaa huomioon useita tekijöitä, erityisesti [vuoden 2006 suuntaviivojen] 22 kohdassa mainitut tekijät.”

259 Käsiteltävässä asiassa riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että palautettuaan mieleen edellä 957 perustelukappaleessa mainitun määräyksen sisällön komissio arvioi 962 perustelukappaleessa, että ”ottaen huomioon käsiteltävän asian olosuhteet ja erityisesti 19.1.3 jaksossa käsitellyt [vakavuuteen

liittyvät] tekijät voidaan päätellä, että lisäsumma, joka on Fundian tapauksessa 16 prosenttia, Socitrelin, Fapricelan ja Proderacin tapauksessa 18 prosenttia ja muiden yritysten [muun muassa SLM:n] tapauksessa 19 prosenttia myynnin arvosta, on asianmukainen”.

260 Tältä osin on todettava, että rikkomiselle, johon SLM osallistui, ovat ominaisia hintojen vahvistamisesta, markkinaosuuksista ja tuotantorajoituksista tehtävät horisontaaliset sopimukset, jotka ovat kaikkein haitallisimpia unionissa käytävälle kilpailulle. Tällaisessa tapauksessa komissio kuitenkin totesi, että estääkseen yrityksiä aloittamasta laittoman toiminnan se sisällyttää perusmäärään määrän, joka on 15–25 prosenttia myyntiarvosta, ja käsiteltävässä asiassa se vahvisti kyseiseksi määräksi 19 prosenttia SLM:n tapauksessa.

261 Tällaista etukäteen esitettyä päättelyä ei voida pitää epäoikeudenmukaisena tai rinnastaa toiseen seuraamukseen, koska siinä ainoastaan toistetaan seikat, jotka komissio aikoo ottaa huomioon määrittäessään sakon määrää. Tältä osin komissio ei ylitä SEUT 101 artiklassa ja kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta annetun asetuksen N:o 1/2003 23 artiklassa määriteltyihin yrityksiin sovellettavissa kilpailusäännöissä asetettuja rajoja toteamalla, että se katsoo sakon perusmäärää määrittäessään aiheelliseksi sisällyttää sakkoon rikkomisen kestosta riippumattoman määrän sen estämiseksi, että yritykset päättävät aloittaa laittoman toiminnan.

262 Kuten rikkomisen vakavuuden arvioinnissakin, sakon perusmäärän määrittämistä varten komission analyysinsa tässä vaiheessa huomioon ottamat seikat koskevat rikkomista yleisesti. Vasta myöhemmässä vaiheessa komissio mukautti perusmäärää, jotta otettiin huomioon mahdolliset lieventävät seikat, muun muassa se, joka liittyy kantajien väittämään vähäiseen rooliin.

263 Koska SLM ei ole esittänyt seikkoja, jotka kyseenalaistaisivat komission päättelyn rikkomisen luonteesta, kyseessä olevien yritysten yhteenlasketusta markkinaosuudesta, rikkomisen maantieteellisestä ulottuvuudesta ja täytäntöönpanosta, jotka ovat riidanalaisessa päätöksessä tässä yhteydessä huomioon otetut eri seikat, on siis katsottava, ettei komissiota voida moittia siitä, että se katsoo aiheelliseksi sisällyttää sakon perusmäärään rikkomisen kestosta riippumattoman määrän.

264 Vaikka komissio ei erityisesti perustele lisäsummassa käytetyn myynnin arvon osuutta, tässä yhteydessä riittää pelkkä viittaus vakavuuden arvioinnissa käytettyjen tekijöiden analysointiin. Seikat, jotka liittyvät myynnin arvon osuuden määrittämisessä rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi huomioon otetun osuuden tutkimiseen perustelujen kannalta, pätevät nimittäin myös siltä osin kuin on kyse ennalta ehkäisevän lisäsumman määrittämiseksi huomioon otetun osuuden perustelujen arvioinnista (ks. vastaavasti ja analogisesti tuomio 11.7.2013, Ziegler v. komissio, C-439/11 P, Kok., EU:C:2013:513, 124 kohta).

265 Edellä esitetyn perusteella kantajien väitteet on hylättävä siltä osin kuin ne koskevat sitä, että komissio ottaa lisäsumman huomioon määrittäessään sakon perusmäärää soveltamalla vuoden 2006 suuntaviivoja.

4. *Perusmäärän mukauttamisessa huomioon otettavat seikat*

266 Sakon perusmäärän mukauttamisessa huomioon otettujen seikkojen yhteydessä on tarkasteltava seuraavia väitteitä: yhtäältä SLM:n ja Ori Martinin esittämät lieventäviin seikkoihin liittyvät väitteet ja toisaalta SLM:n väitteet, jotka liittyvät sakoista vapauttamiseen tai niiden lieventämiseen.

a) Lieventävät seikat

Asianosaisten lausumat

267 SLM ja Ori Martin väittävät, että komissio jätti virheellisesti ottamatta huomioon SLM:n osalta lieventäviä seikkoja vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdan mukaisesti. SLM tuo tässä yhteydessä esiin vähäiset markkinaosuutensa Euroopassa ja Italiassa (3 ja 10 prosenttia), myöhäisen ja vähäisen osallistumisensa rikkomiseen sekä sen, että se myönsi suuren osan tosiseikoista muutaman päivän kuluttua tarkastuksesta. Muut rikkomiseen osallistuneet ovat aina pitäneet SLM:ää ulkopuolisena sen aggressiivisten kauppakäytäntöjen vuoksi. SLM oli sitä paitsi poissa useimmista salaisista kokouksista, ja sille on aiheutunut merkittäviä tappioita käyttäytymisensä ja rikkomiseen vuodesta 1995 alkaen osallistuneiden yritysten siitä määräämien rangaistusten vuoksi. Ori Martin puolestaan katsoo, ettei komissio ottanut huomioon, että SLM osallistui rikkomiseen vasta myöhäisessä vaiheessa ja että sen osallistuminen oli vähäistä.

268 Komissio kiistää tämän väitteen.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

269 Vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Sakon perusmäärää voidaan alentaa, kun komissio havaitsee esimerkiksi seuraavia lieventäviä seikkoja:

— Kyseinen yritys esittää todisteet siitä, että se on lopettanut rikkomisen välittömästi sen jälkeen, kun komissio puuttui rikkomiseen. Tätä lieventävää seikkaa ei sovelleta salaisten sopimusten tai menettelytapojen (varsinkaan kartellien) tapauksessa.

— Kyseinen yritys esittää todisteet siitä, että rikkominen on ollut tuottamuksellista.

— Kyseinen yritys esittää todisteet siitä, että sen osuus rikkomisessa on ollut huomattavan vähäinen ja siten osoittaa, että ollessaan osapuolena rikkomiseen liittyvään sopimukseen se tosiasiassa jätti soveltamatta sopimusta ja kävi käytännössä kilpailua markkinoilla. Pelkästään sitä seikkaa, että yritys on osallistunut rikkomiseen muita yrityksiä lyhyemmän ajan, ei katsota lieventäväksi seikaksi, sillä kyseinen seikka otetaan jo huomioon sakon perusmäärässä.

— Kyseinen yritys tekee komission kanssa tosiasiallista yhteistyötä, joka ylittää sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevan tiedonannon soveltamisalan ja menee yrityksen lakisääteisiä yhteistyövelvoitteita pitemmälle.

— Yrityksen kilpailunvastainen toiminta on viranomaisten hyväksymää tai edistämää taikka se on hyväksytty tai sitä on edistetty lainsäädännöllä.”

270 Käsiteltävässä asiassa SLM esittää kolmenlaisia väitteitä moittiessaan komissiota siitä, että sen olisi pitänyt ottaa huomioon yksi tai useampi lieventävä seikka sakon määrää määrittäessään. SLM tuo ensinnäkin esiin vähäiset markkinaosuutensa Euroopassa ja Italiassa, toiseksi yhteistyönsä komission kanssa ja kolmanneksi epäolennaisen roolinsa kartellissa sekä osallistumisensa keston että sisällön perusteella. Viimeksi mainitun väitteen esittää myös Ori Martin.

271 Väitteestä, joka koskee SLM:n vähäisiä markkinaosuuksia Euroopan valtioissa, joihin rikkominen vaikutti, (arviolta alle 3 prosenttia) ja Italiassa (arviolta alle 10 prosenttia), on todettava, että se, ettei tällaista väitettä ole nimenomaisesti mainittu sakon määrää määritettäessä mahdollisesti huomioon otettavien lieventävien seikkojen joukossa, ei riitä poistamaan sen mahdollista merkityksellisyyttä. Suuntaviivojen 29 kohdassa ainoastaan esitetään esimerkinomaisesti eikä tyhjentävästi tiettyjä

mahdollisesti huomioon otettavia lieventäviä seikkoja, kuten siinä käytetystä ilmauksesta ”seuraavia” ilmenee (ks. vastaavasti tuomio 25.10.2011, Aragonesas Industrias y Energía v. komissio, T-348/08, Kok., EU:T:2011:621, 279 ja 280 kohta).

272 Käsiteltävässä asiassa komissiota ei kuitenkaan voida moittia siitä, ettei se ole ottanut huomioon SLM:n vähäisiä markkinaosuuksia alentaakseen sakon määrää lieventävien seikkojen perusteella.

273 Metodologisesta näkökulmasta tarkasteltuna aivan aluksi on korostettava, että komissio otti huomioon SLM:n suhteellisen painoarvon jänneteräsalalla määrittäessään sakon määrää, sillä se otti laskentansa lähtökohdaksi yrityksen toteuttaman myynnin arvon suhteessa kyseessä olevaan rikkomiseen.

274 SLM:n ilmoittamien markkinaosuuksien taso ei myöskään ole sellaisenaan vähäpätöinen. Tätä tasoa on verrattava myös muiden rikkomiseen osallistuneiden yritysten markkinaosuuksien tasoon, joka oli noin 80 prosenttia jänneteräksen myynnistä ETA:lla Italian ollessa maa, jossa jänneteräksen käyttö oli suurinta, sekä jänneteräksen kysynnän rakenteeseen, joka oli hyvin heterogeeninen ja joka muodostui hyvin pienestä määrästä suurasiakkaita (riidanalaisen päätöksen 98–102 perustelukappale ja edellä 14–16 kohta).

275 Lisäksi on todettava, ettei SLM esitä seikkoja, joilla voitaisiin osoittaa, missä määrin sen markkinaosuuksien taso Euroopassa tai Italiassa oikeutti sellaisenaan sakon perusmäärän alentamiseen lieventävien seikkojen perusteella.

276 Koska tältä osin ei ole esitetty mitään perusteluja, komissiota ei voida moittia siitä, ettei se ole pohtinut, oliko SLM:n markkinaosuuksien vähäisyyden vuoksi perusteltua, että komissio ottaa sen erityisesti huomioon lieventävänä seikkana sakon määrää määrittäessään.

277 Näin ollen on hylättävä perusteettomana väite, jonka mukaan SLM:n markkinaosuuksien vähäisyys on tarpeen ottaa huomioon lieventävänä seikkana, joka komission olisi pitänyt todeta soveltaessaan vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohtaa.

278 Komission kanssa tehtyä yhteistyötä koskevasta väitteestä SLM muistuttaa, että se myönsi muutaman päivän kuluttua tarkastuksesta osallistuneensa useisiin tosiseikkoihin, joista sitä syytetään, mitä komissio ei ole kiistänyt.

279 Tältä osin on huomautettava, että kuten riidanalaisessa päätöksessä todettiin, komission mielestä tosiseikkojen kiistämättä jättäminen ei sellaisenaan riitä oikeuttamaan sakon määrän alentamista lieventävien seikkojen perusteella. Komissio huomautti tässä yhteydessä, ettei sen tätä koskeva aikaisempi käytäntö sido sitä enää ja että tosiseikkojen kiistämättä jättämisen perusteella tehtävästä sakkojen määrän alentamisesta, josta määrättiin sen tiedonannossa sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa (EYVL 1996, C 207, s. 4), luovuttiin myöhemmin (riidanalaisen päätöksen 1009 perustelukappale).

280 On todettava, ettei se, että SLM myöntää osan tosiseikoista, joista sitä syytetään, ole missään tapauksessa helpottanut komission työtä rikkomisen toteamisessa, sillä nämä tosiseikat tapahtuivat vuosina 1999–2002, joiden osalta komissiolla oli jo useita tietolähteitä ja paljon todisteita, jotka oli saatu erityisesti syyskuussa 2002 tehdyissä tarkastuksissa. Se, että SLM myöntää kyseiset tosiseikat, ei näin ollen vaikuttanut rikkomisen toteamiseen sen tai muiden rikkomiseen osallistuneiden yritysten osalta.

281 Näin ollen on hylättävä perusteettomana väite, jonka mukaan se, että SLM myöntää osan tosiseikoista, joista sitä syytetään, on tarpeen ottaa huomioon lieventävänä seikkana, joka komission olisi pitänyt todeta soveltaessaan vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohtaa.

282 Tältä osin asiakirja-aineistosta ilmenee, etteivät SLM:n komissiolle 25.10.2002 päivätyssä kirjeessään tai myöhemmin väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa mainitsemat seikat vaikuttaneet rikkomisen toteamiseen. Club Europen laajentumiseen syyskuusta 2000 syyskuuhun 2002 liittyvät tiedot ovat siis peräisin pääasiallisesti muista lähteistä.

283 Väitteestä, joka koskee SLM:n epäolennaista roolia rikkomisessa sekä osallistumisen keston että sisällön perusteella, on aluksi todettava siltä osin kuin väite koskee SLM:n rikkomiseen osallistumisen lyhyttä kestoa, että tämä seikka otettiin huomioon jo määritettäessä sakon perusmäärää, jossa otetaan huomioon kunkin yrityksen rikkomiseen osallistumisen kesto.

284 Vuoden 2006 suuntaviivoissa komissio siis totesi, että ”pelkästään sitä seikkaa, että yritys on osallistunut rikkomiseen muita yrityksiä lyhyemmän ajan, ei katsota lieventäväksi seikaksi, sillä kyseinen seikka otetaan jo huomioon sakon perusmäärässä”.

285 On mahdollista, että joissakin tapauksissa huomattava ero kyseessä olevien eri yritysten osallistumisen kestossa voidaan ottaa huomioon lieventävänä seikkana, mutta näin ei ole käsiteltävässä asiassa. Käsiteltävässä asiassa SLM:n osallistuminen Club Italiaan kesti nimittäin useita vuosia ja tapahtui tietoisesti. Tämä osallistuminen on kestoltaan riittävän merkityksellinen osoittamaan, ettei komission ollut missään tapauksessa tarpeen ottaa huomioon SLM:n rikkomiseen osallistumisen kestoa lieventävänä seikkana.

286 SLM:n rikkomiseen osallistumisen väitetystä rajallisesta sisällöstä ja vaikutuksesta, joka sillä pitäisi olla kyseiselle yritykselle määrätyn sakon suuruuden määrittämiseen, on todettava, että asianosaiset ovat eri mieltä tässä yhteydessä esitettyjen seikkojen merkityksellisyydestä.

287 Vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdasta käy tältä osin ilmi, että jotta komissio voi todeta tällaisen lieventävän seikan, se lähtökohtaisesti pyytää, että kyseinen yritys ”esittää todisteet siitä, että sen osuus rikkomisessa on ollut huomattavan vähäinen ja siten osoittaa, että ollessaan osapuolena rikkomiseen liittyvään sopimukseen se tosiasiassa jätti soveltamatta sopimusta ja kävi käytännössä kilpailua markkinoilla”.

288 Aiemmin komissio katsoi, että perusmäärää voidaan alentaa lieventävien olosuhteiden perusteella, joita ovat esimerkiksi ”passiivisuus tai seurailijan asema rikkomisen toteuttamisessa” (ks. vuoden 1998 suuntaviivojen B.3 kohta).

289 SLM:n mielestä sen kartelliin osallistuminen oli näiden määritelmien mukainen. Se vetoaa käsiteltävässä asiassa aggressiivisiin kauppakäytäntöihinsä, sille käyttäytymisestään rangaistusten vuoksi aiheutuneisiin tappioihin sekä siihen, että muut rikkomiseen osallistuneet yritykset eivät pitäneet sitä ainakaan vuoteen 2000 asti kartellin jäsenenä ja että se oli poissa useimmista salaisista kokouksista.

290 Komission mielestä sen osallistuminen ei sovi edellä esitettyihin määritelmiin.

291 Tarkastellessaan ”vähäistä ja/tai passiivista asemaa” koskevia väitteitä komissio totesi riidanalaisen päätöksen 990 perustelukappaleessa seuraavaa:

> ”SLM osallistui säännöllisesti ja jatkuvasti kiintiöiden vahvistamista, asiakkaiden jakamista ja hintojen vahvistamista koskeviin toimiin sekä arkaluonteisten kaupallisten tietojen vaihtamiseen yli sadassa Club Italian kokouksessa vuosina 1997–2002 – –. Toisin kuin SLM väittää, ITC, Tréfileurope ja CB lisäksi vahvistavat SLM:n osallistumisen kartelliin – –. SLM:n asemaa kartellissa ei siis voida luokitella huomattavan vähäiseksi eikä passiiviseksi ja vähäpätöiseksi.”

292 Komission esittämien eri todisteiden ja erityisesti riidanalaisen päätöksen liitteessä 3 mainittujen seikkojen tarkastelu siltä osin kuin ne koskevat 15.4.1997 pidettyä kokousta, jossa SLM:n edustaja oli läsnä ja jonka sisältöä ITC ja Tréfileurope ovat kuvailleet, osoittaa, että SLM:ää pidettiin kartellin toimijana jo huomattavasti aiemmin kuin vuonna 2000.

293 Kuten riidanalaisesta päätöksestäkin ilmenee, SLM osallistui myös useisiin salaisiin kokouksiin, minkä vuoksi ei voida katsoa, että sen osallistumista voitaisiin pitää passiivisena ja vähäpätöisenä tai huomattavan vähäisenä.

294 Tarkastellessaan ”soveltamatta jättämistä / huomattavan vähäistä asemaa” koskevia väitteitä komissio toteaa lisäksi riidanalaisen päätöksen 1015–1022 perustelukappaleessa, että SLM oli muiden yritysten tavoin väittänyt, ettei se ollut pannut täytäntöön kartellisopimuksia tai että se oli häirinnyt kartellia kilpailemalla markkinoilla. Tämän väitteen tueksi todettiin, että SLM esitti erilaisia laskuja ja kasvatti liikevaihtoaan.

295 Komissio totesi vastauksessaan seuraavaa:

— ”Valtaosa esitetyistä todisteista koostuu lähinnä tiedoista, jotka on vahvistanut ainoastaan ne esittänyt yritys” (riidanalaisen päätöksen 1018 perustelukappale).

— ”Satunnainen huijaaminen vahvistettujen hintojen ja/tai myönnettyjen asiakkaiden suhteen ei sellaisenaan missään tapauksessa osoita, ettei yksi osapuoli olisi pannut täytäntöön kartellisopimuksia. Sisäiset konfliktit, kilpailu ja huijaus ovat ominaisia kaikille kartelleille etenkin, jos ne ovat pitkäkestoisia – –. Se, ettei yksi yritys ole noudattanut tiettyjä sopimuksia, ei siis tarkoita, ettei se ole soveltanut mitään kartellisopimusta ja että se on käynyt täysimääräistä kilpailua markkinoilla” (riidanalaisen päätöksen 1018 perustelukappale).

— ”Kartellisopimusten soveltaminen varmistettiin tarkastusjärjestelmällä – – ja kilpailijoiden kesken erittäin tiheästi pidetyillä kartellin kokouksilla, joiden aikana vaihdettiin säännöllisesti luottamuksellisia tietoja, joiden avulla osapuolet pystyivät vertailemaan lukujaan sekä sopimaan kiintiöistä, hinnoista ja asiakaskunnan jakamisesta ja/tai tarkistamaan niitä. On selvää, että – – SLM – – [osallistui] kaikkien muiden tämän päätöksen adressaattien tavoin säännöllisesti kokouksiin, joissa keskusteltiin hinnoista, kiintiöistä ja asiakkaista sekä valvottiin niitä – –. Lisäksi – – SLM:n – – osalta viitataan myynnin valvontaan, jonka suoritti ulkoinen tilintarkastaja – –” (riidanalaisen päätöksen 1019 perustelukappale).

296 Komissio katsoo lopuksi, että ”on selvää, ettei yksikään osapuoli ole osoittanut tosiasiassa jättäneensä soveltamatta rikkomiseen liittyviä sopimuksia ja käyneensä käytännössä kilpailua markkinoilla tai ainakaan selvästi ja huomattavasti laiminlyöneensä velvoitteita, joilla kartelli pantiin täytäntöön, siinä määrin, että se olisi häirinnyt kartellin toimintaa” ja että ”tästä seuraa, ettei mitään lieventävää seikkaa voida ottaa huomioon soveltamatta jättämisen tai huomattavan rajallisen aseman perusteella” (1022 perustelukappale).

297 On kuitenkin huomautettava, että vaikka asiakirja-aineistosta todellakin ilmenee, että SLM osallistui säännöllisesti salaisiin kokouksiin ja oli valvontamekanismin alainen, on aiheellista selvittää, kävikö SLM kokousten jälkeen ja valvontamekanismista huolimatta käytännössä kilpailua markkinoilla, kuten se väittää. Komissio ei siis menetellyt vakuuttavasti hylätessään SLM:n väitteet siksi, että asiakirja-aineistosta ilmenee, että se osallistui rikkomiseen.

298 Lisäksi väite, jonka mukaan SLM:n toimittamia tietoja ei ole ”varmennettu”, ei riitä tekemään tiedoista täysin arvottomia. Jos komissio vähänkin epäili SLM:n toimittamista laskuista mahdollisesti pääteltyjen tietojen aitoutta tai todenperäisyyttä tai väitettyä liikevaihdon lisääntymistä, sillä oli mahdollisuus pyytää lisätietoja SLM:ltä tai tutkia kyseiset tiedot itse.

299 On kuitenkin todettava, että kyseisten laskujen tutkinnan perusteella ja asianosaisten tältä osin istunnossa esittämistä huomautuksista ilmenee, ettei kyseisiä laskuja ollut kovin paljon ja että ne kattoivat erittäin lyhyen ajanjakson, nimittäin ainoastaan marraskuun 2001 alun. Kyseisiin asiakirjoihin ei näin ollen voida vedota tehokkaasti sen tueksi, että ajanjaksona, jona SLM liittyi rikkomiseen liittyviin sopimuksiin, se tosiasiassa jätti soveltamatta niitä ja kävi käytännössä kilpailua markkinoilla. Näin ollen komissio voi käsiteltävässä asiassa perustellusti todeta, ettei ”satunnainen huijaaminen” yleisesti ottaen sellaisenaan osoita, ettei yksi osapuoli pannut täytäntöön kartellisopimuksia.

300 SLM ei myöskään näytä millään tavoin toteen väitettään, jonka mukaan muut rikkomiseen osallistuneet yritykset pitivät sitä ”ulkopuolisena” sen aggressiivisten kauppakäytäntöjen vuoksi ja kartellin muut osanottajat kohdistivat siihen tästä syystä kostotoimia. Näitä väitteitä ei näin ollen voida ottaa huomioon.

301 Näin ollen on hylättävä perusteettomana väite, jonka mukaan komission on hallinnollisessa menettelyssä toimitettujen asiakirjojen perusteella katsottava, että SLM:llä on ollut rikkomisessa vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdassa tarkoitettu huomattavan vähäinen osuus.

302 Edellä esitetyn perusteella on hylättävä kantajien väitteet, jotka koskevat vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdassa määriteltyjen lieventävien seikkojen osoittamiseksi esitettyjä eri lausumia.

b) Sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevan hakemuksen yhteydessä esitetyt lausumat

Riidanalaisen päätöksen mieleen palauttaminen

303 Komissio toteaa riidanalaisessa päätöksessä seuraavaa:

”(1126)
SLM vaatii sakon lieventämistä sen perusteella, että se oli toimittanut tiedot syyllisyydestään vastatessaan komission ensimmäiseen tietopyyntöön, missä mentiin tavanomaista yhteistyötä pitemmälle. SLM väittää lisäksi, ettei se voinut toimittaa enempää tietoja yhtäältä siksi, ettei se voinut tuolloin määrittää todisteita, jotka komissiolla oli jo käytössään, ja toisaalta siksi, että sillä oli rikkomisessa epäolennainen asema. Lopuksi se väittää, että komissio käytti sen lausumia vahvistaakseen päätelmiään.

(1127)
Komissio toistaa, että esitetyillä tiedoilla on oltava merkittävä lisäarvo, jotta niillä voidaan perustella sakon lieventäminen yhteistyötiedonannon mukaisesti. Näin ollen ei ole ratkaisevaa, että tiedoilla osoitetaan oma syyllisyys tai että komissio viittaa näihin tietoihin kartellia kuvaillessaan. Vaatiessaan sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä yrityksen oletetaan sitä paitsi toimittavan komissiolle kaikki hallussaan olevat merkitykselliset tiedot, ja on todennäköisempää, että sen sakkoja lievennetään, jos se toimii välittömästi. Se, ettei SLM voinut toimittaa enemmän tietoja, koska se ei tiennyt, mitkä todisteet komissiolla oli jo käytössään, ei ole näin ollen merkityksellistä.

(1128)
Kun tarkastellaan SLM:n avustuksen merkittävää lisäarvoa, se pyysi sakkojen lieventämistä 30.10.2002 vastatessaan komission tietopyyntöön. SLM vahvistaa vastauksessaan osallistuneensa neljänlaisiin kokouksiin eli ESIS:n (Eurostress Information Service, jonka kotipaikka on Düsseldorf) kokouksiin, italialaisten tuottajien johtotason kokouksiin vuosina 1999–2002, eurooppalaisten tuottajien johtotason/markkinointiosastojen kokouksiin vuonna 2001 ja italialaisten tuottajien myyjätason kokouksiin vuosina 1999–2002. SLM:n näistä kokouksista esittämä kuvaus kävi kuitenkin ilmi jo aiemmista todisteista, ja sen lausumat olivat epämääräisiä.

(1129)
Club Europen laajentumisesta SLM selvittää lisäksi, että vuonna 2001 pidettiin eurooppalaisten ja italialaisten tuottajien välisiä kokouksia, joissa oli tarkoitus neuvotella Italian vientitilanteen säilyttämisestä ennallaan Euroopan markkinoilla. SLM ilmoittaa osallistuneensa kolmeen näistä kokouksista ja toimittaa kahden kokouksen, erityisesti 4.9.2001 pidetyn kokouksen, pöytäkirjan (josta ilmenee, että tavoitteena oli säilyttää Italian vientitilanne ennallaan ja vakauttaa hinnat), joka mainitaan useaan otteeseen väitetiedoksiannossa. Aiemmista lähteistä peräisin olevat useat seikat ovat kuitenkin todisteena tästä ja muista kokouksista, ja niillä on sama tavoite. SLM:n toimittamilla tiedoilla ei näin ollen ole merkittävää lisäarvoa.”

Asianosaisten lausumat

304 SLM väittää, että komissio toimi virheellisesti, kun se ei alentanut sen sakon määrää hallinnollisessa menettelyssä tehdyn yhteistyön perusteella. SLM toteaa erityisesti, että kun otetaan huomioon sen toissijainen asema rikkomisessa, se ei päättäessään tehdä yhteistyötä voinut tietää, mitä todisteita komissiolla jo oli, jotta se olisi voinut arvioida, oliko annetuilla vastauksilla lisäarvoa. Komissiolla oli kuitenkin ollut aihetta vedota yritystä vastaan myönnettyjen tosiseikkojen ja olosuhteiden lisäarvon puuttumiseen, jos voitaisiin osoittaa, että kyseinen yritys tunsi tosiseikat ja olosuhteet, jotka komissio liitti muuta kautta asiakirja-aineistoon. Näin ei kuitenkaan ollut, kun SLM ilmoitti komissiolle, että jänneteräksen tuottajien välillä oli pidetty jopa neljänlaisia kokouksia, nimittäin Eurostress Information Servicen (ESIS, jänneteräksen tuottajien Euroopan ammattiyhdistys) puitteissa, eurooppalaisten tuottajien välillä, pelkästään italialaisten tuottajien välillä ja vastuuhenkilöiden tai myyjien tasolla. Se ilmoitti kokousten osanottajat, paikat, kokouskutsun alkuperän ja sisällöt (riidanalaisen päätöksen 1128 perustelukappale). Näitä lausumia käytettiin väitetiedoksiannossa tiettyjen päätelmien tukena (ks. väitetiedoksiannon 191 ja 242 kohta), mikä ei olisi ollut mahdollista, jos näillä lausumilla ei olisi mitään arvoa.

305 Komissio väittää, ettei SLM ollut oikeutettu sakon määrän alentamiseen, koska se ei ollut toimittanut tietoja, jolla on merkittävä lisäarvo. SLM:lle määrätyn sakon lieventäminen olisi lisäksi ollut epäoikeudenmukaista sen laskelmoivan käyttäytymisen ja toimitettujen tietojen epämääräisyyden vuoksi.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

306 Käsiteltävässä asiassa on huomautettava, että Bundeskartellamt toimitti 9.1.2002 komissiolle asiakirjoja, joissa tuodaan esiin SEUT 101 artiklan rikkominen jänneteräksen osalta.

307 Komissio myönsi 19.7.2002 alkaen eli ennen 19. ja 20.9.2002 toteutettuja tarkastuksia DWK:lle ehdollisen sakkoimmuniteetin 18.6.2002 tehdyn hakemuksen perusteella. Kyseisten tarkastusten jälkeen useat yritykset pyysivät komissiolta edullista kohtelua vastineeksi yhteistyöstään sen kanssa, erityisesti ITC 21.9.2002 alkaen mutta myös Redaelli 21.10.2002 ja Nedri 23.10.2002.

308 Komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että ITC:lle määrättyä sakkoa alennettiin 50 prosenttia, koska se oli ensimmäinen yritys, joka täytti vuoden 2002 yhteistyötiedonannon 21 kohdassa asetetut vaatimukset. Erityisesti huomautetaan, että ITC toimitti tärkeitä tietoja, jotka koskivat Club Italiaa ja yleiseurooppalaisia järjestelyjä. Komissio totesi lisäksi, että Nedrille määrättyä sakkoa alennettiin 25 prosenttia, koska se oli toinen yritys, joka täytti edellä mainitut vaatimukset. Muille yrityksille eli ArcelorMittal Wire Francelle, ArcelorMittalille, ArcelorMittal Fontainelle, ArcelorMittal Verderiolle, ArcelorMittal Españalle, Emesalle/Galycasille ja WDI:lle määrättyä sakkoa alennettiin 20 tai 5 prosenttia. Tycsan, Redaellin ja SLM:n pyynnöt hylättiin.

309 SLM:stä todettakoon, että samalla kun se vastasi tarkastuksen yhteydessä esitettyyn tietopyyntöön se esitti 25.10.2002 vuoden 2002 yhteistyötiedonannon soveltamista koskevan hakemuksen, joka kirjattiin saapuneeksi komissioon 30.10.2002. Myöhemmin väitetiedonantoon antamassaan vastauksessa SLM toimitti komissiolle muita todisteita.

310 Käy kuitenkin ilmi, että SLM:n toimittamista tiedoista oli ainoastaan suhteellista hyötyä komissiolle, jolla oli jo tarkastusten ja erityisesti ITC:n kanssa tehdyn yhteistyön ansiosta paljon tietoja, joilla voitiin näyttää toteen rikkomisen eri osapuolet, joita koskevia tietoja SLM esitti. Club Europen laajentumista syyskuusta 2000 syyskuuhun 2002 koskevat tiedot ovat siis peräisin lähinnä muilta yrityksiltä kuin SLM:ltä, tai SLM:n lisäksi mainittiin useita muita yrityksiä, jotka toimittivat tiedot ennen sitä (riidanalaisen päätöksen 265 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet).

311 Edellä esitetyn perusteella on hylättävä SLM:n väitteet, joiden mukaan sille määrätyn sakon määrää on alennettava hyvitykseksi sen yhteistyöstä rikkomisen toteamisessa.

5. *SLM:n erityistilanteen huomioon ottaminen*

312 SLM ja Ori Martin väittivät useaan otteeseen perusteluissaan, ettei komissio ottanut asianmukaisesti huomioon SLM:n tilanteen erityisyyttä. Kantajien mielestä kyseinen yritys osallistui kartelliin myöhäisessä vaiheessa ja osallistuminen oli lisäksi vähäistä, mikä komission olisi pitänyt ottaa huomioon ainakin jossain vaiheessa määrittäessään sakon määrää. Komissio ei kantajien mukaan kuitenkaan toteuttanut tällaista seuraamuksen yksilöllistämistä vaan sovelsi niihin sakon määrää määrittäessään samaa laskentakaavaa kuin Redaellin kaltaisiin yrityksiin, jotka osallistuivat kaikkiin rikkomisen osatekijöihin koko sen keston ajan.

313 Käsiteltävässä asiassa unionin yleisen tuomioistuimen on tutkittava, arvioiko komissio asian olosuhteita asianmukaisesti, kun se määräsi ennen 10 prosentin lakisääteisen enimmäismäärän soveltamista SLM:lle 19,8 miljoonan euron sakon, joka on laskettu erityisesti ottamalla huomioon kaikki SLM:n ETA:lla toteuttamat jänneteräksen myynnit, rikkomisen objektiivinen vakavuus sellaisenaan ja SLM:n Club Italiaan osallistumisen kesto sellaisesta kokouksesta lähtien, jossa SLM ei ollut edustettuna, ja ottamatta huomioon mitään lieventävää seikkaa (ks. edellä 134 kohta).

314 Oikeuskäytännön mukaan ja tehokkaan oikeussuojan periaatteen, jonka osatekijöitä suhteellisuusperiaate ja rangaistusten yksilöllisyyden periaate ovat, mukaisesti (ks. edellä 138–142 kohta) sakkoa vahvistettaessa on nimittäin otettava huomioon paitsi rikkomiseen sellaisenaan liittyvät seikat myös seikat, jotka koskevat yrityksen, jolle määrätään seuraamuksia, tosiasiallista osallistumista kyseiseen rikkomiseen. Komission tai muussa tapauksessa unionin yleisen tuomioistuimen on siis varmistettava sakkojen yksilöllisyys rikkomiseen nähden siten, että otetaan huomioon SLM:n erityistilanne komission riidanalaisessa päätöksessä luonnehtimassa yhtenä kokonaisuutena pidettävässä rikkomisessa.

Club Italiaan osallistumisen yksityiskohdat

315 Club Italiaan osallistumisesta voidaan esittää kolme huomautusta arvioitaessa SLM:lle määrättävää seuraamusta sen perusteella, mitä edellä on todettu komission sakon määrää määrittäessään huomioon ottamista seikoista.

316 Ensinnäkin kuten komissio väittää, Club Italian puitteissa tehdyt sopimukset ulottuvat maantieteellisesti Italiaa laajemmalle. Tämän klubin italialaisen ulottuvuuden lisäksi tietyt yritykset, nimittäin Redaellin, CB:n, ITC:n ja Itasin (läsnä Italiassa) sekä Tréfileuropen (läsnä Italiassa ja muualla Euroopassa) muodostama ydin mutta myös muut pienemmät italialaiset yritykset (kuten SLM), saattoivat klubin avulla koordinoida italialaisten tuottajien vientiponnistuksia ja symmetrisesti

määrittää yhteisen politiikan vastineena muiden Euroopan valtioiden tuottajien (kuten Tycsan, Nedrin ja DWK:n, jotka toimivat joskus Club Italian puitteissa) yrityksille rajoittaa näitä ponnistuksia esittämällä italialaisille tuottajille muuhun Eurooppaan kohdistuvaa vientiä koskevan kiintiön.

317 On kuitenkin todettava, että koko sinä ajanjaksona, jona SLM osallistui ainoastaan tähän rikkomisen osatekijään (komission mukaan 10.2.1997–10.9.2000), sen läsnä ollessa käydyt keskustelut eivät koskeneet Itävaltaa, ja jos ne koskivat Saksaa ja Ranskaa, ne käytiin silloin, kun SLM ei (vielä) myynyt jänneterästä kyseisissä valtioissa. Nämä erityispiirteet on otettava huomioon arvioitaessa SLM:lle määrättävän seuraamuksen suuruutta.

318 Toiseksi SLM:n Club Italiaan osallistumisen kestosta on todettava, ettei sen voida katsoa alkaneen 10.2.1997, kuten komissio katsoo, vaan 15.4.1997, jotta saavutetaan rikkomiseen osallistumisen osoittamiseen vaadittava todisteiden taso. Tämäkin on otettava huomioon määritettäessä sakon määrää.

319 Kolmanneksi SLM:n Club Italiaan osallistumisen laajuudesta on todettava, että komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessä, että SLM tiesi tai sen olisi täytynyt tietää 29.11.1999 alkaen, että osallistuessaan Club Italiaan se osallistui samalla eri tasoja käsittävään laajempaan järjestelmään, jonka tavoitteena oli jänneteräksen markkinoiden vakauttaminen yleiseurooppalaisella tasolla hintojen alenemisen välttämiseksi (riidanalaisen päätöksen 650 perustelukappale ja edellä 129 kohta). SLM tiesi siis muita yrityksiä myöhemmin yhtenä kokonaisuutena pidettävästä rikkomisesta, johon komissio katsoo sen syyllistyneen.

320 Myös tämä riidanalaisessa päätöksessä esitetty erityispiirre on otettava huomioon sakon määrää määritettäessä, koska se erottaa SLM:n tilanteen muista Redaellin kaltaisista yrityksistä, joille määrättiin seuraamuksia käsiteltävässä asiassa ja jotka osallistuivat Club Italiaan alusta alkaen tai tiesivät yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen kaikista osatekijöistä. On kuitenkin todettava, että SLM:n tilanne eroaa huomattavasti myös niiden kolmen yrityksen tilanteesta, joiden tapauksessa komissio otti huomioon myöhäisen tietoisuuden saamisen rikkomisen yleiseurooppalaisesta ulottuvuudesta. Käsiteltävässä asiassa Socitrel, Proderac ja Fapricela, jotka toimivat Club Españan puitteissa, tiesivät kokonaissuunnitelmasta vasta toukokuussa 2001, kun SLM tiesi siitä marraskuussa 1999. Lisäksi on pantava merkille, että SLM ei ainoastaan tiennyt rikkomisen yleiseurooppalaisesta ulottuvuudesta vaan myös osallistui siihen myöhemmin täysimääräisesti.

Club Europeen ja muihin järjestelyihin osallistumisen yksityiskohdat

321 On riidatonta, ettei SLM osallistunut Etelän sopimukseen, Club Españaan, Addtek-nimistä asiakasta koskevaan koordinointiin tai Club Zurichiin, joka edelsi Club Europea.

322 Club Europesta on muistutettava, että SLM:n osallistuminen yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen kyseiseen osatekijään otettiin huomioon ainoastaan 11.9.2000 ja 19.9.2002 väliseltä ajanjaksolta, joka vastaa ajanjaksoa, jona SLM alkoi saada hyväksyntiä, joita edellytettiin jänneteräksen kaupan pitämiseksi tietyissä Club Europen kohteena olleissa valtioissa, tai jona käytiin Club Italian kanssa keskusteluja italialaisille viejille myönnettävän kiintiön laajuudesta.

323 Edellä esitetyn perusteella SLM:n osallistumista rikkomiseen ei voida pitää yhtenä kokonaisuutena vaan asteittaisena. SLM osallistui ensin pelkästään Club Italiaan huhtikuusta 1997 marraskuun 1999 loppuun, tiesi yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen yleiseurooppalaisesta ulottuvuudesta joulukuusta 1999 alkaen ja osallistui myöhemmin Club Europeen syyskuusta 2000 syyskuuhun 2002.

324 Tämä toteamus muodostaa seikan, joka komission olisi pitänyt ottaa huomioon arvioidessaan SLM:lle määrättävää seuraamusta.

325 On kuitenkin myös huomautettava, ettei tällainen toteamus tarkoita, että SLM:n osallistuminen rikkomiseen on niin vähäinen kuin kantajat väittävät. Asiakirja-aineistosta nimittäin ilmenee, että vuodesta 2000 alkaen SLM:n asema Club Italiassa, erityisesti Club Europen kanssa vientikiintiön määrittämiseksi käydyissä keskusteluissa, voidaan rinnastaa Club Italian pääasiallisten toimijoiden eli Redaellin, Itasin, CB:n, ITC:n ja Tréfileuropen asemaan.

6. *Päätelmä*

326 Edellä esitystä seuraa näin ollen, että SLM:lle ja osittain myös Ori Martinille määrätty seuraamus on suhteellisuusperiaatteen vastainen erityisesti siksi, ettei sitä ole yksilöity riittävästi, koska komissio ei ottanut huomioon kyseisen yrityksen tilanteen tiettyjä erityispiirteitä määrätessään sille 19,8 miljoonan euron suuruisen sakon ennen 10 prosentin lakisääteisen enimmäismäärän soveltamista.

327 Komission määräämässä seuraamuksessa ei etenkään oteta huomioon sitä, että SLM osallistui yhtenä kokonaisuutena pidettävään rikkomiseen vasta myöhäisessä vaiheessa ja asteittain ja että sen osallistuminen rajoittui ensin lähinnä Club Italian puitteissa tehtyihin Italian markkinoita koskeviin järjestelyihin. Käsiteltävässä asiassa komission tehtävänä oli ottaa sakon määrää laskiessaan huomioon, ettei SLM:llä ollut ennen tiettyä päivää hyväksyntiä, jotka oikeuttivat myymään tuotteita tietyissä jäsenvaltioissa, ja ettei ollut seikkoja, joiden perusteella SLM:n voitaisiin katsoa osallistuneen kartelliin ennen Club Italian kokouksiin osallistumista.

328 Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 16 kohta on näin ollen kumottava siltä osin kuin siinä määrätään kantajille suhteellisuusperiaatteen vastainen seuraamus.

329 Edellä esitetyn seurauksia tutkitaan jäljempänä unionin yleiselle tuomioistuimelle annetun täyden harkintavallan nojalla, jonka käyttämistä vaaditaan käsiteltävässä asiassa.

330 Näissä olosuhteissa ei ole enää tarpeen tutkia asianosaisten perusteluja, jotka koskevat yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista koskevaa väitettä tai vuoden 2006 suuntaviivojen tiettyjen säännösten rikkomista koskevia väitteitä, jotka eivät tässä asiassa voi kyseenalaistaa edeltävän arvioinnin tulosta.

D *Hallinnollisen menettelyn epätavallinen kesto*

1. *Asianosaisten lausumat*

331 SLM väittää, että hallinnollinen menettely on kestänyt liian kauan. Se toteaa, että hallinnollinen menettely on kestänyt käsiteltävässä asiassa yli kahdeksan vuotta ja että 19.9.2002 tehtyjen tarkastusten ja 30.9.2008 lähetetyn väitetiedoksiannon välillä kului kuusi vuotta. Komissiolla oli kuitenkin vuodesta 2002 alkaen tiedossaan erittäin suuri määrä tosiseikkoja, joiden perusteella se myöhemmin teki riidanalaisen päätöksen, ja useat yritykset tekivät pikaisesti yhteistyötä. SLM:n mielestä menettely saatiin myöhään päätökseen asian käsittelyyn peräkkäin osallistuneen suuren virkamiesmäärän vuoksi, minkä vuoksi se vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin velvoittaa komission toimittamaan sille luettelon, josta ilmenee asiaa vuosina 2002–2010 käsitelleiden virkamiesten määrä. SLM:n on yli kymmenen vuoden kuluttua vaikea lausua tosiseikoista, joista sitä syytetään usein epäsuoraan muiden käsin kirjoittamien asiakirjojen perusteella. Komissiolla kului lisäksi kuusi vuotta siitä päättämiseen, oliko sen 30.10.2002 jättämä sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskeva hakemus hyväksyttävä vai hylättävä; se hylättiin 19.9.2008, mikä kyseenalaisti SLM:n oikeuden valmistella riittävän ajoissa puolustautumislinjausta, jolla voidaan varmistaa sen etujen parempi suojelu. Hallinnollisten viivästysten vuoksi SLM ei voinut valmistella asianmukaista puolustusta todetun kartelliin osallistumisen ensimmäisten vuosien (1997 ja 1998) osalta.

332 Komissio kiistää tämän väitteen. Tutkintatoimea koskevan pyynnön osalta se huomauttaa erityisesti, että menettelyn monitahoisuuden vuoksi on merkityksetöntä, kuinka monta virkamiestä asiaa on käsitellyt peräkkäin.

2. *Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta*

333 Aluksi on todettava, että SLM myöntää osallistuneensa rikkomiseen vuodesta 1999 alkaen. Tämä seikka on otettava huomioon arvioitaessa kohtuullisen käsittelyajan periaatteen mahdollisen loukkaamisen vaikutuksia.

334 Kohtuullisen käsittelyajan noudattaminen kilpailupolitiikkaa koskevissa hallinnollisissa menettelyissä on unionin oikeuden yleinen oikeusperiaate, jonka noudattamista unionin tuomioistuimet valvovat (ks. tuomio 19.12.2012, Heineken Nederland ja Heineken v. komissio, C-452/11 P, Kok., EU:C:2012:829, 97 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

335 Hallinnollisen menettelyn kohtuullisen käsittelyajan periaate on vahvistettu perusoikeuskirjan 41 artiklan 1 kohdassa, jonka nojalla ”jokaisella on oikeus siihen, että unionin toimielimet, elimet ja laitokset käsittelevät hänen asiansa puolueettomasti, oikeudenmukaisesti ja kohtuullisessa ajassa” (tuomio 5.6.2012, Imperial Chemical Industries v. komissio, T-214/06, Kok., EU:T:2012:275, 284 kohta).

336 Menettelyn keston kohtuullisuutta on arvioitava kunkin asian ominaispiirteiden perusteella ja erityisesti ottaen huomioon kulloinenkin asiayhteys, se, kuinka asianosaiset ovat toimineet menettelyn aikana, ja se, mikä merkitys asialla on asianomaisille eri yrityksille, sekä asian monitahoisuus (ks. vastaavasti tuomio 20.4.1999, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94, Kok., EU:T:1999:80, 126 kohta) sekä tarvittaessa komission mahdollisesti toimittamat tiedot tai selvitykset hallinnollisen menettelyn aikana toteutetuista tutkimuksista.

337 Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että hallintomenettelyyn voi kuulua kaksi toisiaan seuraavaa vaihetta, joista molempiin liittyy oma sisäinen logiikka. Ensimmäinen vaihe, joka kestää aina väitetiedoksiantoon asti, alkaa siitä hetkestä, jona komissio unionin lainsäätäjän sille antamia valtuuksia käyttäessään ryhtyy toimenpiteisiin, jotka merkitsevät moitetta kilpailusääntöjen rikkomisesta, ja komission on tämän ensimmäisen vaiheen perusteella voitava ottaa kantaa siihen, kuinka menettelyä jatketaan. Toinen vaihe puolestaan kestää väitetiedoksiannosta lopullisen päätöksen tekemiseen. Komission on voitava toisen vaiheen nojalla ottaa lopullisesti kantaa kilpailusääntöjen rikkomista koskevaan moitteeseen (tuomio 21.9.2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, C-105/04 P, Kok., EU:C:2006:592, 38 kohta).

338 Oikeuskäytännön mukaan kohtuullisen käsittelyajan periaatteen loukkaamisesta voi aiheutua kahdenlaisia seuraamuksia.

339 Yhtäältä koska kohtuullisen käsittelyajan periaatteen loukkaaminen vaikuttaa menettelyn lopputulokseen, tällainen loukkaaminen on omiaan aiheuttamaan riidanalaisen päätöksen kumoamisen (ks. vastaavasti tuomio 21.9.2006, Technische Unie v. komissio, C-113/04 P, Kok., EU:C:2006:593, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

340 On täsmennettävä, että kilpailusääntöjä sovellettaessa kohtuullisen ajan ylittyminen voi olla kumoamisperuste vain silloin, kun kyse on päätöksestä, jossa on todettu kilpailusääntöjen rikkomiset, jos on näytetty toteen, että tätä periaatetta loukkaamalla on vaarannettu kyseessä olevien yritysten puolustautumisoikeudet. Tätä erityistapausta lukuun ottamatta ratkaisun tekemistä kohtuullisessa ajassa koskevan velvoitteen noudattamatta jättäminen ei vaikuta asetuksen N:o 1/2003 mukaisen hallinnollisen menettelyn pätevyyteen (ks. tuomio 16.12.2003, Nederlandse Federatieve Vereniging

voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied ja Technische Unie v. komissio, T-5/00 ja T-6/00, Kok., EU:T:2003:342, 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, pysytetty muutoksenhakumenettelyssä tältä osin voimassa edellä 337 kohdassa mainitulla tuomiolla Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, EU:C:2006:592, 42 ja 43 kohta).

341 Koska puolustautumisoikeuksien kunnioittamisella eli periaatteella, jonka perustavanlaatuisuutta on useaan otteeseen korostettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä (tuomio 9.11.1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. komissio, 322/81, Kok., EU:C:1983:313, 7 kohta), on olennainen merkitys nyt kyseessä olevan menettelyn kaltaisissa menettelyissä, on vältettävä se, että nämä oikeudet voisivat korjaamattomalla tavalla vaarantua tutkintavaiheen liiallisen keston takia ja että tämä kesto voisi estää sellaisten todisteiden esittämisen, joilla pyritään osoittamaan vääräksi sellaisten kilpailukäyttäytymisten olemassaolo, joista kyseessä olevat yritykset joutuvat vastuuseen. Tästä syystä puolustautumisoikeuksien käyttämistä koskevan mahdollisen esteen tutkimista ei pidä rajoittaa siihen samaan vaiheeseen, jossa näillä oikeuksilla on täysi oikeusvaikutus, eli hallinnollisen menettelyn toiseen vaiheeseen. Puolustautumisoikeuksien tehokkuuden mahdollisen heikkenemisen alkusyyn arvioinnin on ulotuttava koko tähän menettelyyn siten, että se koskee sen kokonaiskestoa (edellä 337 kohdassa mainittu tuomio Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, EU:C:2006:592, 50 kohta).

342 Toisaalta kun kohtuullisen keston ylittäminen ei vaikuta menettelyn lopputulokseen, tällaisen ylittämisen vuoksi unionin yleinen tuomioistuin voi käyttäen täyttä harkintavaltaa korvata hallinnollisen menettelyn kohtuullisen keston ylittymisestä aiheutuneen loukkaamisen alentamalla mahdollisesti määrätyn sakon määrää (ks. vastaavasti edellä 339 kohdassa mainittu tuomio Technische Unie v. komissio, EU:C:2006:593, 202–204 kohta ja tuomio 16.6.2011, Heineken Nederland ja Heineken v. komissio, T-240/07, Kok., EU:T:2011:284, 429 ja 434 kohta, pysytetty muutoksenhakumenettelyssä voimassa edellä 334 kohdassa mainitulla tuomiolla Heineken Nederland ja Heineken v. komissio, EU:C:2012:829, 100 kohta).

343 Edellä esitetystä ilmenee, että jotta pitkäkestoisella hallinnollisella menettelyllä voitaisiin loukata kohtuullisen käsittelyajan periaatetta, tämän menettelyn kesto on pitänyt todeta liialliseksi.

344 Nyt käsiteltävässä asiassa hallinnollinen menettely jakautui neljään toisiaan seuraavaan vaiheeseen, joista ensimmäinen oli ennen väitetiedoksiantoa ja seuraavat kolme sen jälkeen.

345 Ensimmäinen vaihe alkoi 9.1.2002, kun Bundeskartellamt toimitti edellä 23 kohdassa mainitut asiakirjat, ja päättyi 30.9.2008 väitetiedoksiannon antamiseen.

346 Tällöin alkoi toinen vaihe (ks. edellä 33–39 kohta), joka päättyi alkuperäisen päätöksen tekemiseen 30.6.2010.

347 Ensimmäisten (edellä 10 kohdassa mainittujen) kanteiden nostamisen jälkeen komissio teki 30.9.2010 ensimmäisen muutospäätöksen (ks. edellä 4 kohta) korjatakseen alkuperäisessä päätöksessä havaitsemiaan eri virheitä, mikä päätti hallinnollisen menettelyn kolmannen vaiheen.

348 Lopulta 4.4.2011 päättyi hallinnollisen menettelyn neljäs vaihe, kun komissio teki toisen muutospäätöksen, jolla se myönsi sakon määrän alennuksen yhtäältä ArcelorMittalille, ArcelorMittal Verderiolle, ArcelorMittal Fontainelle ja ArcelorMittal Wire Francelle ja toisaalta SLM:lle ja Ori Martinille (ks. edellä 6 kohta).

349 Aluksi on todettava, että käsiteltävä kanneperuste koskee vain hallinnollisen menettelyn kahta ensimmäistä vaihetta.

350 Unionin yleinen tuomioistuin esitti 2.5.1991 annetun työjärjestyksensä 64 artiklan mukaisina prosessinjohtotoimenpiteinä 17.12.2013 komissiolle kirjallisen kysymyksen saadakseen yksityiskohtaisen kuvauksen toimenpiteistä, joita se oli toteuttanut 19. ja 20.9.2002 toteutettujen tarkastusten jälkeen alkuperäisen päätöksen tekemiseen saakka.

351 Komissio noudatti tätä kehotusta unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 28.2.2014 jättämällään asiakirjalla.

352 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamo toimitti komission vastauksen jäljennöksen kantajille.

353 Komissio esittää vastauksessaan yksityiskohtaisesti ja vakuuttavasti toimenpiteet, jotka se on toteuttanut hallinnollisen menettelyn kuluessa, ja syyt siihen, että menettely kesti vuodesta 2002 vuoteen 2010.

354 Useat tekijät selittävät hallinnollisen menettelyn keston käsiteltävässä asiassa.

355 Tältä osin on otettava huomioon kartellin kesto (yli 18 vuotta), sen erityisen laaja maantieteellinen ulottuvuus (kartelli koski suurinta osaa jäsenvaltioista), kartellin maantieteellinen ja ajallinen organisointi (eri klubit), eri klubien puitteissa pidettyjen kokousten määrä (yli 500), kyseessä olevien yritysten määrä (17), sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevien hakemusten määrä ja tarkastusten aikana annettujen tai saatujen ja eri kielillä laadittujen asiakirjojen, jotka komission on pitänyt tutkia, erityisen suuri määrä, ylimääräiset tietopyynnöt, joita komission on pitänyt esittää kyseessä oleville eri yhtiöille kartellia koskevan ymmärryksen kehittyessä, väitetiedoksiantojen vastaanottajien määrä (yli 40), työkielten määrä (8) sekä maksukykyä koskevat eri pyynnöt (14).

356 Lisäksi on todettava, ettei SLM ole osoittanut, missä määrin sen puolustautumisoikeuksia on loukattu menettelyn keston vuoksi. Tältä osin toimitetut tiedot ovat merkityksettömiä. SLM:n väite, jonka mukaan se ei voinut valmistella asianmukaista puolustusta todetun kartelliin osallistumisen ensimmäisten vuosien (1997 ja 1998) osalta, johtuu siis ainoastaan siitä itsestään, sillä se tiesi syksystä 2002 alkaen, että komissio tutki kartellia, johon osallistumisesta sitä moitittiin. Kun tarkastellaan sitä, että SLM:n sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevaan hakemukseen vastattiin myöhään, komission siihen vastaamiselle asettaman määräajan olisi pitänyt kannustaa sitä toteuttamaan varotoimia ja rakentamaan puolustautumislinjaustaan mahdollisimman pian syksyllä 2002 aloitetun tutkinnan jälkeen. Väitetty vaikeus lausua tosiseikoista, joista SLM:ää moititaan, ajan kulumisen vuoksi on seikka, jonka olisi pitänyt, toisin kuin SLM väittää, saada se toimimaan nopeasti eikä odottamaan, että todisteet ja henkilöt hajaantuvat.

357 Komission toimittamien tietojen, jotka todistavat asian erityisestä monitahoisuudesta, perusteella on siis katsottava, että huolimatta menettelyn kahden ensimmäisen vaiheen erityisestä pituudesta menettelyn keston ei voida katsoa olevan liiallinen. Tämän seurauksena komissio ei ole jättänyt noudattamatta menettelyn kohtuullista kestoa, ja kyseinen kanneperuste on näin ollen hylättävä.

E *Emoyhtiön saattaminen vastuuseen rikkomisesta*

358 Ori Martin väittää, että komissio saattoi sen virheellisesti yhteisvastuuseen rikkomisen osasta, joka johtuu riidanalaisen päätöksen 862–875 perustelukappaleen mukaan ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevasta olettamasta, joka perustuu siihen, että Ori Martin omisti SLM:n lähes kokonaan 1.1.1999–19.9.2002 (ks. edellä 132 kohta).

1. *Asianosaisten lausumat*

359 Ori Martin väittää ensinnäkin, että ottaen huomioon, että tosiasiallista ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevan olettaman kumoamiseksi esitetyt seikat olivat merkityksettömiä, komissio teki pelkästä olettamasta olettaman, jota ei voida kumota. Tämä oli Ori Martinin mukaan vastoin SEUT

101 artiklaa, yksilöllisen vastuun periaatetta, rangaistusten henkilökohtaisuutta koskevaa periaatetta sekä yhtiöoikeudessa säädettyä rajoitetun vastuun periaatetta. Olettaman kumoamisen ei pitäisi edellyttää sen todistamista, ettei emoyhtiöllä voi olla ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä, vaan ainoastaan todistetta siitä, ettei tätä vaikutusvaltaa ole käytetty.

360 Käsiteltävässä asiassa se, että Ori Martinilla oli osakkeenomistajana intressi ja rooli SLM:ssä omaisuuteen liittyvän taloudellisen etunsa suojelemiseksi (riidanalaisen päätöksen 874 perustelukappale), ei Ori Martinin mukaan riitä sen saattamiseen vastuuseen SLM:n kilpailusääntöjen vastaisesta käyttäytymisestä. Tällainen intressi on ainoastaan normaali seuraus yhtiön pääomaosuuden omistamisesta, ilman että kyseessä on välttämättä sen koko pääoma tai suurin osa siitä. Rikkomisesta ei lähtökohtaisesti voida asettaa vastuuseen henkilöä, joka ei ole syyllistynyt siihen, eikä henkilöä voida missään tapauksessa saattaa vastuuseen kyseisestä rikkomisesta ilman, että siitä on nimenomaisesti ja etukäteen säädetty lainsäädännössä. Komission pitäisi näyttää toteen, että Ori Martin aikoi omalla toiminnallaan myötävaikuttaa kaikkien osallistujien yhteisten päämäärien tavoittelemiseen ja että se tiesi muiden samaan päämäärään pyrkivien yritysten suunnittelemasta tai toteuttamasta konkreettisesta käyttäytymisestä tai että se saattoi kohtuudella ennakoida sen ja oli valmis hyväksymään siihen sisältyvän riskin.

361 Toiseksi Ori Martin väittää, että olettaman kumoamiseksi esitetyt seikat ovat merkityksellisiä käsiteltävässä asiassa. Ori Martin on aina toiminut holdingyhtiönä, ja sen osallistuminen SLM:ään liittyy pelkästään rahoitukseen. Ori Martin ei ole koskaan toiminut suoraan jänneteräsalalla. Se ei siis osallistunut SLM:n kilpailunvastaiseen käyttäytymiseen. Ori Martin ei tiennyt tai ei voinut tietää SLM:n kilpailunvastaisesta toiminnasta. Se ei koskaan osallistunut etenkään SLM:n strategisiin valintoihin ja sijoituspäätöksiin. Sillä ei ole toiminnallista rakennetta eikä työntekijöitä. Sen hallituksen kolmella jäsenellä ei ole minkäänlaista teräsalan tuntemusta. Hallituksen kokousten ja yhtiökokousten pöytäkirjat osoittavat Ori Martinin ulkopuolisuuden SLM:ssä. SLM kääntyi ainoastaan satunnaisesti Ori Martin -konsernin puoleen valssilankaostojen yhteydessä (2 prosenttia ostoista vuosina 1995–2001). Ori Martin vetoaa lisäksi sen ja SLM:n välisen tiedonvaihdon puuttumiseen. Kartelliin SLM:n puolesta osallistunut luonnollinen henkilö toimi lisäksi omasta aloitteestaan ja täysin itsenäisesti. Hänellä ei ollut koskaan minkäänlaista roolia Ori Martinissa.

362 Kolmanneksi Ori Martin väittää, ettei komissio ole esittänyt riidanalaisessa päätöksessä syitä, miksi se, ettei SLM ollut vastuuvelvollinen Ori Martinille, ei ollut omiaan osoittamaan sen toiminnan itsenäisyyttä. Hallinnollisessa menettelyssä esitettyjen seikkojen perusteella komission olisi pitänyt katsoa, ettei Ori Martinia voida asettaa vastuuseen SLM:n käyttäytymisestä, koska sen vaikutus tytäryhtiöön on kokonaan poissuljettu. Käsiteltävässä asiassa kyseiset todisteet otettiin huomioon tai hylättiin ilman kokonaisarviointia eli hylättiin niin yleisellä tasolla, ettei niiden hylkääminen ole ymmärrettävää.

363 Komissio kiistää tämän väitteen. Millään Ori Martinin esittämällä seikalla ei voida komission mielestä kumota ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevaa olettamaa. Ori Martinin johdon profiilin sekä hallitusten ja yhtiökokousten pöytäkirjojen sisällön osalta komissio väittää, että koska kyseisiä seikkoja ei ole esitetty väitetiedoksiantoon annetussa vastauksessa vaan ainoastaan kannekirjelmässä, Ori Martin ei voi hyödyntää niitä kiistääkseen riidanalaisessa päätöksessä tehtyä arviointia.

2. *Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta*

364 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Ori Martin omisti tytäryhtiönsä SLM:n pääoman kokonaan 1.1.1999–31.10.2001. Asiakirja-aineistosta käy lisäksi ilmi, että Ori Martin omisti suoraan 98 prosenttia kyseisestä tytäryhtiöstä ja välillisesti 2 prosenttia Ori Martin Lux SA:n kautta 1.11.2001–19.9.2002 (riidanalaisen päätöksen 867 perustelukappale).

365 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee lisäksi, että komissio katsoi Ori Martinilla olleen ratkaiseva vaikutusvalta SLM:ään 1.1.1999–19.9.2002 sen perusteella, että se omisti SLM:n kokonaan tai lähes kokonaan kyseisenä aikana (riidanalaisen päätöksen 868 perustelukappale).

366 Suhdetta, joka yhdistää emoyhtiö Ori Martinin tytäryhtiöönsä SLM:ään, ei kiistetä käsiteltävässä asiassa, mutta tämä ei päde komission siitä tekemään johtopäätökseen. Ori Martin nimittäin vaatii riidanalaisen päätöksen kumoamista siltä osin kuin se asetetaan siinä vastuuseen SLM:n kilpailusääntöjen vastaisesta käyttäytymisestä edellä mainittuna ajanjaksona. Ori Martin pitää tätä vastuuseen asettamista virheellisenä seuraavista syistä.

367 Periaatteen tasolla Ori Martin väittää, että komissio on esittänyt virheellisesti oikeuskäytännössä vakiinnutetun tosiasiallista ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevan olettaman luonteen ja laajuuden katsomalla, että koska emoyhtiö omistaa tytäryhtiönsä lähes kokonaan yksin, tällaista tosiasiallista vaikutusta ei tarvitse osoittaa. Komissio ei voi pelkästään osakkeenomistajan aseman perusteella saattaa emoyhtiötä vastuuseen tytäryhtiön käyttäytymisestä. Sen pitäisi osoittaa, että Ori Martin oli vastuussa jollakin tapaa myös siksi, että se aikoi myötävaikuttaa rikkomiseen omalla toiminnallaan tai että se ei voinut olla tietämättä rikkomisesta.

368 Tämän perusteella Ori Martin vetoaa yhtäältä SEUT 101 artiklan rikkomiseen sekä yksilöllisen vastuun periaatteen ja rangaistusten henkilökohtaisuutta koskevan periaatteen loukkaamiseen, joiden nojalla henkilöä ei voida saattaa vastuuseen teosta, jota hän ei ole tehnyt, sekä toisaalta oikeushenkilöllisyyttä koskevan periaatteen ja unionissa yhtiöoikeudessa tunnustetun rajoitetun vastuun periaatteen loukkaamiseen, joissa vastuuseen asetetaan yhtiö, joka on syyllistynyt tämän vastuun synnyttäviin tekoihin, eikä konserni, johon yhtiö kuuluu.

369 Käytännön tasolla Ori Martin väittää, ettei komissio ole arvioinut oikein hallinnollisessa menettelyssä esitettyjä eri todisteita, jotka asianmukaisesti arvioituina osoittaisivat, ettei Ori Martinilla voinut olla ratkaisevaa vaikutusvaltaa SLM:n käyttäytymiseen. Tämän vahvistavat myös unionin yleisessä tuomioistuimessa tältä osin esitetyt täydentävät lausumat.

370 Ori Martin vetoaa tässä yhteydessä komission tekemään asian tosiseikkojen virheelliseen arviointiin, perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiin sekä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamiseen.

a) Ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskeva olettama

371 Kun Ori Martin väittää, että näyttääkseen toteen yrityksen unionin oikeudessa tarkoitetun olemassaolon komission olisi osoitettava, että emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa, jota Ori Martin saattoi käyttää tytäryhtiöönsä osallistumisen merkityksellisyyden vuoksi, ja että Ori Martinin tarvitsee tämän olettaman kumoamiseksi ainoastaan näyttää toteen, ettei tätä vaikutusvaltaa ole käytetty, eikä sen ole tarpeen osoittaa, ettei se voinut käyttää tällaista vaikutusvaltaa (ks. edellä 359 kohta), se erehtyy tämän oikeuskäytännössä tällaisessa tapauksessa vahvistetun olettaman luonteesta ja laajuudesta.

372 Oikeuskäytännössä on nimittäin vakiintuneesti katsottu, että yrityksen käsitteellä tarkoitetaan jokaista yksikköä, joka harjoittaa taloudellista toimintaa, riippumatta yksikön oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta. Unionin tuomioistuin on myös täsmentänyt yhtäältä, että yrityksen käsitteellä on tässä samassa asiayhteydessä katsottava tarkoitettavan taloudellista kokonaisuutta, vaikka oikeudellisesti tämän taloudellisen kokonaisuuden muodostaakin useampi kuin yksi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, ja toisaalta, että kun tällainen taloudellinen yksikkö rikkoo kilpailusääntöjä, sen asiana on yksilöllisen vastuun periaatteen mukaisesti vastata kyseisestä rikkomisesta (ks. tuomio 10.9.2009, Akzo Nobel ym. v. komissio, C-97/08 P, Kok., EU:C:2009:536, 54–56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; tuomio 29.9.2011, Elf Aquitaine v. komissio, C-521/09 P, Kok.,

EU:C:2011:620, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 11.7.2013, komissio v. Stichting Administratiekantoor Portielje ja Gosselin Group, C-440/11 P, Kok., EU:C:2013:514, 36 ja 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

373 Siitä, missä olosuhteissa oikeudelliselle henkilölle, joka ei ole syyllistynyt kilpailusääntöjen rikkomiseen, voidaan kuitenkin määrätä seuraamus, on todettava vakiintuneesta oikeuskäytännöstä myös seuraavan, että emoyhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa tytäryhtiön toiminnasta muun muassa silloin, kun siitä huolimatta, että tytäryhtiö on erillinen oikeushenkilö, se ei päätä itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään vaan noudattaa olennaisilta osin emoyhtiön sille antamia ohjeita, kun otetaan erityisesti huomioon taloudelliset, organisatoriset ja oikeudelliset yhteydet näiden kahden oikeudellisen yksikön välillä (edellä 372 kohdassa mainitut tuomio Akzo Nobel ym. v. komissio, EU:C:2009:536, 58 kohta; tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 54 kohta ja tuomio komissio v. Stichting Administratiekantoor Portielje ja Gosselin Group, EU:C:2013:514, 38 kohta).

374 Koska tällaisessa tapauksessa emoyhtiö ja sen tytäryhtiö kuuluvat samaan taloudelliseen kokonaisuuteen ja muodostavat näin ollen yhden ainoan SEUT 101 artiklassa tarkoitetun yrityksen, komissio voi osoittaa sakkojen määräämistä koskevan päätöksen emoyhtiölle ilman, että sillä olisi velvollisuutta osoittaa emoyhtiön itse osallistuneen rikkomiseen (edellä 372 kohdassa mainitut tuomio Akzo Nobel ym. v. komissio, EU:C:2009:536, 59 kohta; tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 55 kohta ja tuomio komissio v. Stichting Administratiekantoor Portielje ja Gosselin Group, EU:C:2013:514, 39 kohta).

375 Unionin tuomioistuin on tässä yhteydessä täsmentänyt, että sellaisessa erityistapauksessa, jossa emoyhtiö omistaa kokonaan tai lähes kokonaan tytäryhtiönsä, joka on rikkonut unionin kilpailusääntöjä, on olemassa kumottavissa oleva olettama siitä, että emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä nähden (jäljempänä ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskeva olettama) (edellä 372 kohdassa mainitut tuomio Akzo Nobel ym. v. komissio, EU:C:2009:536, 60 kohta; tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 56 kohta ja tuomio komissio v. Stichting Administratiekantoor Portielje ja Gosselin Group, EU:C:2013:514, 40 kohta).

376 Tällaisessa tilanteessa riittää, että komissio osoittaa emoyhtiön omistavan tytäryhtiön kokonaan tai lähes kokonaan, jotta se voi olettaa, että emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa määräysvaltaa kyseisen tytäryhtiön liiketoimintapolitiikkaan. Tämän perusteella komissio voi katsoa, että emoyhtiö on yhteisvastuussa tytäryhtiölleen määrätyn sakon maksamisesta, ellei emoyhtiö, jonka asiana on kumota tämä olettama, esitä riittäviä todisteita sen osoittamiseksi, että tytäryhtiö toimii itsenäisesti markkinoilla (edellä 372 kohdassa mainitut tuomio Akzo Nobel ym. v. komissio, EU:C:2009:536, 61 kohta; tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 57 kohta ja tuomio komissio v. Stichting Administratiekantoor Portielje ja Gosselin Group, EU:C:2013:514, 41 kohta).

377 Ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan olettaman tarkoituksena on erityisesti rakentaa tasapaino yhtäältä sen merkityksen, joka on annettava tavoitteelle, joka liittyy kilpailusääntöjen ja erityisesti SEUT 101 artiklan vastaisesta toiminnasta rankaisemiseen ja sen uusiutumisen ehkäisemiseen, ja toisaalta sellaisten vaatimusten välille, jotka seuraavat unionin oikeuden tietyistä yleisistä periaatteista, kuten esimerkiksi syyttömyysolettamaa, seuraamusten henkilökohtaisuutta ja oikeusvarmuutta koskevista periaatteista sekä puolustautumisoikeuksista, mukaan lukien asianosaisten prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaate. Kyseinen olettama on muun muassa tämän takia kumottavissa (edellä 372 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 59 kohta).

378 Lisäksi on muistettava, että kyseinen olettama perustuu näkemykseen siitä, että tytäryhtiön kokonaan omistava yhtiö voi täysin poikkeuksellisia olosuhteita lukuun ottamatta käyttää omistuksensa perusteella ratkaisevaa vaikutusvaltaa kyseisen tytäryhtiönsä toimintaan nähden ja että toisaalta tämän

vaikutusvallan tosiasiallisen käyttämisen puuttumista voidaan tehokkaimmin hakea sellaisten yksiköiden piiristä, joihin olettamaa sovelletaan (edellä 372 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 60 kohta).

379 Jos tässä tilanteessa asianomaisen osapuolen kannalta olisi riittävää kumota mainittu olettama esittämällä väitteitä, joita ei tueta näytöllä, olettamalta vietäisiin pitkälti sen tehokas vaikutus (edellä 372 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 61 kohta).

380 Oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että sellainenkin olettama, joka on vaikea kumota, pysyy hyväksyttävissä rajoissa niin kauan kun se on oikeasuhteinen lainmukaiseen päämääräänsä nähden, kun on olemassa mahdollisuus esittää vastanäyttöä ja kun puolustautumisoikeudet taataan (ks. edellä 372 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

381 Oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että sen määrittämiseksi, päättääkö tytäryhtiö itsenäisesti toiminnastaan markkinoilla, on otettava huomioon kaikki tytäryhtiön emoyhtiöön yhdistäviä taloudellisia, organisatorisia ja oikeudellisia yhteyksiä koskevat merkitykselliset seikat, jotka voivat vaihdella tapauksen mukaan ja joita ei näin ollen voida luetella tyhjentävästi (edellä 372 kohdassa mainitut tuomio Akzo Nobel ym. v. komissio, EU:C:2009:536, 74 kohta; tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 58 kohta ja tuomio komissio v. Stichting Administratiekantoor Portielje ja Gosselin Group, EU:C:2013:514, 60 kohta).

382 Kuten edellä muistutettiin, sellaisessa erityistapauksessa, jossa – kuten käsiteltävässä asiassa – emoyhtiö omistaa kokonaan tai lähes kokonaan tytäryhtiönsä, joka on rikkonut unionin kilpailusääntöjä, on näin ollen olemassa kumottavissa oleva olettama siitä, että emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä nähden.

383 Toisin kuin Ori Martin väittää (ks. edellä 360 kohta), kun emoyhtiö ja sen tytäryhtiö ovat osa SEUT 101 artiklassa tarkoitettua yritystä, kyseessä ei näin ollen välttämättä ole sellainen emoyhtiön ja tytäryhtiön välinen rikkomiseen liittyvä yllytyssuhde eikä varsinkaan ensiksi mainitun osallisuus mainittuun rikkomiseen, jonka perusteella komissiolla olisi toimivalta osoittaa sakkojen määräämistä koskeva päätös emoyhtiölle, vaan tällainen toimivalta perustuu siihen, että asianomaiset yhtiöt muodostavat yhdessä SEUT 101 artiklassa tarkoitetun yrityksen (edellä 372 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 88 kohta, ks. myös edellä 374 kohta).

384 Soveltaakseen ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa olettamaa tiettyyn tapaukseen komissio ei myöskään ole velvollinen esittämään seikkoja, jotka ovat täydentäviä sellaisiin seikkoihin nähden, joilla osoitetaan kyseisen olettaman sovellettavuus ja toimivuus (ks. edellä 372 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 80 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

385 Edellä esitetyn oikeuskäytännön perusteella on todettava, että komissio pystyi perustellusti vetoamaan ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaan olettamaan ottaen huomioon, että Ori Martin omisti SLM:n kokonaan tai lähes kokonaan 1.1.1999–19.9.2002, eikä sen tarvinnut vedota tältä osin muihin seikkoihin.

386 Lisäksi on muistutettava, että kyseinen olettama ei sen kumottavuuden vuoksi johda siihen, että tytäryhtiön täysin omistava emoyhtiö asetetaan automaattisesti vastuuseen, mikä olisi ristiriidassa yksilöllisen vastuun periaatteen, johon unionin kilpailuoikeus perustuu, kanssa (ks. vastaavasti tuomio 20.1.2011, General Química ym. v. komissio, C-90/09 P, Kok., EU:C:2011:21, 51 ja 52 kohta).

387 Ori Martin ei myöskään voi väittää, että käsiteltävässä asiassa on loukattu rangaistusten henkilökohtaisuutta koskevaa periaatetta. Kyseisen periaatteen nojalla yritykselle voidaan määrätä seuraamus vain seikoista, joihin sen itsensä katsotaan syyllistyneen, ja tätä periaatetta sovelletaan

kaikissa hallinnollisissa menettelyissä, jotka saattavat johtaa seuraamusten määräämiseen unionin kilpailusääntöjen nojalla. Tämä periaate on kuitenkin sovitettava yhteen yrityksen käsitteen kanssa. Kuten edellä 383 kohdassa todettiin, perusteena sille, että komissio voi määrätä päätöksellään emoyhtiölle sakkoa, ei nimittäin ole se, että emoyhtiö olisi yllyttänyt tytäryhtiötään kilpailusääntöjen rikkomiseen, eikä varsinkaan se, että emoyhtiö on osallistunut kyseiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen, vaan se, että ne muodostavat yhden ainoan SEUT 101 artiklassa tarkoitetun yrityksen (ks. vastaavasti tuomio 13.7.2011, General Technic-Otis ym. v. komissio, T-141/07, T-142/07, T-145/07 ja T-146/07, Kok., EU:T:2011:363, 70 kohta ja sitä seuraavat kohdat, pysytetty muutoksenhakumenettelyssä).

388 On hylättävä myös Ori Martinin väite, jonka mukaan komissio loukkasi unionissa yhtiöoikeudesta johtuvaa rajoitetun vastuun periaatetta katsoessaan sen olevan yhteisvastuussa. Yhtiöiden rajoitetun vastuun tarkoituksena on nimittäin lähinnä vahvistaa niiden taloudellinen enimmäisvastuu eikä estää sitä, että kilpailusääntöjen rikkomiseen syyllistyneelle yritykselle määrätään seuraamuksia sen muodostavien oikeussubjektien, erityisesti rikkomiseen syyllistyneen yhtiön ja sen emoyhtiön, kautta etenkin, jos emoyhtiö omistaa tytäryhtiönsä lähes kokonaan, sekä sitä, ettei yritys voi kumota ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä tytäryhtiössä koskevaa olettamaa.

389 Ori Martinin tältä osin esittämät väitteet on näin ollen hylättävä.

390 Koska Ori Martin omisti SLM:n kokonaan tai lähes kokonaan, sen on ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan olettaman kumoamiseksi esitettävä käsiteltävässä asiassa siis riittäviä todisteita sen osoittamiseksi, että tytäryhtiö toimi itsenäisesti markkinoilla. Näin ollen on tutkittava, voidaanko Ori Martinin todistelunsa tueksi esittämillä seikoilla kumota kyseinen olettama.

b) Olettaman kumoamiseksi esitetyt todisteet

391 Erityisesti perusoikeuskirjassa, jolla on SEUT 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla, vahvistetun tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden perusteella unionin yleisen tuomioistuimen asiana on valvoa, että henkilön, jolle on määrätty seuraamus, ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan olettaman kumoamiseksi esittämät eri seikat tutkitaan asianmukaisesti.

392 Tältä osin vastauksena komissiolle, joka huomauttaa, että koska Ori Martinin johdon profiilia sekä hallitusten ja yhtiökokousten pöytäkirjojen sisältöä koskevia tietoja ei ole esitetty väitetiedoksiantoon annetussa vastauksessa vaan ainoastaan kannekirjelmässä, Ori Martin ei voi hyödyntää niitä kiistääkseen sitä, että sen katsottiin riidanalaisessa päätöksessä olevan vastuussa rikkomisesta (ks. edellä 363 kohta), on muistutettava, ettei missään unionin oikeuden määräyksessä tai säännöksessä aseteta väitetiedoksiannon adressaatille velvollisuutta riitauttaa siinä olevat eri tosiseikat tai oikeudelliset seikat hallinnollisen menettelyn kuluessa sillä uhalla, ettei se voi enää tehdä näin myöhemmin asian tuomioistuinkäsittelyssä (tuomio 1.7.2010, Knauf Gips v. komissio, C-407/08 P, Kok., EU:C:2010:389, 89 kohta).

393 Vaikka se, että yritys komissiossa käydyssä hallinnollisessa menettelyssä nimenomaisesti tai implisiittisesti myöntää joitakin tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja, näet voikin olla lisätodiste arvioitaessa sitä, onko kulloisessakin tuomioistuimessa nostettu kanne hyväksyttävä, myöntäminen ei voi kuitenkaan rajoittaa itse sitä oikeutta nostaa kanne unionin yleisessä tuomioistuimessa, joka luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä on SEUT 263 artiklan neljännen kohdan nojalla (edellä 392 kohdassa mainittu tuomio Knauf Gips v. komissio, EU:C:2010:389, 90 kohta).

394 Ori Martinin ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan olettaman kumoamiseksi esittämiä eri seikkoja on tutkittava tässä asiayhteydessä.

395 Ensinnäkin Ori Martin väittää toimineensa aina holdingyhtiön tavoin ja osallistuneensa SLM:ään ainoastaan rahoituksellisessa mielessä. Tämä ei kuitenkaan riitä kumoamaan olettamaa, joka johtuu siitä, että Ori Martin omisti SLM:n kokonaan tai lähes kokonaan.

396 Konsernissa nimittäin yhtiö, joka koordinoi muun muassa rahoitusinvestointeja konsernin sisällä, kykenee yhdistämään osuuksia eri yhtiöissä ja vastaa niiden johdon yhtenäisyydestä (ks. vastaavasti tuomio 8.10.2008, Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik v. komissio, T-69/04, Kok., EU:T:2008:415, 63 kohta; tuomio 13.7.2011, Shell Petroleum ym. v. komissio, T-38/07, Kok., EU:T:2011:355, 70 kohta ja tuomio 29.6.2012, E.ON Ruhrgas ja E.ON v. komissio, T-360/09, Kok., EU:T:2012:332, 283 kohta).

397 Käsiteltävässä asiassa Ori Martinin väitteidensä tueksi toimittamista Luxemburgin kaupparekisteriotteesta ja yhtiön perustamiskirjasta ensinnäkin ilmenee, että Ori Martin on 4.12.1998 Luxemburgin oikeuden mukaisesti perustettu osakeyhtiö, jonka pääoma on 44 miljoonaa euroa, mikä on merkittävä summa (osakeyhtiön vähimmäisyhtiöpääoma Luxemburgissa on 31 000 euroa). Kyseinen pääoma vastaa arvoa, joka on annettu kolmen osakkeenomistajan yhtiön perustamisvaiheessa suorittamalle apportille eli arvopapereille, joiden arvo on 90 prosenttia Ori Martin SpA:n pääomasta ja 100 prosenttia Finoger SpA:n pääomasta (kaksi SLM:n omistavaa yhtiötä).

398 Vaikka siis oletettaisiin, ettei Ori Martinilla ole toiminnallista rakennetta eikä työntekijöitä, kuten se väittää, sillä oli joka tapauksessa edustusto Luganossa (Sveitsi) (ks. liite 6, s. 674), joten kyseessä ei ole haamuyhtiö eli pelkkä postilaatikkoyhtiö vaan yhtiö, jolla on tarkoitus olla täsmällinen rooli Ori Martin -konsernissa Luxemburgin oikeuden mukaisena holdingyhtiönä.

399 Yhtiön perustamiskirjan 2 §:stä ilmenee lisäksi, että Ori Martinin toimiala määritellään seuraavasti: ”Yhtiön tarkoituksena on osakkuuksien merkintä ja hankinta, rahoitus ja taloudellinen etu muodosta riippumatta luxemburgilaisissa tai ulkomaisissa yhtiöissä, holdingyhtiöissä, konsortioissa tai konserneissa, sen käyttöön annettujen varojen hoito sekä sen osakkuuksien valvonta, hoito ja arvon lisääminen.”

400 Ori Martin vetosi tähän yhtiöjärjestyksen määräykseen väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa ja kannekirjelmässään väittäessään olevansa ”pelkkä rahoitusosuuksien hoitoyhtiö”. On kuitenkin todettava, että sen toimialaan sisältyy sekä osakkuuksien hankinta että sen käyttöön annettujen varojen hoito mutta myös ”sen osakkuuksien valvonta, hoito ja arvon lisääminen”. Kyseisestä määräyksestä seuraa, ettei Ori Martin siis ole yhtiön passiivinen osakas, joka ei ole kiinnostunut osakkuudestaan. Ori Martin on yhtiöjärjestyksen mukaan päinvastoin velvollinen valvomaan ja hoitamaan osakkuuksiaan sekä lisäämään niiden arvoa, mikä tarkoittaa, että se seuraa osakkuuksiaan aktiivisesti eikä passiivisesti.

401 Ori Martin väittää lisäksi sen kolmen johtohenkilön profiilista ilmenevän, että heidät nimitettiin pelkästään yhtiön rahoituksellista hoitoa varten ilman mahdollisuutta puuttua tytäryhtiöiden johtamiseen. Kyseisillä johtajilla ei myöskään ollut teräsalan tuntemusta, mikä olisi voinut mahdollistaa heidän tehokkaan osallistumisensa. Ori Martinin mukaan yhtiön hallituksen kokousten ja yhtiökokousten pöytäkirjojen tarkastelu vahvistaa tämän.

402 Ori Martinin perustamiskokouksen päätöksistä (kannekirjelmän liite 4, s. 608) kuitenkin ilmenee, että johtohenkilöiden määräksi vahvistettiin kolme ja että nämä henkilöt olivat alun perin ”[A], yhtiön hallinnosta vastaava henkilö, kotipaikka Italia, [E], kauppa- ja taloustieteiden kandidaatti, kotipaikka Luxemburg, ja [L], yksityinen työntekijä, kotipaikka Luxemburg”. [E] nimitettiin 21.12.1998 hallituksen puheenjohtajaksi.

403 Luxemburgin kaupparekisteriotteen (kannekirjelmän liite 1) mukaan johtohenkilöt olivat 3.8.2010 [N], kotipaikka Luxemburg, [W], kotipaikka Luxemburg, ja [A], myös hallituksen puheenjohtaja, kotipaikka Italia.

404 Lisäksi käy ilmi, että [A] on yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön hallinnosta vastaava henkilö, minkä perusteella hänellä voidaan katsoa olevan kyseisen yhtiön johtamiseen tarvittava pätevyys erityisesti sen toimiala huomioon ottaen.

405 Ori Martinin hallituksen kokousten pöytäkirjojen tarkastelu osoittaa lisäksi, että hallitus myönsi useaan otteeseen [A:lle] täyden toimivallan edustaa yhtiötä tai vahvisti kyseisen johtohenkilön tekemät päätökset. Esimerkiksi 15.9.1999 pidetyn hallituksen kokouksen pöytäkirjasta käy ilmi, että kyseinen hallitus myönsi [A:lle] täyden toimivallan ”edustaa yhtiötä tytäryhtiöiden kaikkien vuonna 1999 pidettävien yhtiökokousten pöytäkirjojen allekirjoittamisessa” (kannekirjelmän liite 6, s. 661). Lisäksi 3.5.2000 pidetyn hallituksen kokouksen pöytäkirjasta ilmenee, että kyseinen hallitus myönsi [A:lle] täyden toimivallan ”edustaa yhtiötä seuraavien yhtiöiden tavanomaisissa ja ylimääräisissä yhtiökokouksissa:– – SLM – –” (kannekirjelmän liite 6, s. 670).

406 Ori Martinin yhtiökokouksiin liittyvien pöytäkirjojen tarkastelun perusteella voidaan lisäksi todeta, että 6.6.2002 pidetyssä osakkeenomistajien sääntömääräisessä yhtiökokouksessa esitetyn hallituksen toimintakertomuksen luvussa ”tilikauden tärkeitä tapahtumia” todetaan, että ”yhtiö jatkoi tytäryhtiöidensä uudelleenjärjestelyjä toimialoittain” (kannekirjelmän liite 6, s. 692).

407 Näiden todisteiden perusteella voidaan katsoa, että ainakin [A], joka teki Ori Martinin toimintaa koskevat tärkeät päätökset, oli useaan otteeseen valtuutettu seuraamaan yhtiön eri tytäryhtiöiden toimintaa. Lisäksi käy ilmi, että Ori Martin toteutti konsernissa toimia sen uudelleen järjestelemiseksi, mikä edellyttää väistämättä konsernin toiminnan tuntemista, toisin kuin se antaa ymmärtää.

408 Toiseksi Ori Martin korostaa, ettei sen ja SLM:n välillä ollut tiedonvaihtoa ja ettei se tiennyt tai voinut tietää SLM:n kilpailusääntöjen vastaisesta käyttäytymisestä.

409 Viimeksi mainitusta on jo todettu, ettei emoyhtiön saattaminen vastuuseen rikkomisesta edellytä tällaista seikkaa. Jo väitetiedoksiantoon annetussa vastauksessa esitetty tiedonvaihdon puutetta koskeva tieto ei ole yksityiskohtainen. Tällaisella tiedolla ei ole kuitenkaan vaikutusta, koska edellä esitetyn perusteella [A] pystyi valvomaan SLM:ää toimivaltansa ja sääntömääräisen johtotehtävänsä vuoksi ja koska asiakirjakirja-aineistosta ilmenee, että hallitus vahvisti hänen päätöksensä.

410 Kolmanneksi se, että yrityksen katsotaan olevan vastuussa SEUT 101 artiklan rikkomisesta, ei edellytä sitä, että yhtiömiehet tai ylimmät johtajat ovat syyllistyneet kilpailusääntöjen rikkomiseen, tai edes sitä, että he ovat olleet siitä tietoisia; riittävää on se, että rikkomukseen on syyllistynyt sellainen henkilö, jolla on oikeus toimia yrityksen lukuun (tuomio 7.6.1983, Musique Diffusion française ym. v. komissio, 100/80–103/80, Kok., EU:C:1983:158, 97 kohta ja tuomio 20.3.2002, Brugg Rohrsysteme v. komissio, T-15/99, Kok., EU:T:2002:71, 58 kohta).

411 Ori Martin ei kuitenkaan kiistä sitä, että SLM oli pätevästi valtuuttanut kartellissa olevat SLM:n edustajat tekemään sitoumuksia yrityksen puolesta. Se, ettei heillä ollut mitään tehtävää emoyhtiössä, on merkityksetöntä, koska heidät oli valtuutettu tekemään sitoumuksia rikkomiseen osallistuneen tytäryhtiön puolesta. Väitteitä, joiden mukaan kyseiset henkilöt toimivat itsenäisesti, ei ole perusteltu, minkä vuoksi niillä ei voida vapauttaa SLM:ää eikä näin ollen myöskään Ori Martinia vastuusta.

412 Näin ollen millään Ori Martinin esittämällä todisteella erikseen tai yhdessä tarkasteltuna ei voida kumota olettamaa siitä, että Ori Martin käytti tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa SLM:ään.

413 Perustelujen puuttumista koskevasta väitteestä on muistutettava, että perusteluvelvollisuus on perustelujen oikeellisuutta koskevasta kysymyksestä erillinen kysymys.

414 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 296 artiklassa edellytetyt perustelut riippuvat kyseessä olevasta toimenpiteestä ja niistä pitää selkeästi ja yksiselitteisesti ilmetä riidanalaisen toimenpiteen tehneen toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja että

toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden. Perusteluvelvollisuutta on arvioitava asian olosuhteet huomioon ottaen. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, koska tutkittaessa sitä, täyttävätkö päätöksen perustelut SEUT 296 artiklan vaatimukset, on otettava huomioon päätöksen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt. Komissio ei ole velvollinen ottamaan kantaa kaikkiin asianomaisten sille esittämiin väitteisiin, vaan sen on ainoastaan esitettävä sellaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joilla on olennainen merkitys päätöksen systematiikan kannalta (ks. tuomio 4.3.2009, Associazione italiana del risparmio gestito ja Fineco Asset Management v. komissio, T-445/05, Kok., EU:T:2009:50, 66 ja 67 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

415 Riidanalaisen päätöksen 862–875 perustelukappaleesta ilmenee kuitenkin oikeudellisesti riittävällä tavalla, että komissio esitti syyt, joiden vuoksi se katsoi, että Ori Martinin esittämillä väitteillä ei voitu kumota ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa olettamaa. Riidanalaisessa päätöksessä esitetään tältä osin riittävät perustelut, minkä vuoksi perustelujen puuttumista koskeva väite on hylättävä.

416 Myöskään hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista koskevaa kanneperustetta ei voida hyväksyä siltä osin kuin se on erillinen perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskevasta kanneperusteesta.

417 On nimittäin muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeusjärjestyksessä myönnettyihin takeisiin hallinnollisissa menettelyissä kuuluu erityisesti hyvän hallinnon periaate, johon liittyy toimivaltaisen toimielimen velvoite tutkia huolellisesti ja puolueettomasti kaikki käsiteltävänä olevan tapauksen kannalta merkitykselliset seikat (tuomio 21.11.1991, Technische Universität München, C-269/90, Kok., EU:C:1991:438, 14 kohta ja tuomio 29.3.2012, komissio v. Viro, C-505/09 P, Kok., EU:C:2012:179, 95 kohta).

418 On todettava, että riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että komissio tutki huolellisesti ja puolueettomasti Ori Martinin hallinnollisessa menettelyssä esittämät väitteet, joilla pyrittiin kumoamaan ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskeva olettama, ja ettei sitä, että komissio hylkäsi ne, voida rinnastaa hyvän hallinnon periaatteen loukkaamiseen.

419 Komissiota ei voida moittia myöskään siitä, ettei se lausunut erikseen eikä yhdessä todisteista, joita sille ei esitetty hallinnollisessa menettelyssä.

420 Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista koskevasta väitteestä on huomautettava, että Ori Martin väittää siltä osin, että toisin kuin Ori Martinin tilanteessa komissio otti muiden kartelliin osallistuneiden yhtiöiden kohdalla huomioon ”hierarkkisten suhteiden olemassaolon” ja ”tytäryhtiön vastuuvelvollisuuden emoyhtiölle”. Ori Martin vetosi väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa (kannekirjelmän liite 5, 62 kohta) siihen, ettei SLM ole ”velvollinen raportoimaan” sille, mutta tämän väitteen huomioon ottaminen – vaikka oletettaisiin, että se on näytetty toteen – ei voi kuitenkaan kyseenalaistaa edellä esitettyä päättelyä, jonka perusteella voidaan katsoa, että Ori Martin käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä erityisesti osakkuuksiensa hoitamiseksi, valvomiseksi ja arvon lisäämiseksi, mikä ilmenee sen toimialasta ja johtohenkilöiden toiminnasta.

421 Ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan olettaman kumoamiseksi esitetyt eri väitteet on näin ollen hylättävä.

422 Kanneperuste, joka koskee Ori Martinin saattamista vastuuseen SLM:n tekemästä rikkomisesta, on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan perusteettomana.

423 Komissio katsoi perustellusti yhtäältä, että Ori Martin ja SLM ovat yhteisvastuussa rikkomisesta 1.1.1999–19.9.2002 ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan olettaman perusteella, koska Ori Martin omisti SLM:n lähes kokonaan, ja toisaalta, ettei Ori Martin pystynyt kumoamaan tätä olettamaa.

424 Unionin yleiselle tuomioistuimelle esitettyjen todisteiden perusteella voidaan todellakin katsoa, että Ori Martin käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä erityisesti osakkuuksiensa hoitamiseksi, valvomiseksi ja arvon lisäämiseksi, mikä ilmenee sen toimialasta ja johtohenkilöiden toiminnasta.

F *SLM:n vaatimus, jonka mukaan sille on maksettava korkoa jo maksetun sakon ylimääräisestä osasta*

425 SLM esittää vastauskirjelmässä huomautuksensa toisesta muutospäätöksestä ja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin määrää komission maksamaan SLM:lle sen jo maksamasta ja komission toisessa muutospäätöksessä tehtyjen muutosten vuoksi sille palauttamasta summasta erääntyneet korot.

426 Komissio hylkää vastauksessaan tämän vaatimuksen sillä perusteella, että se on kohtuuton, että suoritetun sakon määrän alentaminen toisessa muutospäätöksessä sen takaamiseksi, ettei se ole käsiteltävässä asiassa suhteeton yrityksen, jolle on määrätty seuraamuksia, myyntien suuruuteen ja määrään nähden, kuuluu komission harkintavaltaan ja että korkojen maksaminen tarkoittaisi sakon määrän alentamista toisen kerran, jolloin muutospäätöksen adressaatit saisivat kaksinkertaisen edun.

427 Kuten istunnossa siis todettiin, yksikään komission esittämistä väitteistä ei osoita, että SLM olisi saanut perusteetonta etua.

428 Käsiteltävässä asiassa on kuitenkin todettava, ettei toisessa muutospäätöksessä, jossa alennettiin SLM:lle määrätyn sakon määrää, käsitellä liikaa maksetun määrän palauttamista korkoineen, jos asianosainen vaatii sitä.

429 Tässä menettelyssä ei myöskään käy ilmi, että SLM olisi jättänyt tätä koskevan hakemuksen komissiolle ja että komissio olisi ottanut kantaa tällaiseen vaatimukseen mahdollisesti SLM:n vastaisessa toimessa ja että tämä olisi näin ollen kiistetty unionin yleisessä tuomioistuimessa.

430 Koska komissio ei ole ottanut minkäänlaista kantaa SLM:n vaatimukseen, jonka mukaan sille on maksettava korkoa sen alkuperäisen päätöksen perusteella jo maksaman sakon ylimääräisestä osasta ennen sen palauttamista toisen muutospäätöksen perusteella, unionin yleinen tuomioistuin ei näin ollen ole toimivaltainen lausumaan SLM:n tältä osin toista muutospäätöstä koskevissa huomautuksissaan esittämistä määräyksen antamista koskevista vaatimuksista, koska tällainen toimivalta ei johdu erityisesti SEUT 263 artiklasta tai SEUT 261 artiklasta, luettuna yhdessä asetuksen N:o 1/2003 31 artiklan kanssa.

431 Edellä esitetyn perusteella käsiteltävässä asiassa on hylättävä SLM:n vaatimus, jonka mukaan sille on maksettava korkoa jo maksetun sakon ylimääräisestä osasta.

G *Rikkomiseen osallistumisesta määrättyä seuraamusta, unionin yleiselle tuomioistuimelle annetun täyden harkintavallan käyttöä ja sakon määrän määrittämistä koskevat vaatimukset*

432 Unionin yleiselle tuomioistuimelle asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa SEUT 261 artiklan mukaisesti annettu täysi harkintavalta, joka merkitsee enemmän kuin pelkkää laillisuusvalvontaa, jota harjoitettaessa voidaan vain hylätä kumoamiskanne tai kumota kanteen kohteena oleva toimi, tarkoittaa sitä, että tämä tuomioistuin voi korvata komission arvioinnin omalla arvioinnillaan ja siis muuttaa riidanalaista toimea jopa silloin, kun sitä ei kumota, ja myös ottaa huomioon kaikki tosiseikat muuttaakseen esimerkiksi sakon määrää silloin, kun sen käsiteltäväksi saatetaan kysymys sakon määrästä (ks. vastaavasti tuomio 8.2.2007, Groupe Danone v. komissio, C-3/06 P, Kok., EU:C:2007:88, 61 ja 62 kohta ja tuomio 3.9.2009, Prym ja Prym Consumer v. komissio, C-534/07 P, Kok., EU:C:2009:505, 86 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

433 Kantajat vaativat unionin yleistä tuomioistuinta erityisesti kumoamaan riidanalaisen päätöksen, määrittämään uudelleen SLM:lle Ori Martinin kanssa yhteisvastuullisesti määrätyn sakon määrän ja kumoamaan Ori Martinille yhteisvastuullisesti määrätyn sakon tai alentamaan sen määrää.

434 Edellä esitetystä jo seuraa, että riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 16 kohta on kumottava siltä osin kuin siinä todetaan SLM:n osallistuneen useisiin sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin jänneteräksen alalla sisämarkkinoilla ja ETA:lla 10.2.1997–14.4.1997. Unionin yleisen tuomioistuimen on lisäksi kumottava riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 16 kohta siltä osin kuin siinä määrätään kantajille sakko, joka ei ole oikeasuhteinen seuraamus SLM:n osallistumisesta yhtenä kokonaisuutena pidettävään rikkomiseen 15.4.1997–19.9.2002; kyseinen sakko määritettiin ottaen huomioon SLM:n osallistuminen riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitettuun rikkomiseen.

435 Unionin yleisen tuomioistuimen on lisäksi määritettävä SLM:lle ja osittain yhteisvastuullisesti Ori Martinille määrättävän sakon määrä ottaen huomioon SLM:n osallistuminen yhtenä kokonaisuutena pidettävään rikkomiseen.

436 Tästä kysymyksestä on huomautettava, että kun unionin yleinen tuomioistuin vahvistaa sakon määrän, kyseessä ei ole mikään täsmällinen aritmeettinen laskutoimitus. Unionin yleinen tuomioistuin ei myöskään ole sidottu komission laskutoimituksiin eikä suuntaviivoihin silloin, kun se käyttää täyttä harkintavaltaansa, vaan sen on suoritettava oma arviointinsa ottaen huomioon kaikki asiaan liittyvät seikat (ks. tuomio 5.10.2011, Romana Tabacchi v. komissio, T-11/06, Kok., EU:T:2011:560, 266 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

437 Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdasta seuraa, että määritettäessä SLM:n osallistumisesta yhtenä kokonaisuutena pidettävään rikkomiseen määrättävän sakon suuruutta käsiteltävässä asiassa on otettava huomioon sekä rikkomisen vakavuus että sen kesto, ja rangaistusten yksilöllisyyden periaatteen mukaan seuraamuksessa on otettava huomioon kunkin rikkojan tilanne suhteessa rikkomiseen. Näin on oltava erityisesti silloin, kun kyseessä on komission riidanalaisessa päätöksessä määrittelemän kaltainen monitahoinen ja pitkäkestoinen rikkominen, jolle on ominaista osallistujien heterogeenisuus.

438 Käsiteltävässä asiassa unionin yleisen tuomioistuimen mielestä on asianmukaista ottaa huomioon seuraavat seikat.

439 Yhtäältä asiakirja-aineistosta ilmenee oikeudellisesti riittävällä tavalla, että SLM osallistui useisiin Club Italian kokouksiin, jotka koskivat kiintiöiden jakamista ja hintojen vahvistamista Italian markkinoilla. Tällaiset järjestelyt kuuluvat luonteeltaan vakavimpiin kilpailunrajoituksiin.

440 SLM:n osallistuminen Club Italiaan on seuraamuksen arvioimisen kannalta olennainen seikka, ja tämä seikka on itsessään merkittävä ottaen huomioon, että Club Italian puitteissa käytyjen keskustelujen tarkoituksena oli kilpailun rajoittaminen ja että SLM:n osalta kyse oli kyseisen sopimuksen sisäistä ulottuvuutta tai myöhemmin sen ulkoista ulottuvuutta koskevista keskusteluista.

441 Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin katsoo, ettei sakon suuruutta määritettäessä ole tarpeen ottaa huomioon sellaisissa valtioissa toteutuneen myynnin arvoa, jotka eivät sisältyneet kartelliin, johon SLM osallistui tosiasiallisesti ja konkreettisesti 15.4.1997–10.9.2000.

442 Koska muut todisteet eivät tue 10.2.1997 pidettyä kokousta koskevista ITC:n käsin kirjoitetuista muistiinpanoista mahdollisesti peräisin olevia tietoja, joiden perusteella SLM:n voitaisiin katsoa olevan vastuussa rikkomisesta, ei ole myöskään tarpeen katsoa, että SLM:n osallistuminen Club Italiaan alkoi kyseisenä päivänä. Tällainen osallistuminen ilmenee kuitenkin oikeudellisesti riittävällä tavalla 15.4.1997 pidettyä kokousta koskevista saatavilla olevista todisteista, ja sen on osoitettu jatkuneen yhtäjaksoisesti 19.9.2002 asti.

443 Toisaalta voidaan perustellusti katsoa, että SLM tiesi tai sen olisi täytynyt tietää 29.11.1999 alkaen, että osallistuessaan Club Italiaan se osallistui samalla eri tasoja käsittävään laajempaan järjestelmään, jonka tavoitteena oli jänneteräksen markkinoiden vakauttaminen yleiseurooppalaisella tasolla hintojen alenemisen välttämiseksi (riidanalaisen päätöksen 650 perustelukappale ja edellä 129 kohta).

444 Perustellusti voidaan myös katsoa, että SLM osallistui Club Europeen 11.9.2000–19.9.2002, mikä vastaa ajanjaksoa, jona SLM alkoi saada hyväksyntiä, joita edellytettiin jänneteräksen kaupan pitämiseksi tietyissä Club Europen kohteena olleissa valtioissa, tai jona käytiin Club Italian kanssa keskusteluja italialaisille viejille myönnettävän kiintiön laajuudesta.

445 SLM tiesi yhtenä kokonaisuutena pidettävästä rikkomisesta, johon komissio katsoo sen syyllistyneen, ja osallistui rikkomisen muuhun osatekijään kuin Club Italiaan näin ollen muita yrityksiä myöhemmin. Tämä suhteellisen myöhäisen tietoisuuden saaminen ei voi kuitenkaan vaikuttaa merkittävästi sakon suuruuden määrittämiseen edellä 320 kohdassa esitetyistä syistä.

446 Samanaikaisesti on huomautettava, ettei komissio ole näyttänyt toteen, että SLM olisi osallistunut Etelän sopimukseen, Club Españaan tai Addtek-nimistä asiakasta koskevaan koordinointiin, jotka ovat yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen olennaisia osatekijöitä.

447 Näiden seikkojen perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että 19 miljoonan euron suuruisella sakolla SLM:ää voidaan rangaista tehokkaasti sen lainvastaisesta käyttäytymisestä riittävän varoittavalla tavalla seuraamuksen olematta liian vähäinen. Tätä suurempi sakko olisi suhteeton kantajien syyksi luettuun rikkomiseen nähden, kun otetaan huomioon kaikki seikat, jotka ovat ominaisia SLM:n osallistumiselle yhtenä kokonaisuutena pidettävään rikkomiseen.

448 Kyseisessä sakossa otetaan huomioon, ettei SLM yhden rikkomisen osatekijän osalta osallistunut Club Italian ulkoiseen ulottuvuuteen, ja määritetään osallistumisen alkamisajankohdaksi 15.4.1997. Tällä tavoin unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että SLM:n asteittainen osallistuminen kartelliin on otettu riittävällä tavalla huomioon, koska on täsmennetty, että alussa SLM osallistui yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen merkittävään osatekijään ja myöhemmin täysimääräisesti kartelliin tavalla, jota voidaan verrata Club Italian pääasiallisten toimijoiden tapaan.

449 Edellä esitetyistä syistä Ori Martinin tältä osin esittämiin väitteisiin on vastattava, että Ori Martin on yhteisvastuussa kyseessä olevan sakon osan maksamisesta. Ottaen huomioon sen ajanjakson keston, jona Ori Martinin oletetaan voineen käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa SLM:ään, Ori Martinin on katsottava olevan yhteisvastuussa 13,3 miljoonan euron suuruisen sakon maksamisesta siltä osin kuin se koskee 1.1.1999 ja 19.9.2002 välistä ajanjaksoa.

450 Tämä sakko ilmentää sitä, ettei Ori Martinin voida katsoa olevan vastuussa koko SLM:lle määrätystä sakosta, kuten komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessä.

451 Koska asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädetään lakisääteiseksi enimmäismääräksi 10 prosenttia liikevaihdosta, SLM:lle yksilöllisesti määrätyn sakon lopullinen määrä voi sitä paitsi olla enintään 1,956 miljoonaa euroa.

452 Edellä esitetyn perusteella SLM:lle määrätyn sakon määrää on alennettava 19,8 miljoonasta 19 miljoonaan euroon (15.4.1997–19.9.2002) ja Ori Martinin on katsottava olevan velvollinen maksamaan yhteisvastuullisesti 13,3 miljoonaa euroa kyseisestä sakosta (1.1.1999–19.9.2002). Koska asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädetään lakisääteiseksi enimmäismääräksi 10 prosenttia liikevaihdosta, SLM:lle määrätyn sakon lopulliseksi määräksi vahvistetaan 1,956 miljoonaa euroa (15.4.1997–31.12.1998).

453 Unionin yleisen tuomioistuimen ei ole myöskään tarpeen hyväksyä SLM:n esittämiä asian selvittämistoimia koskevia pyyntöjä (Redaellin ja ITC:n edustajien todistajanlausunnot, asiasta vastanneiden virkamiesten luettelo), koska nämä toimet eivät vaikuta tarpeellisilta asian ratkaisemisen kannalta.

454 Koska unionin yleinen tuomioistuin muutti riidanalaista toimea kaikki tosiseikat huomioon ottaen lausuessaan täyttä harkintavaltaansa käyttäen sen käsiteltäväksi saatetun sakon määrästä, ei ole enää tarpeen lausua SLM:n toisen muutospäätöksen johdosta esittämästä kanneperusteesta, jonka yhteydessä SLM väitti, että alkuperäisessä päätöksessä tehty sakon jakaminen oli virheellinen komission vuoden 2006 suuntaviivoissa esittämän menettelyn perusteella.

455 Kanteet hylätään muilta osin.

Oikeudenkäyntikulut

456 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 3 kohdassa määrätään, että jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, kukin asianosainen vastaa omista kuluistaan. Unionin yleinen tuomioistuin voi kuitenkin päättää, että asianosainen vastaa omista kuluistaan ja se velvoitetaan korvaamaan suhteellinen osuus vastapuolen kuluista, jos tämä on perusteltua asiassa ilmenneiden seikkojen vuoksi.

457 Käsiteltävän asian olosuhteissa ottaen huomioon komission kantajille määräämän sakon määrän alentaminen ja se, että SLM:n alkuperäisessä kannekirjelmässä esitettiin 10 prosentin lakisääteisen rajan rikkomista koskeva kanneperuste, josta se luopui toisen muutospäätöksen tekemisen jälkeen, on päätettävä, että komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, että komissio velvoitetaan korvaamaan kaksi kolmasosaa SLM:lle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista ja kolmasosa Ori Martinille aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista ja että SLM ja Ori Martin vastaavat lopuista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Asiat T-389/10 ja T-419/10 yhdistetään tuomion antamista varten.

2) SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan soveltamismenettelystä (asia COMP/38.344 – Jänneteräs) 30.6.2010 annetun komission päätöksen K(2010) 4387 lopullinen, sellaisena kuin se on muutettuna 30.9.2010 annetulla komission päätöksellä K(2010) 6676 lopullinen ja 4.4.2011 annetulla komission päätöksellä K(2011) 2269 lopullinen, 1 artiklan 16 kohta kumotaan siltä osin kuin siinä todetaan Siderurgica Latina Martin SpA:n (SLM) osallistuneen 10.2.1997–14.4.1997 useisiin sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin jänneteräksen alalla sisämarkkinoilla ja Euroopan talousalueella (ETA).

3) Päätöksen K(2010) 4387 lopullinen, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä K(2010) 6676 lopullinen ja päätöksellä K(2011) 2269 lopullinen, 2 artiklan 16 kohta kumotaan.

4) SLM:lle määrätyn sakon määrää alennetaan 19,8 miljoonasta 19 miljoonaan euroon, joista 13,3 miljoonaa euroa määrätään yhteisvastuullisesti Ori Martin SA:lle; koska asetuksen (EY) N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädetään lakisääteiseksi enimmäismääräksi 10 prosenttia liikevaihdosta, SLM:lle yksilöllisen vastuun perusteella määrätyn sakon lopulliseksi määräksi vahvistetaan 1,956 miljoonaa euroa.

5) Kanteet hylätään muilta osin.

6) Komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan kaksi kolmasosaa SLM:lle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista ja kolmasosa Ori Martinille aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

7) SLM vastaa yhdestä kolmasosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan.

8) Ori Martin vastaa kahdesta kolmasosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä heinäkuuta 2015.

Allekirjoitukset